

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑
มกราคม-มิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๕๕
Vol.14 No.1
Jan-Jun 2012

วารสารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Journal of the Center for the Promotion of Arts and Culture, CMU

ร่มพยอม

Chang

DRINKING WATER

สะอาดใส มั่นใจได้
น้ำดื่มช้าง

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทบรรณาธิการ

เรือนล้านนามีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นน่าสนใจ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิดอ่านและภูมิปัญญาของคนล้านนาอย่างชัดเจน

ภาพปกวารสารร่วมพยอม ฉบับปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ นี้ เป็นภาพวาดสีน้ำมันของเรือนล้านนาโบราณ ที่ถูกถ่ายทอดจากประสบการณ์ ความทรงจำ และการสังเกตอันแม่นยำของ **บุญปัน พงษ์ประดิษฐ์** จิตรกรล้านนาในอดีต ทำให้เราได้เห็นภาพบรรยากาศ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตล้านนาในอดีต ทั้งบนเรือนและใต้ถุนเรือน ซึ่งนับได้ว่าเป็นผลงานที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งทั้งในแง่ของการบันทึกประวัติศาสตร์และด้านศิลปกรรม

วารสารร่วมพยอมฉบับนี้ ทางสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขอขอบคุณ **Dr.Sebastien Tayac** ผู้ทำการศึกษาเชิงลึกในผลงานของ บุญปัน พงษ์ประดิษฐ์ อันเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก เรื่อง งานจิตรกรรมฝาผนังวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ต้นฉบับเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ บทความของนักเขียนประจำ ว่าด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับ ภูมิทัศน์ล้านนา : มองวิถีชีวิตผ่านสวนหลังบ้าน และ น้ำบ่อ รวมไปถึงสาระทางวิชาการ การเตรียมความพร้อมของล้านนาในกลุ่มประเทศอาเซียน ในบทความ “**ล้านนา-บาหลี่**” ความเหมือนความต่างและทิศทางการสำหรับเชียงใหม่-เชียงราย บทความการดูแลสุขภาพ ตำราอาหารพื้นเมือง และอื่นๆก่อนปิดท้ายเล่มด้วยข่าวประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการดำเนินงาน ของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่ผ่านมา

ท้ายนี้ กองบรรณาธิการต้องขอขอบพระคุณผู้มีอุปการคุณ อันได้แก่ **โรงแรมราชมรรคา-บริษัทศรีวิสัย** และ **บริษัทป้อมคลัง-น้ำดื่มช้าง** ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์เพื่อการพัฒนาารูปเล่มและจัดพิมพ์ วารสารศิลปวัฒนธรรม ร่วมพยอม มา ณ ที่นี้

กองบรรณาธิการบริหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัลย์ เศวตเศรนี
ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มิถุนายน ๒๕๕๕

The uniqueness of Lanna traditional houses clearly reflects the way of life, thoughts and wisdom of the Lanna people of old. On the cover is one of the paintings which **Bunpun Phongpradit** , a Lanna artist (1895 - 1977) drew from his memories - experiences and acute observations. Valuable both for the historical accuracy and artistic creation, it depicted the atmosphere as well as the architectural structures and also the way of life, up on and under the houses.

The Editorial Board would like to express our sincere gratitudes to **Dr. Sebastien Tayac**, who provided us with an article on Bunpun Phongpradit which is part of his PhD Thesis,La commande des Peintures bouddhiques dans les monastères de la province de Chiang Mai. .

Our in-house writer also provided us with an article on traditional Lanna houses and their wells, expanding our horizons with “**Lanna –Bali**” -concluded with a brief report on activities by the Center for the Promotion of Arts and Culture.

Once again, on behalf of the Editorial Board, I would like to take this opportunity to praise our supporters - **The Rachamankha** and also the **Thai Bev**. Their constant financial support allowed us to improve the quality and produce more copies of our journal.

Editor in Chief
Assistant Professor Vilawan Svetsreni
Director : The Center for the Promotion of Arts and Culture, CMU

วารสาร “ร่วมพยอม” จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอความเคลื่อนไหวในแวดวงศิลปวัฒนธรรม หวังให้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ กำหนดออกราย ๖ เดือน ติดต่อส่งข่าวสารได้ที่ <http://art-culture.cmu.ac.th> หรือ email: artculture.cmu@gmail.com หรือสำนักงานบรรณาธิการ ทัดคนคืดหรือขอคิดเห็นใดๆที่ปรากฏอยู่ในวารสารร่วมพยอม เป็นความคิดอิสระของผู้เขียนแต่ละท่านมิใช่ทรรศนะของกองบรรณาธิการหรือสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะที่ปรึกษาทรงคุณวุฒิ
อาจารย์วิไล พานิชพันธ์
อาจารย์จุลทัศน์ กิติบุตร
อาจารย์นคร พงษ์น้อย
คุณอมรพันธ์ นิมานันท์
คุณจุจ จ่างตระกูล

บรรณาธิการบริหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม
รุจิรา คอทอง

กองบรรณาธิการ
ฐานันท์ เครือระยา
อนุชา ศรีอรุณ
วาสนา มาวงศ์
สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์
วนิดา เชื้อคำฟู
ศุภฤกษ์ กุลสุ
พิชัย แสงบุญ
เสาวณีย์ คำวงศ์
ต่อพงษ์ เสมอใจ
ชุติมา พรหมาววัฒน์

นักเขียนประจำ
สนั่น ธรรมธิ
สมโชติ อ่องสกุล
สุนทร บุญมี
พญ.ลลิตา ธีระสิริ

นักเขียนรับเชิญ
Sebastien Tayac

นักเขียนฝึกหัด
เกียรติก้อง ศิลปสนธยานนท์

จัดส่งวารสาร
รพีพรรณ ศรีทะ
ปัญญา แก้วคำ
พร สุขกระจำ
สนอง คำบุญปัน

ผู้จัดพิมพ์
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อ.เมือง จ. เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ ๐-๕๓๙๔-๓๖๒๕
โทรสาร ๐-๕๓๒๒-๒๖๘๐

ศิลปกรรมสิ่งพิมพ์
FLUKE Graphic & Design
email: fluke.th@gmail.com
โทรศัพท์ ๐-๘๐๔๙๖-๙๙๔๖

พิมพ์ที่
สุเทพการพิมพ์ ๕๐/๑๐ ถ.หัสติเสวี
ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐-๕๓๒๑-๘๙๗๖
โทรสาร ๐-๕๓๔๐-๔๓๗๒

สารบัญ

วารสารร่วมพยอม
ปีที่ 14 ฉบับที่ 1
มกราคม - มิถุนายน
พ.ศ. 2555
ISSN 1689-2635

ภาพปก
บุญปัน พงษ์ประดิษฐ์

1 **Bunpan Phongpradit (1895- 1977)** the first realist painter of Lan Na
Sebastien Tayac

6 **ภูมิทัศน์ล้านนา** มองวิถีชีวิตล้านนาผ่านสวนหลังบ้าน
ฐานันท์ เครือระยา

12 **น้ำบ่อ**
สนั่น ธรรมธิ

18 **ล้านนา-อาเซียน ล้านนา-บาหลี่** ความเหมือนความต่างและทิศทางการสำหรับเชียงใหม่-เชียงราย
สมโชติ อ่องสกุล

31 **หุ่นละคร ย้อนรอย ร้อยห้าสิบปี** ความสัมพันธ์ทางการทูตสยาม - ฝรั่งเศส
วิลาวัลย์ เศวตเศรนี

34 **ลิเกไทยใหญ่** ในบริบทของกระบวนการสร้างจิตสำนึกทางชาติพันธุ์
เกียรติก้อง ศิลปสนธยานนท์

40 **ลดความดันเลือดสูงด้วยตนเอง**
พญ.ลลิตา ธีระสิริ

46 **ของกินบ้านเฮา แกงกระด้าง**
สุนทร บุญมี

48 **ข่าวประชาสัมพันธ์**

Fig.1 : Daily life in a northern village in mural paintings in the cloister of Wat Phra That Doi Suthep and on two canvases in the house of the daughter of the artist.

Bunpan Phongpradit (1895-1977) the first realist painter of Lan Na

by Sébastien Tayac

บทความนี้ นำเสนอมุมมองแห่งความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงออกถึงความแตกต่างจนเกิดเป็นลักษณะเฉพาะในงานจิตรกรรมฝาผนังและจิตรกรรมบนผืนผ้าใบของบุญปิ่น พงษ์ประดิษฐ์ ศิลปินล้านนาผู้ซึ่งไม่ถูกกล่าวถึงเป็นเวลาเกือบสี่สิบปีทั้งในแวดวงศิลปะและวิชาการแห่งล้านนา หากจะกล่าวถึงเนื้อหาในบทความนี้ บุญปิ่น พงษ์ประดิษฐ์ เปรียบเสมือนผู้เติมเต็มช่องว่างแห่งประวัติศาสตร์ศิลปะล้านนาในยุคเปลี่ยนผ่าน (ศิลปะแนวแอนติมิสต์: ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านจากวัฒนธรรมดั้งเดิมในจิตรกรรมล้านนา สู่รูปแบบอิทธิพลของภาพพิมพ์จากกรุงเทพมหานคร) การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมผ่านความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นและประวัติศาสตร์จิตรกรผู้ซึ่งส่งสมประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้นี้ ได้เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดอุปคุต (พ.ศ.2476) อุโบสถวัดสันป่าข่อย (พ.ศ.2483) รวมถึงศาลาราย และอุโบสถวัดพระธาตุดอยสุเทพ (พ.ศ.2493) ความสนใจในทัศนียภาพและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นที่บุญปิ่น พงษ์ประดิษฐ์ ได้นำเสนอผ่านงานจิตรกรรมของเขานั้น ได้พัฒนาสู่งานออกแบบฉากหลังของภาพจิตรกรรมฝาผนังในพุทธศาสนาได้อย่างกลมกลืน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเขาเป็นจิตรกรคนแรกผู้สร้างงานศิลปะแนวเสมือนจริงในล้านนา การนำเสนอภาพบ้าน ชุมชนและวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในภาคเหนือ ผ่านฉากหลังของงานจิตรกรรมฝาผนังในวัดที่ปราศจากอิทธิพลทางศาสนาปรากฏอยู่ในงานจิตรกรรมของเขา

หากผู้ใดมีข้อมูลเพิ่มเติมหรือพบภาพจิตรกรรมบนผืนผ้าใบของบุญปิ่น พงษ์ประดิษฐ์ โปรดติดต่อผู้เขียนผ่านกองบรรณาธิการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

“Realism is in the work when idealism is in the soul, and it is only through idealism that we resume contact with reality.” This quote from the French philosopher Henri Bergson (1895-1941), who solved the problem of the opposition between idealism and realism in art history, appears to be a good way to immerse ourselves in the artistic production of Bunpan Phongpradit. Surprisingly, this painter who was born January 4, 1895 in the heart of the old city of Chiang Mai near Wat Duang Di, has been almost forgotten for forties years not only to the public but also to researchers. The purpose of this article is to highlight the originality of his paintings by showing the different characteristics of those on the walls and those on canvas. To date it has not been possible to propose an exhaustive overview of his work since regrettably some murals have been destroyed and the majority of his paintings dispersed. So, even if we fall short of the expectation of highlighting Bunpan’s originality, hopefully in the future, we will be able to organize a major exhibition of his paintings to give him the place he earns in Lan na culture and history.

Mani Payomyong (1930-2009), whose father was a friend of Bunpan, reveals in an article the origin of his nickname “The beer caps artist.” Bunpan did not use a palette for his colors, but he used beer bottle caps. He had over a hundred. Each cap corresponded to a color. If he wanted to paint the blue sky, he looked up at the sky, chose the appropriate colors from the caps, mixed them in a small window and lifted the resulting color to check for a match. It was the same for green when seeking to represent foliage. Bunpan had one last special feature: he never purchased brushes, as those that were found in the trade did not fit his needs. Manufactured by himself, each brush had a specific function. Bunpan made a brush made of hair from buffalo ear to paint details. For the sets and the background, he used brushes made of human hair. Bunpan saw only benefits in his or his tools’ way of acting: it was cheap and it was also convenient because, as he did it himself, his creations corresponded perfectly to the size of his hands and his creativity.

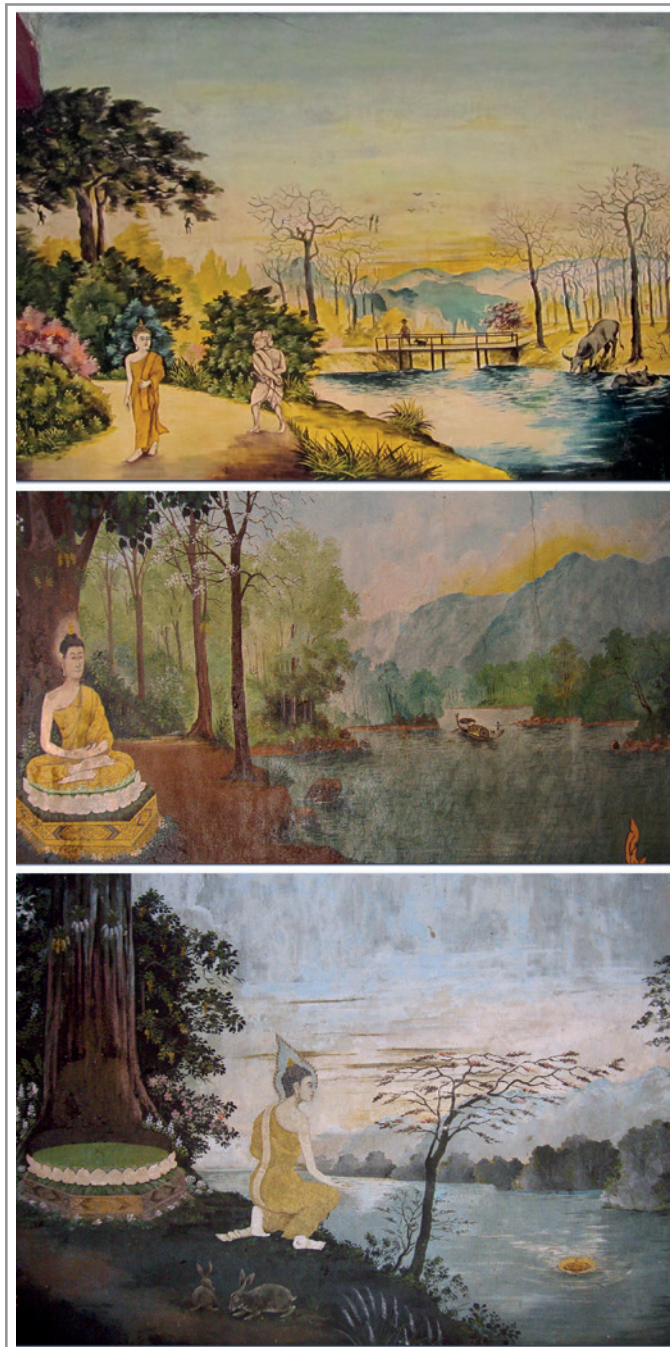

Fig.2 : Landscapes in the wihan of Wat San Pa Khoi (first picture only) and in the cloister of Wat of Wat Phra That Doi Suthep.

Self-taught painter, Bunpan was initially recognized in 1933 with his first mural paintings in the wihara of Wat Upakhut. In 1940, he painted the murals in the wihara of the Wat San Pa Khoi, of Wat Pa Mai Ngam at Tak and of Wat Khon Tan at Sop Rim in Mae Rim district. Later, he painted in the wihara of Wat Sansai Luang and, in 1955, Bunpan then aged 60, painted the walls of the cloister and the ubosot of Wat Phra That Doi Suthep. In the cloister of Wat Phra That Doi Suthep, Bunpan for the first time introduced a scene of everyday life in a village in northern Thailand (Fig.1, first picture) without any religious reference. Two quite similar canvases were also found in the home of his daughter, both signed but only one dated 2518 (1975) (Fig.1, second and third picture). In the paintings Bunpan did in temples, and contrary to tradition, he always separated each scene of the Jâtaka or the life of the Buddha into room wall (space between two pillars) as if they were a different canvas (except in the paintings behind the Buddha statue in the wihara of Wat Upakhut). Apart from the question of the visual aspect, this layout helps to make the religious message more easily understandable. In his mural paintings, Bunpan always

paid particular attention to landscapes and trees. This was greatly facilitated by the jobs he previously held. In fact, Bunpan worked in a timber trading company - Bonio Company - inspecting and conducting research in the field until the age of 30. Then he wanted to become a farmer so he bought land in the tambon of Khi Lek Luang, in the district of Mae Rim. These two jobs gave him the opportunity to observe and learn about nature. Logically, it should not be surprising to find landscapes with trees or plants corresponding to northern Thailand in his mural paintings related to the Jâtaka and the life of Buddha. One day, Narin, his son-in-law, asked him why the Buddha, an Indian, was represented in a Thai environment. Bunpan replied, "If the Buddha was indeed Indian, Buddhism came to Thailand at the time of our ancestors evolving to the present day, and eventually becoming part of our traditions. We have almost forgotten that Buddhism came from India. In addition, in my case, I have no documents that may be my model. So I use both my imagination and the real world for the murals." This way of acting corresponds once again to the philosophy of Bergson who convinced many thinkers that immediate experience and intuition are more significant than rationalism and science for understanding reality.

Over time, Bunpan appeared to attach increasing importance to these landscapes in his mural paintings, the latter evolving from simple backgrounds to complete works sometimes bringing us the impression that the religious theme recedes into the background. This is particularly visible in some scenes at Wat San Pa Khoi and Wat Phra That Doi Suthep (Fig.2). We can say that Bunpan had the skills to be called a landscape painter. Although it seems unlikely that he may have had knowledge of the major European movements of the nineteenth century, his approach can appear to be a continuation of the latter. In the academic tradition, the sensitive observation of nature was considered inferior to the intellectual experience, and the landscape was still a minor genre. The English painter John Constable, (1776-1837) is known principally for his landscape paintings of Dedham Vale, the area surrounding his home now known as "Constable Country" which he invested in with an intensity of affection. "I should paint my own places best", he wrote to his friend John Fisher in 1821, "painting is another word for feeling". It is very similar to the Bunpan way. A few years later, another English painter, one of the founders of the Pre-Raphaelite Brotherhood, Sir John Everett Millais (1829-1896) made in 1852 a particular painting. The latter, entitled Ophelia is known for its depiction of the detailed flora of the river and the riverbank, stressing the patterns of growth and decay in a natural ecosystem. Realism in art is as close as possible to modern day life and social realities of the time. The main inspiration is everyday life, what the

Fig.3 : In the foreground or the background, Bunpan used realistic animals in the life of the Buddha in the wihan of Wat San Pa Khoi.

artist sees. In his mural paintings, Bunpan liked to represent the traditional houses of the north, to dress the characters in common clothes and place everyday objects (pots, ladles, cooking utensils and woven baskets...) and wild or farm domestic animals (Fig. 3). If, as these two painters, the representation of nature is regional and omnipresent in his paintings, Bunpan remains probably one of the leading realist painters of Lan Na. In his artwork in the temples, he still maintains a sense of humor already present in the murals of Lan Na (Fig. 4). This occurs mainly when Bunpan evokes the character of Jūjaka - when dogs chase him - (Fig. 4, second picture)

helping us thus to identify his work because the latter never signed his mural paintings. He only began to do this when he started to paint on canvas. This detail in the mural paintings as well as the article by Ferguson, John. P. and Johannsen, Christina B. allow us to attribute the paintings in the wihan of Wat Chaiphrahiat to Bunpan.

Around 1945, at the age of 50 years, Bunpan ended up not going to work in the temples because of his declining health - problems with hypertension and osteoarthritis. He continued to paint on mobile support, preferring the "paper conglomerate" to the

Fig.4 : Jūjaka in the village of Kālinga in front of his house and Jūjaka with the dogs and the hunter in the wihan of Wat Chaiphrahiat.

canvas. No longer able to move as before, and as evidenced by the numerous photographs of landscapes found in his effects kept by his daughter, Bunpan used this new medium as a complement to his imagination. He abandoned religious themes to focus only on landscapes or traditional houses preferring to depict daily life in northern Thailand. By devoting himself to paint this rural world that he seemed to love so much, it is possible to draw a parallel to the artifacts of the artists of the Barbizon school or the Crozant School who deliberately opted to follow the precepts of John Constable, to make nature itself the subject in their paintings. Among them and unlike Gustave Courbet (1819-1877), Jean François Millet (1814-1875) spread his vision of landscapes to the characters, depicting the peasantry and field work. Gatherer (1857) is a perfect example, showing three peasants busy gleaning after the harvest, without staging or dramatic demonstration, but simply an evocation of the simple life.

In 1962, Kraisi Nimmanhem (1912-1992) ordered three paintings: "A house of Lan Na", "A raft on the river Ping" and "Elephants at work." Kraisi was greatly instrumental in

promoting the art of Bunpan after seeing these three paintings and as a consequence, people asked him to paint others. According to Mani Payomyong (1930-2009), Bunpan executed over a thousand paintings until his death with many purchased by foreigners. How many of his works are still in Thailand? Hopefully this article will lift the veil on this artist, one of the first realist artists of the Lan Na.

In conclusion to this brief presentation of the artwork of Bunpan thinking the words of Oscar Wilde (1854 - 1900): "At present, people see fogs, not because there are fogs, but because poets and painters have taught them the mysterious loveliness of such effects. There may have been fogs for centuries in London. I dare say there were. But no one saw them, and so we do not know anything about them. They did not exist till Art had invented them."

If according to Oscar Wilde, nature is imitating art and not vice versa and if art influences our perception of the world around us then we ask this question: is not Bunpan by his paintings one of the contributors of the elaboration and the codification of Lan Na and Neo-Lan Na?

ภูมิทัศน์ลานนา

มองวิถีชีวิตล้านนาผ่านสวนหลังบ้าน

เรื่อง : ฐาปนีย์ เครือระยา

ล้านนา เป็นดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติและศรัทธาแห่งพุทธศาสนา ที่จรรโลงสร้างสรรค์ก่อเกิดเป็นรูปแบบทางสังคมวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีล้านนา ด้วยลักษณะเฉพาะนี้ทำให้ชาวล้านนามีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ดังเช่นการสร้างเรือนล้านนาให้เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอุณหภูมิของอากาศที่หนาวเย็นในช่วงฤดูหนาว เป็นเหตุให้เรือนล้านนาต้องหันหน้าจั่วไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้เสมอ เพื่อให้ห้องนอนอยู่ทางด้านตะวันออกของเรือน แล้วเรือนไฟหรือเรือนครัวจะอยู่ด้านตะวันตก เรียกว่า “การวางเรือนขวางตะวัน” ตามความเชื่อนี้จะสอดคล้องกับทิศทางลม ช่วยป้องกันลมหนาวที่เข้ามาในตัวเรือน ทั้งนี้ยังทำให้แสงแดดส่องเข้ามายังห้องนอนในยามเช้าและแสงบ่ายตกกระทบเรือนครัวในยามเย็น เพิ่มแสงสว่างและความอบอุ่นให้กับตัวเรือน

รูปแบบเรือนล้านนามีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ “ตัวเรือน”, “เต็น” และ “ชาน” ตัวเรือนเป็นที่สำหรับการอยู่อาศัย มีลักษณะเป็นห้องนอนขนาดใหญ่ ส่วนเต็นเป็นพื้นที่ด้านหน้าเรือน อยู่ใต้ชายคาที่มีผนังเปิดโล่ง 3 ด้าน และชาน มีทั้งชานหน้าเรือนและหลังเรือน เป็นส่วนที่ไม่มีหลังคาคลุม กันด้วยระเบียง ใช้เป็นที่ตากผ้า ตากเมล็ดพืช ชักล้าง ฯลฯ ชานหน้าเรือนมักมี “ฮ้านน้ำ” สำหรับวางหม้อน้ำต้ม บริเวณนี้มีความชันสูง มีตะไคร้ขึ้น บางครั้งก็นำต้นบอระเพ็ดมาพันไว้รอบๆ หม้อน้ำ ยังมีตะไคร้และความชื้นมาก ก็จะทำให้หม้อน้ำเก็บความเย็นได้มากด้วย ส่วนบริเวณชานหลังเรือน เป็นพื้นที่สำหรับการประกอบอาหาร จึงนิยมปลูกพืชผักและเครื่องเทศต้นเล็กๆ ที่เป็นส่วนประกอบหลักของอาหาร อาทิ ต้นหอม กระเทียม

พริก ตะไคร้ เป็นต้น โดยนำภาชนะจำพวกถัง กาละมัง ที่ชำรุดหรือไม่ได้ใช้แล้วมาดัดแปลงเป็นกระบะปลูกผัก แต่การปลูกผักบนชานก็ไม่ได้ทำกันอย่างเป็นจริงเป็นจัง จุดประสงค์ของการปลูกผักในกระบะก็เพียงเพื่อเก็บมาใช้ได้สะดวก และต้องการใช้ในปริมาณน้อยเท่านั้น เพราะการประกอบอาหารของชาวล้านนาจะเริ่มจากการตำน้ำพริกก่อน แล้วนำไปเป็นส่วนผสมหลักของอาหาร ซึ่งน้ำพริกแต่ละชนิด ต่างก็มีเครื่องเทศที่เป็นส่วนประกอบสำคัญ คือ หอม กระเทียม ตะไคร้ และข่า ส่วนเครื่องประกอบอื่นๆ ก็จะไปหาในป่าหรือเก็บมาจากแปลงผักหลังบ้าน

การจัดภูมิทัศน์ภายในบริเวณบ้านของชาวล้านนา นิยมเว้นพื้นที่ด้านหน้าเรือนให้โล่ง เรียกว่า “ช่องบ้าน” เป็นลานดินกว้าง ใช้เป็นพื้นที่เอนก ประสงค์ส่วนต้นไม้ต่างๆ ก็จะถูกไถ่ด้านข้างรั้ว ลักษณะของรั้วทำมาจากไม้ไผ่สาน มี 2 แบบ คือรั้วสละและรั้วตาแสง นอกจากนั้นยังมีรั้วที่ทำมาจากไม้พุ่มปลูกเป็นแนวยาวตลอดเขตของบ้าน พืชที่นิยมนำมาให้อยู่ในกลุ่มต้นชาของต้นข่อย ฯลฯ นอกจากนั้นในบริเวณหน้าบ้านยังมีบ่อน้ำ สำหรับอุปโภคและบริโภค ในบริเวณนี้เป็นที่ข่มน้ำ จึงมักปลูกพืชที่ชอบความชื้น เช่นต้นหมาก ต้นพลู พืชผักต่างๆ โดยเฉพาะผักที่เป็นเครื่องเคียงกับอาหารประเภทลาบ ส้า เช่น สารแหน่ ผักคาวตอง เป็นต้น

ทางด้านหน้าเยื้องออกด้านข้างของเรือนมีหลองข้าว (ยั้งข้าว) ซึ่งตั้งอยู่ในตำแหน่งที่แน่นอน ดังนั้นจึงเห็นหลองข้าวของบ้านแต่ละหลังได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ขนาดของหลองข้าวก็ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกและฐานะของคนในครอบครัวด้วย หากเรือนที่มีสมาชิกอาศัยอยู่มากหรือมีฐานะที่ดีก็จะมีหลองข้าวขนาดใหญ่ ต่างจากเรือนขนาดเล็กที่มีสมาชิกในครอบครัวน้อยก็จะมีหลองข้าวขนาดเล็กตามไปด้วย แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับหลองข้าว ในฐานะที่เป็นเสมือนสิ่งที่บ่งชี้ ความมั่งคั่งของแต่ละครอบครัว เนื่องจากในอดีต ความร่ำรวยของคนวัดด้วยชีวิตความเป็นอยู่ อาหารการกินที่ดี

จะเห็นว่าการจัดภูมิทัศน์ของชาวล้านนามีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและการอยู่อาศัย ไม่ได้เน้นการจัดสวนเพื่อตกแต่งประดับประดาให้เกิดความสวยงามเพียงอย่างเดียว ดังจะเห็นได้จากการปลูกพืชที่เน้นให้ผลิตผล

เพื่อการบริโภค เช่น การปลูกผักเพื่อนำไปประกอบอาหาร การปลูกกล้วย อ้อย เพื่อใช้ในพิธีกรรม การปลูกดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม เพื่อสักการบูชาพระ เป็นต้น จากรูปแบบของพืชที่กล่าวมานั้น จึงสามารถแบ่งแยกหมวดหมู่ของพืชผลที่ชาวล้านนาปลูกไว้ในรั้วบ้าน ดังนี้

1. การปลูกพืชสำหรับนำไปรับประทาน เป็นพืชผลจำพวก ผัก ผลไม้ สมุนไพร โดยส่วนใหญ่เป็นผลไม้พื้นถิ่นและเป็นไม้ยืนต้น เช่น ส้มโอ มะขาม ขนุน น้อยหน่า เป็นต้น เพื่อเก็บผลและให้ร่มเงา ต้นไม้ขนาดใหญ่นี้มักปลูกไว้ชิดขอบรั้ว ป้องกันลมฝนพัดเศษใบไม้และกิ่งไม้หักโค่นทับตัวเรือน ส่วนผักและสมุนไพรจะทำการปลูกลงด้านข้างหรือหลังบ้าน แล้วแต่พื้นที่ที่เหมาะสมส่วนใหญ่เป็นพืชที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ตะไคร้ ข่า กะเพรา สะระแหน่ พริก มะเขือ ว่านหางจระเข้ ดีปลี ฟ้าทะลายโจร ฯลฯ

2. การปลูกพืชสำหรับนำไปใช้ในพิธีกรรม ชาวล้านนามีเครื่องประกอบพิธีกรรมที่ต้องใช้พืชต่างๆ เช่น ในพิธีสืบชะตาต้องใช้อ้อย มะพร้าว ใบพลู ต้นหมาก กล้วย ฯลฯ ซึ่งการประกอบพิธีเหล่านี้แม้จะไม่ทำขึ้นเป็นประจำ แต่ในอดีตบ้านทุกหลังก็จะนิยมปลูกไว้ ดังจะเห็นได้จากการขึ้นบ้านใหม่ที่นำหน่อกล้วย หน่ออ้อย เมล็ดพันธุ์พืชต่างๆ มาประกอบในพิธี เมื่อเสร็จสิ้นพิธีแล้ว ก็มักจะนำต้นเหล่านี้มาปลูกไว้ภายในบ้าน ส่วนเมล็ดพันธุ์พืชนั้นก็นำไปหว่านเจริญเติบโตเป็นพืชผลต่างๆ โดยเฉพาะต้นกล้วย ถือเป็นพืชที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของชาวล้านนาเป็นอย่างมาก ทุกส่วนของต้นกล้วยนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ผล ปลี นำมารับประทาน ใบตองใช้ห่อขนม ทำสวยดอกไปวัด (กรวยดอกไม้) ลำต้นเอาไปทำอาหารเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ส่วนต้นอ้อย และมะพร้าว ก็มีความจำเป็นเช่นกัน อย่างน้อยในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาก็ต้องนำพืชเหล่านี้มาทำของถวาย เช่น การทำขนมห่อด้วยใบตอง การนำอ้อยมาทำน้ำตาลและกะทิที่คั้นได้จากมะพร้าวมาทำเป็นส่วนผสมของขนม เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีพืชอื่นๆ ที่ปลูกบ้างเป็นบางหลัง หากบ้านใดที่ไม่มีก็สามารถไปขอยืมจากเพื่อนบ้านได้หรือช่วงเวลาที่มิงานบุญพิธี ชาวล้านนาก็จะเก็บไปทำเครื่องพิธีที่วัด เช่น ใบเงิน ใบทอง ใบนาก ใบหนาด เป็นต้น

3. การปลูกพืชสำหรับนำไปวัด ชาวล้านนา ทำบุญเป็นประจำ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาก็จะเตรียมดอกไม้ใบไม้ไปสักการบูชาพระที่วัด ซึ่งใบไม้ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นใบที่มีสีสดสวยงามและใส่ลงในสวยดอกได้ หากเป็นดอกไม้ก็จะเลือกที่มีสีขาว หรือดอกไม้กลิ่นหอม เช่น ดอกพุท ดอกเข็ม กระดังงา

“โดยเฉพาะต้นกล้วย ถือเป็นพืชที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของชาวล้านนาเป็นอย่างมาก ทุกส่วนของต้นกล้วยนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ผล ปลี นำมารับประทาน ใบตองใช้ห่อขนม ทำสวยดอกไปวัด (กรวยดอกไม้) ลำต้นเอาไปทำอาหารเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น”

“การปลูกดอกไม้ของชาวล้านนา มิได้มีจุดประสงค์หลักเพื่อตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงามเพียงอย่างเดียว แต่หากต้องการนำดอกไม้เหล่านี้ไปถวายพระที่วัด ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวล้านนาที่ตั้งมั่นอยู่ในศรัทธาแห่งพระพุทธศาสนา”

มะลิ ดอกขจร ดาวเรือง บานไม่รู้โรย ใบโกสน ใบหมากผู้หมากเมีย เป็นต้น พันธุ์ไม้เหล่านี้มักปลูกบริเวณทางขึ้นบันไดเรือนเป็นกลุ่มและปลูกเรียงเป็นแถวหน้ารั้วบ้าน

จะเห็นว่าการปลูกดอกไม้ของชาวล้านนา มิได้มีจุดประสงค์หลักเพื่อตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงามเพียงอย่างเดียว แต่หากต้องการนำดอกไม้เหล่านี้ไปถวายพระที่วัด ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวล้านนาที่ตั้งมั่นอยู่ในศรัทธาแห่งพระพุทธศาสนาอยู่ตลอดเวลา แม้กระทั่งการดำเนินชีวิตประจำวันก็ยังคงยึดมั่นในคุณงามความดีอยู่ไม่เสื่อมคลาย

น้ำบ่อ

เรื่อง : สนั่น ธรรมธิ

น้ำบ่อ หมายถึง บ่อน้ำสำหรับดื่มกินหรือใช้ และเนื่องจากน้ำมีความสำคัญต่อชีวิต ซึ่งมีวิธีปฏิบัติในการขุด การสร้าง การใช้ การรักษาตลอดจนพิธีกรรมตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย สำหรับทางล้านนาแต่ละท้องถิ่นอาจมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันไปบ้าง แต่ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันโดยทั่วไป ทั้งนี้ในเอกสารโบราณ พบว่ามีการเรียก “น้ำบ่อ” ว่า “น้ำล้าง” และ “น้ำบ่อล้าง” อีกด้วย

วิธีหาที่ขุด

เมื่อถึงเดือน ๘ เหนือ คือประมาณเดือนพฤษภาคม ถือว่าเป็นเดือนที่น้ำใต้ดินลดต่ำลงถึงที่สุดแล้ว เป็นเดือนที่เหมาะสมแก่การขุดบ่อ ทั้งนี้ หากขุดในบริเวณบ้านแล้ว มักจะขุดตรงบริเวณที่มีทิศทางตรงกับ “แขเรือน” (สันหลังคาที่ต่อจากตีนจั่วลงมาหาชายคา) ซึ่งมักกำหนดเอาทิศเหนือ ทิศตะวันออก หรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จึงจะถือว่าเป็นมงคลตามตำราดังนี้

ขุดน้ำบ่อทิศเหนือ อยู่ดีมีสุข มีโชคลาภ
ขุดน้ำบ่อทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีโชคลาภและ
ภูการปรองยลเฮอร์
ขุดน้ำบ่อทิศตะวันออก มีเกียรติยศชื่อเสียง
ขุดน้ำบ่อทิศตะวันออกเฉียงใต้ มักได้มีเป็น
มา ว คดีคยอถ์
ขุดน้ำบ่อทิศใต้ มักได้ทุกข์ยาก
ขุดน้ำบ่อทิศตะวันตก มักได้เสียของ
ขุดน้ำบ่อทิศตะวันตกเฉียงเหนือ มักฉิบหาย
ขุดน้ำบ่อในที่ไร่นาเรียกสวน ก็มักกำหนดเอาทิศ
กษณัฒติ อหิเ
กอนนวัตคทอิริห
นัษเเฮอร์เญลเ

เมื่อกำหนดทิศแล้วก็ต้องหาที่ขุด มีวิธีเสี่ยงอย่างหนึ่งของโบราณคือการเสี่ยงเบี่ยง โดยใช้เบี้ย (เปลือกหอยชนิดหนึ่งที่โบราณใช้ซื้อขายแทนเงินตรา) จำนวน ๑๔ ตัว เป็นสิ่งเสี่ยงทายเพื่อหาที่ขุด โดยมีวิธีคือหว่าน

เบี้ยลงบนพื้นดินที่คิดว่าจะมีน้ำจำนวน ๗ ตัว กลับเบี้ยที่คว่ำให้อยู่ในลักษณะหงายทั้งหมด แล้วหว่านลงไปอีก ๗ ตัว หากหงายก็ถือว่าดีเป็นพิเศษ ซึ่งมีผอัยทำนายดังนี้

หงาย ๘ ตัว เศษ ๑ หายว่า น้ำจะตื้นดีแต่เป็นที่งามแล่นลมที่นั่น
“กาฮาน” กยริเ
หงาย ๙ ตัว เศษ ๒ หายว่า น้ำดีแต่ไม่พอใช้
หงาย ๑๐ ตัว เศษ ๓ หายว่า น้ำมีฤดูฝนน้ำแล้ง
ป ใ ห้ แ
หงาย ๑๑ ตัว เศษ ๔ หายว่า น้ำจืด ไม่มีรส
หงาย ๑๒ ตัว เศษ ๕ หายว่า น้ำดีมาก
หงาย ๑๓ ตัว เศษ ๖ หายว่า น้ำดีขึ้นเร็ว ไม่ดี
หงาย ๑๔ ตัว เศษ ๗ หายว่า เป็นกาลกนิมิ ไม่ดี

นอกจากนี้ ยังมีวิธีขุด โดยสังเกตธรรมชาติ เช่น ขุดบริเวณใต้จอมปลวก เพราะเชื่อว่า ปลวก มักเลือกเอาที่ดินที่มีสายน้ำ (กระแสน้ำใต้ดิน) ผ่านใต้ดินเป็นที่ทำรัง เพื่อจะอาศัยน้ำมาหล่อเลี้ยง หรือสังเกตดูบริเวณหน้าดินที่มีหญ้าขึ้นเขียวขจี บริเวณนั้นมักจะมีสายน้ำอยู่ไม่ลึก หรือไม่อย่างนั้น ก็อาจดูจากการหาที่ขุดโดยวิธีโบราณ เช่น นำกะลาหรือใบตองไปวางบนหน้าดินในลักษณะคว่ำลง โดยวางทิ้งไว้สัก ๑-๒ คืน แล้วหยาดดู หากกะลาหรือใบตองใบไหนมีไอน้ำเกาะอยู่ แสดงว่าบริเวณที่กะลารอบ หรือใบตองปกอยู่นั้นมี “ตาน้ำ” หรือ “สายน้ำ” อยู่ใต้ดิน และอีกวิธีหนึ่งให้เอาขี้เถ้าไปเทกองไว้เป็นจุดๆในตอนหัวค่ำ รุ่งเช้าไปสำรวจดู ถ้าขี้เถ้ากองใดขึ้น ก็เชื่อว่าตรงจุดนั้น จะมีสายน้ำใต้ดินอยู่ไม่ลึกนัก

การขอน้ำจากแม่ธรณีและพญานาค

การขอน้ำจะเริ่มด้วยการหาฤกษ์ยามในการขอก่อน เมื่อหาได้วันดี ฤกษ์ดีแล้ว จะทำพิธีขอน้ำจากแม่ธรณีและพญานาค ด้วยเชื่อว่าแม่ธรณีเป็นผู้รักษาดินและพญานาคเป็นผู้รักษาน้ำ พิธีกรรม คือ เตรียมสวด (กระทงหอยกกล้วย) กว้างประมาณ ๑ คืบ ใส่ข้าวปลาอาหารผลไม้ เมี่ยง หมาก พลู บุหรี่ อย่างละ ๔ เตรียมขันตั้ง (กานล) ใส่กรวยดอกไม้ ๔ กรวย กรวยหมากพลู ๔ กรวย ข้าวเปลือก ๑ กระทง ข้าวสาร ๑ กระทง ผ้าขาวผ้าแดงอย่างละชิ้น เทียนเล่มบาท (เทียนที่มีน้ำหนัก ๑ บาท) ๑ คู่ เทียนเล่มเพ็ญ (เทียนที่มีน้ำหนัก ๑ เพ็ญ) ๑ คู่ เทียนน้อย (เทียนเล่มเล็ก) ๔ คู่ ข้าวตอกดอกไม้ใส่พองาม เตรียมน้ำอบ น้ำหอม น้ำส้มป่อย ๑ ขัน แล้วเริ่มพิธีตามขั้นตอนดังนี้

- แผ้วถาง ปัดกวาดบริเวณที่จะขุดให้สะอาด
- ขุดบริเวณที่จะเป็นใจกลางบ่อกว้าง ๑ คืบ ลึก ๑ คืบ
- ยกพานค่านับแล้วกล่าวคำโองการขอน้ำ
- จุดธูปเทียนทำพิธีพลี แล้ววางสวดลงกันหลุม
- ประพรมบริเวณนั้นด้วยน้ำอบ น้ำหอม น้ำส้มป่อย

เสร็จพิธีแล้ว จึงจะเริ่มดำเนินการขุดบ่อน้ำเป็นลำดับต่อไป

วิธีขุด

ในการขุดนั้น ให้กะบริเวณกว้างพอประมาณ ส่วนใหญ่จะกว้างประมาณ ๑ วา ขุดเจาะแนวตรงทรงกลมลงไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบตาน้ำ ซึ่งหมายถึงสายน้ำใต้ดินที่จะมีน้ำให้หล่อเลี้ยงบ่อได้ตลอดไป

เมื่อเลือกได้จุดที่ควรขุดบ่อแล้ว นักขุดก็จะเริ่มขุดลึกลงไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งพบน้ำและไม่สามารถวิดน้ำออกได้ทันกับการไหลเข้าแล้วจึงจะหยุดการขุด ในช่วงที่ขุดบ่อนั้น ชาวบ้านมักจะช่วยกันขุดหลายคนแต่แบ่งเป็นชุด ๆ คนที่อยู่กันบ่อนั้นจะมีเพียงคนเดียวที่ขุดดินและโยกดินใส่ภาชนะให้พวกที่อยู่บนปากบ่อดิ่งขึ้นไปทิ้ง เมื่อเหนื่อยแล้วก็จะเปลี่ยนให้อีกคนหนึ่งลงไปขุดเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ผลตามต้องการ การขึ้นหรือลงสู่กันบ่อนั้น อาจใช้บันได พะอง หรืออาจให้สาวเชือกขึ้นก็ได้ ความลึกของบ่อจะวัดเป็นถ้าวหรือทว่ม ซึ่งวัดจากท่ายืนชูแขนสุดเหยียดของชายร่างปกติ บ่อนั้นลึกกี่ช่วงก็เรียกว่าลึกเท่านั้นเท่านี้ ถ้าว ถ้าขุดลึกลงไปมาก ๆ ยังไม่พบตาน้ำ จะใช้วิธีคว้ง หรือคว่น คือเจาะกันบ่อลงไปด้วยสว่านขนาดใหญ่ที่เรียกเหล็กคว้ง/เหล็กคว่น เพื่อหยั่งดูว่าอีกลึกขนาดไหนจะพบตาน้ำหรือสายน้ำ ถ้าพบตาน้ำหรือสายน้ำแล้วน้ำจะดันพลุ่งขึ้นมาก หากไม่พบเลยอาจเลิกล้มเลิกเสียแล้วหาที่ขุดใหม่โดยใช้วิธีหาที่ขุดดังเดิม

วิธีกันดินถล่มลงในบ่อ

เมื่อขุดบ่อเสร็จแล้วก็จะดำเนินการกันมิให้ดินถล่มลงไป วิธีการทำนั้นทำได้หลายวิธี เช่น ใช้ไม้ไผ่สานเป็นวงกลมไต่จากกันบ่อขึ้นมาที่เรียกว่า “เสวียน” ใช้แผ่นไม้กระดานตีกันดินหรือใช้ท่อนไม้ทับเรียงไล่จากกันบ่อ แต่วิธีที่ใช้กันมากคือ การใช้ก้อนอิฐก่อเรียงจากกันบ่อขึ้นมาจนเลยระดับพื้นดินโดยให้สูงประมาณระดับเอว ซึ่งลักษณะของบ่ออาจเป็นรูปสามเหลี่ยมสี่เหลี่ยม ห้าเหลี่ยม หกเหลี่ยมและทรงกลม โดยที่บ่อทรงกลมเป็นที่นิยมมากที่สุด และเฉพาะทรงกลมนี้ก้อนอิฐที่ใช้ก่อจึงเป็นอิฐที่ทำขึ้นเพื่อการก่อบ่อน้ำโดยเฉพาะ คือขอบด้านนอกอิฐนั้น

จะโค้งเข้าและขอบด้านในของก้อนอิฐจะโค้งรับกัน ขอบด้านข้างจะตัดเฉียงเข้าด้านใน ซึ่งอิฐดังกล่าวนี้จำนวนหนึ่งเมื่อเรียงต่อเนื่องกันแล้วจะโค้งเข้ารูปเป็นวงกลมได้ลงตัวพอดีและโดยเฉพาะอิฐที่อยู่ชั้นบนสุดนั้นจะทำให้เป็นสันนูนตรงกลางเพื่อกันมิให้คนนำของสิ่งใดไปวางไว้บนขอบน้ำบ่อนั้น ๆ ด้วย อนึ่ง การสออิฐหรือการที่ทำให้ก้อนอิฐทั้งหมดประสานกันได้นั้น ชาวบ้านจะสอด้วยดิน หรือขุดดินจากจอมปลวกมาเคล้าเข้ากับน้ำให้เป็นโคลนแล้วใช้โคลนนี้แทนปูนในการประสานก้อนอิฐดังกล่าว ซึ่งผู้มิฐฐานอาจใช้ปูนสอและโบกปูนกับอิฐในส่วนที่เลยจากผิวดินขึ้นมาแล้วก็ย่อมทำได้ แต่ในระยะหลังนี้เมื่อมีผู้ทำท่อซีเมนต์สำเร็จรูปขาย ชาวบ้านนิยมซื้อท่อซีเมนต์ดังกล่าวไปใช้แทนการกันดินถล่มโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และเพื่อเป็นการเตือนความทรงจำ บางท่านเมื่อโบกปูนที่บ่อน้ำแล้ว ก็มักจะเขียนบอกวันเดือนปีในการสร้างบ่อน้ำนั้นไว้ด้วย

ทั้งนี้ ในการก่ออิฐดังกล่าว มีตำราแบบโบราณไว้ด้วย ว่าการก่ออิฐจะเริ่มก่อจากข้างล่าง แต่ก่อนที่จะก่อมักวางไม้รองอิฐเป็นรูปสี่เหลี่ยมไว้กันบ่อที่เรียกว่า แม่ชีไฟ (อ่าน - แม่จีไฟ) ซึ่งแต่ละด้านมักจะลงอาคมไว้และอาจมีหลายตำรา ตัวอย่างเช่น ตำราหนึ่งท่านให้ลงอาคมไว้สี่ด้าน ด้วยคาถา “ตุ๊สี่ต้น” (พระสี่รูป) คือ

ทุ	สะ	นิ	มะ
ทุ	มะ	สะ	นิ
ทุ	นิ	มะ	สะ
ทุ	สะ	มะ	นิ

ซึ่งเขียนเป็นอักษรล้านนาได้ดังนี้

๕	๖	๑	๔
๕	๔	๖	๑
๑	๑	๔	๖
๕	๖	๔	๑

หลักจากนั้นจึงเริ่มก่ออิฐขึ้นโดยรอบเพื่อกันการพังทลายของดินรอบบ่อ การก่ออิฐโดยปกติจะก่อตามขนาดความกว้างของบ่อวัดเดียวถึงปากบ่อ แต่บางบ่อมีความลึกมากจึงต้องขยายความกว้างส่วนบนออกอีกขยักหนึ่งโดยขยายออกประมาณ ๑ คืบ บ่อลักษณะนี้เรียก “น้ำบ่อสองตอน” เมื่อก่อเสร็จจะวาง “ควักรณ” คือกระทงใบตองใส่อาหาร ข้าวตอกดอกไม้ บอกกล่าวขอให้แม่พระธรณีเจ้าที่รักษาบ่ออย่าให้น้ำมีพิษมีภัย จากนั้นจึงตกแต่งบริเวณปากบ่อคือทำความสะอาด ลาดเทด้วยปูนที่เรียก สะตาย ให้เรียบร้อยเพื่อกันน้ำย้อนคืนลงบ่อ

เฉพาะบริเวณใกล้บ่อชาวบ้านมักจะทำลานที่ยกสูงขึ้นจากระดับดินเล็กน้อยไว้รอบบ่อน้ำ เพื่อป้องกันมิให้น้ำจากพื้นดินไหลกลับลงไปในบ่อ ลานนั้นอาจเป็นลานดินอัดแน่น ลานที่ใช้อิฐเรียง หรือลานอิฐโบกปูนก็ได้ ซึ่งย่อมขึ้นกับสถานภาพทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญและบนลานรอบน้ำบ่อนี้ อาจใช้เป็นที่พักคนกิจกรรมในบ้านได้หลายประการ เช่น ใช้เป็นที่ซักผ้า ใช้เป็นที่ล้างภาชนะจำนวนมากหลังจากงานบุญ ใช้เป็นที่อาบน้ำของเด็ก ๆ หรือพ่อเฒ่า แม่เฒ่า หรือใช้เป็นที่นั่งพักผ่อนก็ได้เช่นกัน

นอกจากนี้เพื่อเป็นการป้องกันวัสดุต่างๆ มิให้ตกลงไปในบ่อน้ำ ชาวบ้านอาจทำฝาปิดด้วยวัสดุต่างๆ

น้ำบ่อแบบมีหลังคาคลุม และมีหลุคือ กว้านสำหรับตักน้ำขึ้นมาจากบ่อ

คือ บ่อที่เป็นบ่อสาธารณะหรือบ่อน้ำในวัดนั้น ก็มักจะทำเป็นโรงคลุมบ่อน้ำนั้นไว้ บางแห่งอาจใช้ไม้กระดาทำเป็นฝาปิดบ่อ หรือก็สานไม้ไผ่ขัดแตะปิดบ่อของตนตามกำลัง

วิธีการนำไปใช้

การนำน้ำขึ้นจากบ่อมาใช้โดยทั่วไปมี ๓ วิธี ได้แก่

๑. ใช้เชือก โดยผูกเชือกกับภาชนะตักน้ำจากบ่อที่เรียก “น้ำถั่ง” ตักน้ำจากบ่อขึ้นมา
๒. ใช้ขวานหรือล่อหมนที่เรียก “หลก” ปั่นเชือกที่ผูกน้ำถั่งตักน้ำจากบ่อขึ้นมา
๓. ใช้แร้ว คือใช้คันโพง เบ็ดโพง หรือเบ็ดดวง ซึ่งหมายถึงคันสำหรับถ่วงน้ำหนักเพื่อให้เบาแรงในการใช้น้ำถั่ง ตักน้ำจากบ่อ

การดูแลรักษา

บริเวณรอบ ๆ น้ำบ่อ ต้องรักษาให้สะอาดเสมอ พร้อมทั้งคอยดูแลมิให้น้ำข้างบนไหลซึมลงบ่อ กรณีที่ยังไม่ใช้หรือเลิกใช้ต้องปิดปากบ่อด้วยฝาหรือแผ่นกระดานให้มิดชิดเพื่อกันจุลินทรีย์ ไบโม่ หรือสิ่งของที่จะตกลงไปในบ่อ ที่สำคัญจะต้องชักเอาน้ำและสิ่งตกค้างในบ่อ หรือกันบ่อออกอย่างน้อยหนึ่งปีหรือสองปีต่อครั้ง เพื่อให้บ่อสะอาดควรแก่การบริโภค การชักน้ำออกเพื่อทำความสะอาดนี้เรียกว่า “ล้างน้ำบ่อ”

ความเชื่อเกี่ยวกับน้ำบ่อเก่า

๑. การถม

น้ำบ่อที่ขุดใช้กันมานาน กรณีที่เลิกใช้ไม่ว่าจะเลิกใช้ทันทีหรือทิ้งให้ร้างมานานที่เรียกว่า “น้ำบ่อห่าง” จะถมโดยพลการไม่ได้ ด้วยมีความเชื่อว่าจะเกิดความอัปมงคลที่เรียกว่า “ชืด” เข้าข่ายในตำราชืดคือ “ถมสมุทร” ความอัปมงคลจะมีมานานาประการ และที่เชื่อกันทั่วไปคือจะทำให้ตาบอด ฉะนั้นจึงต้องมีพิธีกรรมแก้ชืดก่อนที่จะทำการถมต่อไป

พิธีกรรมดังกล่าวคือการ “สูตรถอน” หมายถึงการนิมนต์พระมาทำการสวดมนต์เพื่อถอดถอนเอาบ่อคืนจากพญานาคและแม่พระธรณี อีกนัยหนึ่งก็เพื่อถอนเอาชืดทั้งมวลออกเสียก่อน โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. เตรียมเครื่องพิธีกรรม ได้แก่

- ด้ายดิบ (สายสิญจน์)
- สะตวงใหญ่ (กระตงหอยกกล้วย) กว้างประมาณ ๒ คืบ จำนวน ๑ กระตง ใส่ข้าวปลาอาหารผลไม้ เมี่ยง หมากพลู บุหรี่ อย่างละ ๑๒
- สะตวงเล็ก กว้างประมาณ ๑ คืบ จำนวน ๔ กระตง ใส่ข้าวปลาอาหารผลไม้ เมี่ยง หมากพลู บุหรี่ อย่างละ ๔
- เตรียมขันตั้ง (กานล) ใส่กรวยดอกไม้ ๔ กรวย กรวยหมากพลู ๔ กรวย ข้าวเปลือก ๑ กระตง ข้าวสาร ๑ กระตง ผ้าขาวผ้าแดงอย่างละชิ้น เทียนเล่มบาท ๑ คู่ เทียนเล่มเฟื่อง ๑ คู่ เทียนน้อย ๔ คู่ ข้าวตอกดอกไม้

๑. น้ำส้มป่อย ๑ ขัน

๒. ผ้าผืน ปิดกวาดบริเวณให้สะอาด

๓. วางสะตวงใหญ่ใจกลางปากบ่อ โดยอาจใช้ไม้แผ่นพาดปากบ่อพองไว้ได้

๔. วางสะตวงเล็กบนพื้นดิน ๔ มุมของปากบ่อ

๕. ปักเสาล้อมรอบน้ำบ่อ ๔ ด้าน แล้วล้อมด้วยด้ายสายสิญจน์

๖. โยงสายสิญจน์จากสะตวงใหญ่ลงสู่กระตวงเล็กทั้ง ๔

๗. นิมนต์พระสงฆ์ ๔ รูปมาสวดถอน โดยมีพิธีคือ

- จุดเทียน ๑ เล่ม รูป ๑ ดอก ทุกสะตวง
- พระสงฆ์ผู้เป็นประธานทำพิธี “โยงขันตั้ง” ระลึกถึงครูอาจารย์

- พระสงฆ์สวดมนต์ตามบทสูตรถอน แล้วดับเทียนรูปทั้ง ๔ ด้าน

- พระผู้เป็นประธานร่ายมนต์ถอนสะตวงใหญ่

- ยกสะตวงทั้งหมดออกจากบริเวณแล้วนำไปไว้นอกเขตรั้ว

- พระสงฆ์สวดชัยันโตและมนต์อันเป็นมงคลประพรมน้ำส้มป่อย

- ถวายปัจจัย พระสงฆ์อนุโมทนาเป็นเสร็จพิธี เมื่อกระทำการสูตรถอนแล้วจะถมทันทียังมีได้ กล่าวคือ ต้องถมในลักษณะ “น้ำบ่อมน” โดยเพียรกวาดขยะมูลฝอยลงไปเรื่อย ๆ ทุกวันจนกว่าจะตื้นเขิน

และเต็มไปด้วยน้ำ หรือไม่งั้นนั้น ก็จะไม่ใช้ไฟทั้งลำ เเจาะภายในให้ทะลุโล่งตลอด ปักลงตรงใจกลาง ให้ปลายลำไฟโผล่พ้นเหนือพื้นดิน แล้วทำการถมรอบๆลำไฟนั้น การทำเช่นนี้ ถือว่าลำไฟเป็นตัวแทนของบ่อน้ำแล้ว ซึ่งเมื่อไม่ไฟผุกร่อนเป็นเนื้อเดียวกับดิน ก็เป็นอันว่าการถมบ่อเสร็จสิ้นโดยไม่มีอันตรายใดๆ

๒. การล้าง

น้ำบ่อเก่าที่เจ้าของไม่ใช้แล้วทิ้งไว้เป็น “น้ำบ่อห่าง” จะถมก็ไม่ถม ปล่อยให้ทิ้งไว้หมักหมมอยู่ ทำให้น้ำเน่าเสีย กรณีนี้เชื่อกันว่าหากมีการล้างให้สะอาดแล้วสถาปนาขึ้นใหม่ จะได้อันสืบหลายประการ เช่น หายขาดจากโรคภัย ได้โชคลาภ มีความเจริญทางด้านหน้าที่การงาน เป็นต้น การล้างน้ำบ่อในลักษณะนี้ ต้องมีการสูตรถอนและทำบุญตามพิธีดังกล่าวข้างต้นเช่นกัน

๓. การปิดปากบ่อ

น้ำบ่อจะใช้อยู่หรือเลิกใช้ก็ตาม ต้องไม่ปิดปากบ่อถาวรโดยเด็ดขาด เพราะโบราณถือว่าเป็นการปิดตาธรณี หากมีความจำเป็นต้องปิดก็ต้องเปิดช่องไว้สักแห่งหนึ่ง มิเช่นนั้นจะเกิดความอัปมงคลที่เรียกว่า **ชืด**

แหล่งน้ำที่ขุดสร้างขึ้นเพื่อนำมาบริโภคใช้สอย เป็นของควบคู่กับวิถีชีวิตของมนุษย์มาแต่โบราณกาล ความผูกพันผนวกกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมมักก่อให้เกิดเทคนิควิธี พิธีกรรมตามความเชื่อติดตามมา แม้กาลเวลาจะล่วงเลยไปอย่างไรสังคมจะแปรเปลี่ยนขนาดไหนสิ่งที่น่าสังเกตในปัจจุบันแม้ความสำคัญของน้ำบ่ออาจลดน้อยลงเพราะมีการขุดเจาะน้ำบาดาลมาใช้หรือไม่ก็ใช้เครื่องปั้มน้ำดูดจากบ่อเดิมมาใช้ในระบบเดินท่อเปิดก็อกก็ตาม การขุดเจาะหาแหล่งน้ำก็ยังพยายามให้อยู่ในทิศที่ถือว่าเป็นมงคล ยังมีการบนบานขอน้ำ มีการแก้บนเมื่อพบสายน้ำ การปิดปากบ่อเพื่อใช้ปั้มน้ำยังต้องมีของระบาย (เพื่อมิให้ต้องชืด) การถมและล้างน้ำบ่อเก่ายังมีพิธีสูตรถอน ร่องรอยการปฏิบัติเช่นนี้ถือเป็นสิ่งบ่งบอกความสำคัญของน้ำบ่อที่มีต่อชีวิตของชาวล้านนาไปอีกนาน

ล่านนา-อาเซียน

ล่านนา-บาหลี

ความเหมือนความต่างและทิศทางสำหรับเชียงใหม่-เชียงราย

เรื่อง : สมโชติ อ่องสกุล

ช่วงราชการหยุดในวันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา 13-16 กรกฎาคม 2546 ผมได้มีโอกาสเดินทางไปเกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ด้วย “ความอนุเคราะห์ยิ่ง” ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โอกาสนี้จึงขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.มานพ ภาชิตวิไลธรรม อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ด้วยการเขียนบทความทางประวัติศาสตร์ตามธรรมเนียมปฏิบัติของผม

1.ความต่างด้านภูมิรัฐศาสตร์

สภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ล่านนากับบาหลีต่างกันชัดเจน ล่านนาเป็นรัฐในหุบเขา(State in a Valley) หรือรัฐในภาคพื้นทวีป แต่บาหลี (Bali) ซึ่งเป็นเกาะหนึ่งในหมู่เกาะชวาซึ่งมีมากกว่า 13,000 เกาะ เป็นรัฐเมืองท่า เพราะตั้งอยู่ระหว่างเส้นทางการค้าทางทะเลระหว่างแหล่งอารยธรรมจีนกับอินเดีย โดยมีลมมรสุม

เป็นปัจจัยทางภูมิศาสตร์ส่งเสริมให้การเดินทางระหว่างทั้งสองแหล่งอารยธรรมสะดวก รวดเร็วกว่ารัฐในหุบเขา (State in a Valley)

ดังนั้นแม้จะพบร่องรอยทางโบราณคดีใน 2 ดินแดนล่านนา-บาหลี ย้อนไปได้ถึงยุคหินเหมือนกัน แต่ดินแดนติดทะเลซึ่งติดต่อกับพ่อค้าทางทะเลก่อนก็ก่อตัวเป็นรัฐได้เร็วกว่าพัฒนาขึ้นเป็นรัฐเมืองท่าที่มั่งคั่ง เช่นอาณาจักรศรีวิชัย (จดหมายเหตุจีนเรียก ชิลีโพซิ) อาณาจักรมะตะรัม (Mataram) อาณาจักรมัชฌปาหิต (Majapahit) โดยเรื่องราวของดินแดนเหล่านี้ระยะต้นๆ มีในบันทึกของชาวจีนชาวอินเดียและชาวมุสลิม เช่น เอกสารจีนของเจาซูกั๋วระบุชื่อรัฐเมืองท่าที่เป็นประเทศราชของอาณาจักรสันโพจี 15 แห่ง เช่น เพงเพง (คือปาหัง) เตงยานง (คือตรังกานู) ลียาซุเจีย (คือลังกาสุกะในปัตตานี) จิลันตัน (คือกลันตัน) โพโลอัน (คือกัวลาเบริง) ซิโลถึง เขียนไมปาถา ต้นมัลลิก

(นครศรีธรรมราช) เจียโลซิ (ครหิที่บ้านดอน) ปาลิเพง (ปาเล็มบัง) ซินโก (ซุนดา) เจียนปี (กัมเป) ลันวูลิ (ลามูรี) ลิลัน (มจ.สุภัทรดิศ ดิศกุล ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ ถึง พ.ศ.2000 กรุงเทพฯ : สมาคมประวัติศาสตร์ฯ 2535 หน้า 64 และดู ดี .จี.ฮอลล์-D. G.E.Hall ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แปลโดยคุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ชูสิริ จามรमान วิลาสวงศ์ พงศบุตร เพ็ญศรี ดูก เพ็ชร สุมิตร แถมสุข นุ่มนนท์ มล.รสสุคนธ์ อิศรเสนา ศรีสุข ทวีธาประสิทธิ์ กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ชาญวิทย์ เกษตรศิริและอานันท์ กาญจนพันธ์ บรรณาธิการ 2522 สองเล่ม)

2. ความเหมือนในยุคจีนเป็นศูนย์กลางอำนาจเอเชีย

อาณาจักรดังกล่าวในภูมิภาคนี้ทั้งที่รัฐในหุบเขาและรัฐเมืองท่า จีนถือว่าเป็นผู้กำกับสูงสุดต้องส่งเครื่องบรรณาการให้จีนตามกำหนด

ราว พ.ศ.1818 อาณาจักรศรีวิชัยเริ่มเสื่อมที่เกาะชวาซึ่งปกครองโดยพระเจ้ากฤตนคร ต่อมาเรียก ศิวพุทธ ครองอาณาจักรชังคละและปันชุลรวมกันที่เกาะชวา พระองค์ส่งกองทัพจากชวาไปครอบครองดินแดนเหนือเกาะสุมาตรา เกาะซุนดา มาตุราและส่วนหนึ่งของแหลมมลายู

หลังจากยึดเกาะสุมาตราได้แล้ว”ศิวพุทธ”ก็เข้ายึดเกาะบาหลี นำกษัตริย์บาหลีมาเป็นเชลยใน พ.ศ.1827 พร้อมกับทรงปฏิเสธคำเรียกร้องของทูตชาวมงโกลจากจีน ใน พ.ศ.1822 ที่ขอให้ส่งเจ้านายไปราชสำนักจีนตามธรรมเนียมปฏิบัติ จีนส่งคณะทูตไปชวาทีกใน พ.ศ.1823 และ1824 ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ ใน พ.ศ.1835 ขณะที่พญามังรายจากลุ่มน้ำกกเข้ายึดเมืองลำพูนแห่งลุ่มน้ำปิงนั้น พระเจ้ากูปโลข่านแห่งราชวงศ์หยวน (Yuan) ก็ได้ส่งกองทัพบุกมาตีเดือนพญามังราย พร้อมส่งกองทัพเรือไปโจมตีเกาะชวา (หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล เรื่องเดียวกัน หน้า 69)

แต่ก่อนกองทัพเรือของจีนไปถึงชวา พระเจ้ากฤตนครได้สวรรคตในปีพ.ศ.1835 แล้วเกิดการต่อสู้บนเกาะชวาระหว่างเจ้าชายชยักตวันแห่งเมืองสิงหาสำหรับกับระเด่นวิชัย เมื่อกองทัพเรือจีนไปถึงชวา ระเด่นวิชัย

ก็คิดหาอุบายใช้กองทัพเรือจีนให้เป็นประโยชน์แก่พระองค์

กองทัพเรือจีนแล่นลงมาตามฝั่งทะเลของอาณาจักรจัมปาโดยไม่สามารถหยุดพัก มุ่งสู่เกาะชวาผ่านหมู่เกาะการิมัตัส (Karimatus) ถึงเกาะเล็ก ๆ ชื่อเจลัม (Gelam) ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะบอร์เนียวราว พ.ศ.1835 หัวหน้าจีน 3 คนคือ (1) ชิปี (Shih-pi) ชาวมงโกล (2) ยีโคมุสุ (YiKomusu) ชาวยูคุร์ (Uighur) (3) เกาซิง (Kao-hsing) ชาวจีน ได้ปรึกษากันแล้วส่งผู้ถือหนังสือไปเมืองสิงหาสำหรับ จิงทราบข่าวการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้ากฤตนครและการอ่อนน้อมของเจ้าชายวิชัย

กองทัพเรือของพระเจ้าชยักตวันซึ่งที่ปากแม่น้ำสุรบายาได้ถูกกองทัพเรือจีนยึดไว้ได้ และกองทัพจีนเข้ารักษาเมืองมัชปาหิตได้ในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 1835 กองทัพของเจ้าชายชยักตวันต้องยอมแพ้ที่วังในเมืองกจิรีเมื่อ 26 เมษายน พ.ศ.1836 (หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล เรื่องเดียวกัน หน้า 71)

เมื่อใช้ประโยชน์จากกองทัพเรือจีนได้สำเร็จ เจ้าชายวิชัยก็เริ่มกำจัดทหารจีน ทำให้กองทัพจีนต้องถอยลงเรือในวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.1836 กลับถึงจีนในวันที่ 8 สิงหาคม 1836 โดยนำเชลยจากเกาะชวาไปด้วยราว 100 คน เจ้าชายวิชัยก็ได้สถาปนาอาณาจักรมัชปาหิตขึ้น มีพระนามว่ากฤตราชเสขัยวรธนะ (ช่วงนั้นพญามังรายยึดลำพูนได้ใน พ.ศ.1835 แล้วมาสร้างเวียงกุมกาม พ.ศ.1837)

เหตุการณ์ครั้งนั้นมาร์โคโปลได้บันทึกเกาะชวาว่า “พระเจ้ากูปโลข่านผู้ยิ่งใหญ่ไม่สามารถปราบปรามได้เพราะเหตุว่าตั้งอยู่ห่างไกลและการเดินทางไปที่นี่ก็เต็มไปด้วยอันตราย” อย่างไรก็ตามใน พ.ศ.1835 นั้นยีโคมุสุได้ส่งเจงกุย (Cheng-kuei) นำพระราชโองการของพระเจ้ากูปโลข่านไปแคว้นมูไลยู (Mu-lai-yu) และแคว้นเล็กแคว้นน้อยอื่นๆ ให้ส่งโอรสหรืออนุชาไปแสดงความอ่อนน้อมต่อจีน (หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล เรื่องเดียวกัน หน้า 73) แสดงให้เห็นแสนยานุภาพของกองทัพจีนที่ยังมีต่อรัฐในภาคพื้นทวีป

3. ความเหมือนและต่างในกระแสจักรวรรดินิยมตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16

เมื่อโปรตุเกสมาถึงมะละกา (Malacca) ใน พ.ศ.2052 (ค.ศ.1509) และกองเรือของสเปนภายใต้การนำของแมกเจนแลน (Magenllen) มาเห็นเกาะบาหลิสซึ่งเขาเรียกว่าเกาะชวาน้อย (Java Minor) เมื่อ พ.ศ.2062-2065 (ค.ศ.1519-1522) เรื่องราวของบาหลิสก็มิในบันทึกของชาวตะวันตกมากขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะจากพ่อค้าชาวดัตช์ เช่นคอร์เนลิส เด ฮูตมัน พ่อค้าชาวดัตช์คนแรกที่มาถึงภูมิภาคมหาสมุทรอินเดียตะวันออก (East Indies) เขาสำรวจเกาะบาหลิสแล้วประทับใจเรียกบาหลิสแบบล่อใจนักล่าอาณานิคมชาวดัตช์ ว่า Jonck Hollandt (ฮอลแลนด์น้อย) ซึ่งก็ได้ผล มีนักเดินทางชาวดัตช์บางคนเช่นเอมานูเอล รูเดนเบิร์ก (Emanuel Roodenburg) และจาคอบ คลาสซูน (Jacob Claaszon)เดินทางมาบาหลิสมีภรรยาชาวบาหลิส เรียนรู้วัฒนธรรมบาหลิส โดยจาคอบได้ตายที่บาหลิส แต่ผู้ที่สนใจบาหลิสและหมู่เกาะชวา หมู่เกาะโมลุกกะ (The Molucca Islands) หรือหมู่เกาะเครื่องเทศ (The Spicelands) มากเป็นพิเศษคือบริษัทดัตช์อีสต์อินเดีย (Dutch East India Company หรือ VOC (Verenigde

Oost Indische Compangie)

พ่อค้าชาวฮอลันดาในนามบริษัทดัตช์อีสต์อินเดีย (VOC) เข้ามาภูมิภาคนี้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มาตั้งห้างค้าขายที่ปัตตานี และกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ. 2145 (ค.ศ.1602) ในสมัยสมเด็จพระนเรศวร จนในรัชกาลพระเจ้าทรงธรรมตอนปลายราว พ.ศ.2171 (ค.ศ.1628) กรุงศรีอยุธยามีปัญหาการเมืองภายใน พ่อค้าฮอลันดาจึงปิดกิจการที่อยุธยาชั่วคราวมาอยู่ที่ปัตตานี จน พ.ศ.2176 (ค.ศ.1633) จึงเปิดกิจการที่อยุธยาอีกครั้ง ครั้นนั้นวันวลิต พ่อค้าชาวฮอลันดาได้มาถึงกรุงศรีอยุธยาและได้บันทึกเรื่องราวในกรุงศรีอยุธยาเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญที่เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา (ดู จดหมายเหตุวันวลิต ฉบับสมบูรณ์ใน ประชุมพงศาวดารภาคที่ 69 ในชุดของโรงพิมพ์คุรุสภา เล่ม 49 พ.ศ.2513 และสมโชติ อ๋องสกุล “การศึกษาใหม่เกี่ยวกับรัชกาลพระเอกาทศรถ พระศรีเสาวภาคย์และพระเจ้าทรงธรรม ใน วารสารประวัติศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 พ.ค.-ส.ค.2519)

พ่อค้าชาวฮอลันดาได้มาติดต่อกับกษัตริย์แห่งเกาะบาหลิสตั้งแต่ พ.ศ.2144 (ค.ศ.1601) นำโดยจาคอบ แวนแฮมสเคิร์ค (Jacob van Heemskerck) เพื่อขอเริ่มการค้าระหว่างประเทศ แม้กษัตริย์บาหลิสตอบรับแต่การทำสัญญาที่ยืดเยื้อถึง 2 ศตวรรษโดยมีบริษัทอีสต์อินเดียของอังกฤษเป็นคู่แข่ง และเกิดการขัดแย้งผลประโยชน์กันระหว่าง 2 บริษัทในพื้นที่เกาะบาหลิสและทุกเขตอาณานิคมที่ทั้งสองบริษัทหมายปอง

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 บริษัท VOC มีปัญหาจนล้มละลาย บริษัทใหม่คือ NHM ดำเนินการต่อพยายามเข้าแทรกแซงกิจการในบาหลิส ดังนั้นเมื่อเกิดกรณีกู้เรือดัตช์ชื่อ โอเวอร์ิสเซล (Overijssel) ซึ่งลุ่มบริเวณแนวปะการังคุตา (Kuta) เมื่อประมาณ พ.ศ.2384 (ค.ศ.1841) และเกิดการปล้นสะดมเรือลำนี้โดยชาวบาหลิส เพราะชาวบาหลิสอ้างสิทธิว่าแนวปะการังหรือตะวานคะรัง (tawan karang) อยู่ใต้การดูแลของเทพะรูนานา (Baruna) เมื่อใดก็ตามที่มีเรือชนปะการังจนล่มลงสมบัติที่ได้จากการกู้เรือถือเป็นของราชาแห่งบาหลิส ซึ่งบาหลิสใช้กับเรือของชาวจีน อาหรับ บุกิส (Bugis) และชวา ตลอดมา บริษัทจึงหาเหตุเป็นข้ออ้างขอให้รัฐบาลฮอลันดาส่งกำลังทหารเข้าดำเนินการ

ดัตช์เปิดศึกด้วยการส่งเรือรบ 58 ลำพร้อมทหาร 3000 กองไปบาหลิสใน พ.ศ.2389 (ค.ศ.1846) กุชติคตุดเจลันติก (Gusti Ktut Jelantik) เจ้าฟ้าแห่งบาหลิส เชษฐาของราชาแห่งบุเลเล็งและคะรังกะเซมประกาศไม่จำนน “ตราบโดที่ข้ายังมีลมหายใจจะไม่มีวันที่รัฐแห่งนี้จะยอมอยู่ภายใต้การปกครองของเนเธอร์แลนด์” โดยมีพ่อค้าอังกฤษจากสิงคโปร์สนับสนุน แต่ราชาแห่งบะดุง (Badung) ไม่ยอมร่วมต่อต้านดัตช์ เพราะต้องการทำการค้ากับดัตช์

ในวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2389 (ค.ศ.1846) กองทัพเรือดัตช์ทอดสมอที่บุเลเล็ง (Buleleng) พร้อมข้อเสนอครั้งสุดท้าย บาหลิสไม่ยอมต้องเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก การโจมตีครั้งที่ 2 เกิดอีกครั้งใน พ.ศ.2391 (ค.ศ.1848) ชาวบาหลิสภายใต้การนำของเจลันติก (Gusti Ktut Jelantik) ต่อสู้อย่างกล้าหาญ ดัตช์ต้องเสียกำลังพลไปจำนวนหนึ่ง

ปีต่อมา มีนาคม 2392 ดัตช์ โจมตีบาหลิสเป็น

ครั้งที่ 3 ที่ฝั่งบุเลเล็ง ด้วยเรือพร้อมอาวุธร้ายล้ำ ทหารเรือ 3 พันคน ทหารบก 5 พันคนบุกเข้ายึดวังแห่งซิงกะระจา (Singgaraja) แต่บาหลิสยังไม่ยอมแพ้ เดือนเมษายน 2392 การรบครั้งที่ 4 ก็เกิดขึ้น โดยบาหลิสทำบาร์ิส (baris) หรือนาฏกรรมแห่งสงคราม (Warrior dance) ราชาและเจลันติกนำทัพอย่างหาญกล้า ปะทะกับดัตช์ที่จะกะระกา (Jagaraga) ฝ่ายดัตช์ตาย 33 คนชาวบาหลิสตายนับพันคน โดยทำพิธีปูตัน (puputan) เดินฝ่าวิถีกระสุนของดัตช์

ปี พ.ศ.2393 เกิดการรบอีกครั้ง ดัตช์ได้รับความช่วยเหลือจากลอมบอกเกาะชวาเคียงบาหลิส ราชาแห่งคะรังกะเซมรู้สึกสิ้นหวังจึงปลิดพระองค์พร้อมพระบรมวงศานุวงศ์ เจลันติก (Gusti Ktut Jelantik) ปลิดชีพโดยดื่มยาพิษ บาหลิสจึงวิกฤตอยู่ในใต้การนำของเดวาอะกุงที่อ่อนแอ ตั้งแต่ พ.ศ.2398 ดัตช์เข้ายึดตอนเหนือเริ่มที่บุเลเล็ง (Buleleng) เจมบรนา (Jembrana) ยึดบาหลิสตะวันตกและยึดทั้งเกาะในเวลาต่อมาโดยใช้ซิงกะระจา (Singgaraja) เป็นศูนย์กลางปกครองแบบอาณานิคม อย่างไรก็ตามชาวบาหลิสในเกาะลอมบอกก็พยายามต่อสู้กับดัตช์ และเกิดโคกนาฏกรรมครั้งใหญ่อีกใน พ.ศ.2437 (ค.ศ.1894) กองทัพดัตช์บุกเกาะลอมบอกที่มะตะราม (Mataram) ชาวบาหลิสชายหญิงและเด็กบนเกาะลอมบอกทำพิธีปูตัน (puputan) ส่วนหนึ่งปลิดชีพตนเองด้วยกริชส่วนหนึ่งเดินฝ่ากระสุนปืนของกองทัพดัตช์ ตายจำนวนมาก

กองทัพดัตช์โจมตีบาหลิสตอนใต้ใน เดือนกันยายน 2449 (ค.ศ.1906) ขึ้นบกที่หาดชะนัวร์ ผ่านเคซิมัน (Kesiman) เข้าสู่เดนปะซาร์ โดยไม่พบการต่อต้าน พบเมืองอันไร้ผู้คน มีเสียงกลองแว่วมาจากรั้ววัง เมื่อกองทัพดัตช์ไปถึงวัง การเดินขบวนอันสงบของชาวบาหลิสก็เริ่มขึ้น นำโดยราชาทรงฉลองพระองค์สีขาวประดับด้วยอัญมณีมีกริชประจำกาย นั่งบนเสลี่ยงตามด้วยขบวนของข้าราชการ นักบวช มเหสี สมเด็จพระโอรสพระธิดาทุกคนแต่งชุดขาว เมื่อประจัญหน้ากับกองทัพดัตช์ ราชาก้าวลงจากที่ประทับให้สัญญาณเริ่มพิธี นักบวชรูปหนึ่งจ้วงกริชเข้าที่พระอุระ คนอื่นๆ ในขบวนก็เื้อมกริชเข้าร่างตนเองหรือคนข้างเคียง เดินฝ่ากระสุนของกองทัพดัตช์ ร่างผู้เสียชีวิตกองทับสูงขึ้น

เรื่อยๆ กองทัพดัตช์ปลดของมีค่าจากศพได้จำนวนมากที่ตะบะนั้น เมื่อกองทัพดัตช์ไปถึงราชาก็ใช้กรีดหมากปาดพระศอ เจ้าฟ้าก็เสวยยาพิษ ส่วนมเหสีและสนมของราชาก็กระโดดเข้ากองไฟในพิธีชุตติ (suttee) ชาวเมืองก็ทำพิธีปูพื้ (puputan) ทำให้ดัตช์ได้ครอบครองตะบะนั้น

โศกนาฏกรรมเกิดขึ้นอีกครั้งใน พ.ศ.2451 (ค.ศ.1908) ที่เกลเกล ปุงกะวา (punggawa) เควาอะกุงนำประชาชนเผชิญหน้ากองทัพดัตช์ใช้กริชที่เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ กรีดแผ่นดินเพื่อให้เกิดรอยแยกสับสนทหารดัตช์ ทหารดัตช์ ยิงปืนเข้าใส่สวรรคตทันที ชายาและสนมทั้งหกคุกเข่ารอบพระศพใช้กริชปลิดชีวิตตนเอง ผู้ร่วมขบวนทั้งหมดทำพิธีปูพื้ (puputan) อีกครั้งหนึ่ง นับแต่วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2451 (ค.ศ.1908) อาณาจักรมะปาหิต (Majapahit) ที่ครองบาหลีมานานกว่า 600 ปี ก็ตกแก่จักรวรรดินิยมเนเธอร์แลนด์ (ดัตช์) (ดู หน้าต่างสู่โลกกว้างบาหลิสกอต รูเธอร์ฟอร์ด บรรณาธิการ แปลโดยชุดิมา ศิริสมรรถการ ชนิดา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์บรรณาธิการ กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง 2541 หน้า 27-45) นับเป็นประวัติศาสตร์ที่เจ็บปวดและแสนเศร้าแต่ระทึกใจยิ่ง

ช่วงเวลาเดียวกันล้านนาและสยามก็ต้องเผชิญหน้ากับจักรวรรดินิยมตะวันตกเช่นอังกฤษ ฝรั่งเศส ฯลฯ แต่สยามสมัยรัชกาลที่ 4 ใช้วิธียอมจำนนต่ออำนาจด้วยการลงนามในสัญญาบาวริงกับอังกฤษเมื่อ 18 เมษายน พ.ศ.2398 จักรวรรดินิยมชาวอื่นก็ขอมีสถานภาพนอกอาณาเขตเช่นกันตามลำดับคืออเมริกันลงนามเมื่อ 29 พฤษภาคม 2399 ฝรั่งเศสลงนามเมื่อ 2399 โปรตุเกสลงนามเมื่อ 2401 เดนมาร์กลงนามเมื่อ 2401 เนเธอร์แลนด์ (ดัตช์) ลงนามเมื่อ 2403 รัสเซียลงนามเมื่อ 2404 ครั้นสมัยรัชกาลที่ 5 จักรวรรดินิยมอื่นก็ทำตามคือปี 2411 เมื่อแรกขึ้นครองราชย์ ร.5 ก็ต้อง ทำสัญญากับนอร์เวย์ สวีเดน เบลเยียม อิตาลี พ.ศ.2412 ทำกับออสเตรีย ฮังการี สเปน พ.ศ.2442 ทำกับรัสเซีย และ 2430 ทำกับประเทศเล็กๆ ในเอเชียคือญี่ปุ่น (ดู ทรงศรี อาจอรุณ การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศมหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2506 หน้า 53-59)

ส่วนล้านนาระยะแรกที่ติดต่อกับจักรวรรดินิยมตะวันตกก็พอใจเพราะกลุ่มเจ้านายได้ผลประโยชน์จากการอนุญาตให้บริษัทป่าไม้ต่างชาติ และได้ใช้สินค้าแปลกใหม่จากตะวันตก แต่มักมีเรื่องขัดแย้งกันกับพ่อค้าอังกฤษบ่อยครั้ง จักรวรรดินิยมอังกฤษจึงต้องบีบให้สยามช่วยคุ้มครองผลประโยชน์ของพ่อค้าอังกฤษและคนในบังคับ ด้วยการทำสัญญาเชียงใหม่ฉบับแรกใน พ.ศ.2416 และฉบับที่ 2 ใน พ.ศ.2426 เป็นช่องทางทำให้รัฐบาลสยามส่งข้าหลวงเข้าจัดการกิจการภายในของล้านนาโดยตรงตั้งแต่นั้นมา (ดู สรัสวดี อ๋องสกุล ประวัติศาสตร์ล้านนา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์ 2542) แม้ในล้านนาจะเกิดปฏิกิริยาต่อต้านสยามเป็นระยะๆตลอดหนึ่งศตวรรษแห่งการครอบครอง นับตั้งแต่เจ้านายพยายามสื่อสารผ่าน “การเข้าทรง” ให้คนในเมืองเชียงใหม่ร่วมกันต่อต้านสยาม การสนับสนุนให้เกิดกบฏเงี้ยวที่เมืองแพร่ช่วง พ.ศ.2445 จับข้าหลวงประหาร รวมทั้งการก่อปฏิกิริยาของชาวนาที่นำโดยพญาปราบสงครามซึ่งได้ทำพิธีกรรมให้คนเชื่อมั่นว่าอยู่ยงคงกระพัน ใน พ.ศ.2432 และปฏิกิริยาของพระสงฆ์ พื้นเมือง (ดู สมโชติ อ๋องสกุล “หนึ่งศตวรรษแห่งการต่อสู้เพื่ออำนาจท้องถิ่นของภาคประชาชนในล้านนา” ใน ศึกษาสาธิตสารปีที่ 22-27 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย. 2543 หน้า 119-138) แต่ปฏิกิริยาทุกครั้งก็ถูกรัฐบาลสยามปราบแล้วปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจขยายอำนาจรัฐส่วนกลางลงสู่พื้นที่ทำให้ทุกเมืองในล้านนาซึ่งเป็นหน่วย/ระบบปกครอง (Political Domain) ที่มีอิสระภายในให้มีฐานะเป็นหน่วยบริหารท้องถิ่นระดับต่างๆ ของสยาม เจ้าหลวงคนสุดท้ายของเมืองสำคัญเช่นเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง น่าน ต่างได้ดำรงตำแหน่งตราจบพิราลัยโดยไม่แต่งตั้งทายาทเป็นเจ้าหลวงสืบต่อ (กรณีเจ้าเมืองแพร่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกบฏเงี้ยวหนีไปหลวงพระบางจึงไม่มีการแต่งตั้งใหม่) พร้อมเปลี่ยนแปลงระบบคิดเกี่ยวกับพื้นที่ เช่นการสร้างสถานที่ราชการบนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเมือง การสนับสนุนการใช้ภาษาไทยมาตรฐานแทนการเขียนด้วยอักษรธรรมและการพูดด้วย “คำเมือง” และเบียด “พื้นที่” คนเมืองให้เหลือน้อยลงด้วยระบบเศรษฐกิจ

และการเมืองใหม่ (ดู ชยันต์ วรรธนะภูติ “คนเมือง” : ตัวตนการผลิตซ้ำสร้างใหม่และพื้นที่ทางสังคมของคนเมืองในบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง ณ คณะสังคมศาสตร์ มข. 25 สิงหาคม 2543) ซึ่งเจ็บปวดไม่น้อยกว่าการตกเป็นอาณานิคมของตะวันตก

4. ความเหมือนและความต่าง ในยุคสงครามเอเชียบูรพา

ลมร้ายด้านตะวันตก (West Wind) แผ่คลุมเอเชีย กรณีนินโดนีเซียและเกาะบาหลิสได้ตกเป็นอาณานิคมของดัตช์ ครั้นใน พ.ศ.2484 ลมแรงจากตะวันออก (East Wind) ก็แผ่เข้าสู่เอเชีย กองทัพญี่ปุ่นได้บุกแหลมมลายู ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2484 เข้าสู่ปักขไคของไทรเมื่อ 8 ธันวาคม 2484 เกิดวีรชนต่อต้านทหารญี่ปุ่นหลายแห่งเช่นที่นครศรีธรรมราชและสงขลา หลังจาก กองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดสิงคโปร์แล้วก็มุ่งสู่หมู่เกาะชวา เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2485 กองทัพญี่ปุ่นก็บุกเกาะ บาหลิส ขึ้นบกที่หาดชะนุร์ (Sanur Beach) มุ่งสู่เนินปะซาร์ จัดตั้งหน่วยการปกครองที่เดนชะนุร์และซิงกระจา (Singaraja) จับกุมผู้ต่อต้านชาวดัตช์และคนพื้นเมืองชายหญิงกุมขังอย่างทารุณเยี่ยงทาส (ดู บันทึกของ แจน รัฟฟ์ โอเอิร์น (Jan Ruff-O Herne) ช่องสงคราม เรื่องจริงของโสภณิ ทาสในกองทัพญี่ปุ่น แปลจาก 50 YEARS OF SILENCE Comfort Woman of Indonesia แปลโดยนฤมล ตัญญาพงศ์ปรีชัญ กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์อินฟินิตี้ 2546) เช่นเดียวกับที่กองทัพญี่ปุ่นทารุณกับจีน (ดู IRIS CHANG หลั่งเลือดที่นานกิง แปลจาก The Rape of Nanking แปลโดย ฉัตรนคร องค์กรสิทธิ์ กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน 2546)

กรณีไทยรัฐบาลยอมเป็นพันธมิตรกับกองทัพญี่ปุ่น กองทัพญี่ปุ่นได้ใช้กำลังโหดร้ายเข้าบังคับเชลยผิวขาว กรรมกรชาวพม่า ชาวมอญ ชาวจีน ชาวมลายูสร้างทางรถไฟสายไทย-พม่าจนเสียชีวิตจำนวนมาก เช่นตายจากการป่วยมีเชลยศึก 13,000 คน กรรมกร 33,000 คน (ดู โยชิกาวา โทชิฮารุ ทางรถไฟสายไทย-พม่าในสมัยสงครามมหาเอเชียบูรพา สายชล สัตยานุรักษ์ บรรณาธิการแปล กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์

2538 หน้า 428)

ญี่ปุ่นเข้ายึดเกาะชวาตั้งแต่ 8 มีนาคม พ.ศ.2485 พร้อมการให้คำสัญญาว่าจะช่วยปลดแอกการปกครองของดัตช์ ปลอ่ยผู้นำชาตินิยมของอินโดนีเซีย เช่น ซูการ์โน ซึ่งถูกดัตช์จับกุมและเนรเทศไปเกาะสุมาตรา ผู้นำชาตินิยมเช่นซูการ์โน (Soekarno) และโมฮัมหมัด ฮัตตา (Mohammed Hutta) ได้มีโอกาสเคลื่อนไหวทางการเมืองจัดตั้งองค์กร “ปูเตรา” (Pusat Tenaga Rakyat : Putera) ทำงานเพื่อเรียกร้องเอกราชของอินโดนีเซีย

ช่วงที่ญี่ปุ่นปกครองนั้นเศรษฐกิจของหมู่เกาะอินเดียนะวันออกพังทลาย ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตกในสภาพลำบากกว่าสมัยดัตช์ปกครอง โดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ.2487 เกิดปัญหาขาดแคลนอาหารทั่วเกาะชวา ทำให้สถานการณ์เรียกร้องเอกราชในหมู่ประชาชนชาตินิยมอินโดนีเซียสุกงอม กองทัพญี่ปุ่นได้จัดตั้งให้มีคณะกรรมการเพื่อสอบสวนการให้เอกราชแก่อินโดนีเซีย ซึ่งมีการประชุมครั้งแรกใน พฤษภาคม 2488 ครั้งนั้นซูการ์โนประกาศหลักการ 5 ประการสำหรับเป็นปรัชญาของรัฐเอกราชซึ่งต่อมาเรียกว่าหลักการปัญจศีลา (Pancasila) ประกอบด้วย (1) ชาตินิยม (nationalism) (2) มนุษยชาติ (humanity) (3) อำนาจอธิปไตยของประชาชน (people's sovereignty) (4) ความยุติธรรมทางสังคม (social justics) (5) ความศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้า (belief in god) หลักการเหล่านี้สร้างความรู้สึกให้เกิดเป็นเอกภาพเพื่อหล่อหลอมชาวอินโดนีเซียเข้าด้วยกัน ซึ่งกองทัพญี่ปุ่นได้ตั้งคณะกรรมการเตรียมการให้เอกราช (The Independence

Preparatory Committee) กำหนดลงมติใน 18 สิงหาคม พ.ศ.2488 แต่ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงครามก่อนถึงวันนั้น กลุ่มเยาวชนในกรุงจาการ์ตาได้ผลักดันให้ผู้นำของตนประกาศเอกราช ซึ่งในที่สุดซูการ์โน และโมฮัมหมัดอิตตาได้ร่วมกันประกาศเอกราชในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ.2485 ซูการ์โนได้เป็นประธานาธิบดีคนแรก (ดู ภาวชลทรงประเสริฐ อินโดนีเซีย : อดีตและปัจจุบัน กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539 หน้า 281-292) หลังจากญี่ปุ่นแพ้สงครามและอินโดนีเซียประกาศเอกราชแล้ว ดัตช์ก็ยังกลับเข้าครองอำนาจที่บาห์ลีอีกครั้งหนึ่ง ทำให้เกิดวีรบุรุษของบาห์ลีคือกุซตี นกูราห์ไร (Gusti Ngurah Rai) เขาได้รับหน่วยทหารในบาห์ลีจัดตั้งเป็นกองทัพประชาชนแห่งบาห์ลีต่อสู้กับดัตช์ จนถึงวันที่ 16 พ.ย. 2489 เขาได้นำทหารจำนวน 95 นายทำพิธีปูตัน(puputan) ที่ มาร์กะระนา เป็นแรงกดดันให้พันธมิตรของดัตช์ร่วมกันบีบให้ดัตช์มอบเอกราชแก่อินโดนีเซีย ซึ่งบาห์ลีได้เป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซียตั้งแต่ พ.ศ.2492 เป็นต้นมา โดยที่บาห์ลีมีรูปปั้นของกุซตีนกูราห์ไร (Gusti Ngurah Rai) ยืนเด่นที่มุมถนนหน้าสนามบินเดนปะซาร์ (Denpasar) และที่อื่นๆ ให้คนบาห์ลีได้ชื่นชมวีรกรรมของเขา

ขณะที่ล้านนามีวีรชนร่วมต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นจำนวนหนึ่ง เช่น ชาวบ้านหนองม่วงไข่ แห่งเมืองแพร่ร่วมมือกับเสรีไทยแต่มีคนรู้จักน้อยมาก ทุกแห่งที่กองทัพญี่ปุ่นผ่านต่างมีเรื่องเล่าจากความทรงจำของคนร่วมสมัยเช่นที่เชียงใหม่มีคนเห็นนายทานาคา ช่างถ่ายรูปที่อยู่ข้างคริสตจักรที่ 1 แต่งกายชุดนายทหารญี่ปุ่นต้อนรับกองทัพญี่ปุ่นและครั้งนั้นญี่ปุ่นตั้งโรงพยาบาลชั่วคราวที่บริเวณวัดหมื่นสาร (ดู ป้ายจารึกของอดีตทหารญี่ปุ่น ที่วัดหมื่นสาร) โดยเฉพาะจากครอบครัวนายทหารญี่ปุ่นที่ทิ้งภรรยาคนไทให้เลี้ยงลูกจนมีทายาทสืบต่อที่แม่ฮ่องสอน รวมทั้งนายทหารญี่ปุ่นหนีทัพตั้งรกรากที่ลำพูน ฯลฯ ล้วนเป็นเรื่องราวในท้องถิ่นที่ต้องศึกษาต่อไป (ดู “ล้านนาอารังโตะ” ใน พลเมืองเหนือ ปีที่ 2 ฉบับที่ 94 วันที่ 25-31 สิงหาคม 2546 หน้า 8-11 และ 17)

5. ความเหมือนและความต่างในฐานะแหล่งท่องเที่ยว

ครั้งดัตช์เป็นเจ้าอาณานิคมบาห์ลี ดัตช์

พยายามให้เจ้าหน้าที่อาณานิคมศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบบาห์ลีเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมและธรรมเนียมของบาห์ลี ดังนั้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของบาห์ลีหลายแง่มุมได้รับการรักษาไว้ บาห์ลีได้กลายเป็นแหล่งศึกษาทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของนักมานุษยวิทยา นักโบราณคดี นักสังคมวิทยา นักดนตรี ศิลปิน ฯลฯ คนเหล่านั้นต่างสร้างภาพบาห์ลีเป็นแดนสวรรค์แห่งสุดท้ายบนพื้นพิภพและเป็นเกาะของเทพเจ้า

แม้ภัยธรรมชาติเช่น เกิดการระบาดของหนู นับล้านตัวเข้ากัดกินต้นข้าวธัญพืชในไร่ นา ใน พ.ศ.2505 ตามด้วย ภูเขาไฟกุนุง อากุง (Gunung Agung) ระเบิดครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ.2506 คร่าชีวิตคนบาห์ลินับหมื่น วิหารและหมู่บ้านถูกทำลายจำนวนมาก เกิดทุกภิกขภัยในบาห์ลี เป็นเงื่อนไขหนึ่งในการเติบโตของคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซีย ใน พ.ศ.2508 นำสู่การสังหารโหดในบาห์ลี ซึ่งมีคนตายราว 1-2 แสนคน ในปีนั้นและมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำใหม่เป็นซูฮาร์โต (Soeharto) ตั้งแต่ พ.ศ.2511-2540 บรรดานักท่องเที่ยวได้ไปเกาะบาห์ลีเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ.2473 มีนักท่องเที่ยวมีเพียงร้อยคนต่อเดือน เพิ่มขึ้นเป็นหลายร้อยคนต่อวัน การท่องเที่ยวในบาห์ลีได้รับการส่งเสริมอย่างมากตั้งแต่ พ.ศ.2513 เป็นต้นมาโดยเปลี่ยนบาห์ลีเป็นรีสอร์ทระดับโลก แม้การก่อสร้างหลายแห่งได้รับการต่อต้านจากคนบาห์ลี เช่นกรณีสร้างรีสอร์ท ไกล์วิหารตานะหลด เมื่อ พ.ศ.2537 (ดู INSIGHT COMPACT GUIDES บาห์ลี หน้า 17) แต่การส่งเสริมการท่องเที่ยวของบาห์ลีก็ประสบผลสำเร็จยิ่ง

ล่าสุดแม้ช่วงภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ 2540 และวิกฤติการเมืองโลกหลัง 11 กย.2544 โดยเฉพาะที่บาห์ลี มีการวินาศกรรมที่สถานเริงรมย์บนเกาะบาห์ลี เมื่อ 12 ตุลาคม 2545 นักท่องเที่ยวตายจำนวน 202 คน และตามด้วยการเกิดโรคระบาด SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome) เครื่องบินก็ยังนำนักท่องเที่ยวนานาชาติไปบาห์ลีถึงที่สนามบินเดนปะซาร์ (Denpasar) ไปไม่ขาดสาย (เท่าที่นึกดูจากหาดกูตา Kuta) ซึ่งเห็นเครื่องบินลงอย่างต่อเนื่องประมาณ 5 นาทีต่อลำ) ไปไหนๆ ก็เห็นแต่รถบรรทุกนักท่องเที่ยวที่

เขียนข้างรถว่า “BUS PARIWISATA” ตลอดจนมีการประชุมนานาชาติ เช่น การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศเอเชียและยุโรป (อาเซม) ที่บาห์ลีเมื่อ กรกฎาคม 2546 คงช่วยผ่อนคลายวิกฤตเศรษฐกิจในอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นหนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF.) จำนวน 2.3 ล้านเหรียญสหรัฐ ตั้งแต่ พ.ศ.2540 ประเทศไทยได้บ้าง ประธานาธิบดีเมกาว่าตี ซูการ์โนบุตรี ประธานาธิบดีคนปัจจุบัน (2540 -) คงมีกำลังใจสู้กับวิกฤติที่สั่งสมมานาน ซึ่งในวันที่ 5 สิงหาคม 2546 ก็เกิดวินาศกรรมอีกครั้งที่โรงแรมเจดับบลิว แมริออตกลางกรุงจาการ์ตา เมืองหลวงอินโดนีเซียคนตาย 14 คน (มติชน 7 ส.ค. 2546 หน้า 16)

กรณีภาคเหนือของไทยนักเดินทางต่างชาติในอดีตมาแล้วบันทึกไว้อย่างประทับใจหลายคน เช่น

(1) คาร์ล บ็อค (Carl Bock) นักสำรวจทางธรรมชาติวิทยาชาวเยอรมันมาถึงไทยเมื่อเดือนมิถุนายน 2424 แล้วขึ้นมาสำรวจทางเหนือแล้วบันทึกไว้ใน Temples and Elephants: The Narrative of a Journey Through Siam and Lao London : Sampson Low, Marston, Searte & Rivington 1884 ต่อมาเสฐียร พันธรังสีและอัมพร ทีชะระแปลในชื่อท่องถิ่นสยาม ยุคพระพุทธเจ้าหลวง กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน 2529) บรรยายภาพที่ประทับใจโดยเปรียบเทียบกับบาห์ลีไว้ตอนหนึ่งดังนี้ ภาพชีวิตประจำวันที่น่าดูในเมืองเชียงใหม่คือ ตลาด ที่นี้ติดตลาดกันทุกเช้าตั้งแต่ 8 นาฬิกาจนถึง 11 นาฬิกาตามสองฟากถนนใหญ่มีผู้หญิงที่นำของจากริมฝั่งน้ำและจากตำบลใกล้เคียงมาขายนั่งเรียงกันอยู่เต็ม ผู้หญิงที่นี้ค้าขายเก่งเหมือนผู้หญิงในเกาะบาห์ลีทุกคนนั่งกับพื้นดินมีกระเจาอยู่สองข้าง บางครั้งก็เทของจากกระเจาเรียงไว้บนใบตอง ของที่ขายส่วนมากเป็นพวกอาหาร ผลไม้ ผัก ยาสูบ หมาก ปูน ปลาแห้ง ปลาเค็ม ปลาร้า...ตัวแมงกบ เห็ด ขี้ผึ้ง เทียนไข หม้อดิน โอ่ง น้ำตัน ฯลฯ ข้างหลังแถวแม่ค้าก็มีร้านแผงลอยมีพวกจีนและพม่าปอนอยู่ข้างชายผ้าฝ้าย ผักดอก ผักลาย ถาดทองเหลือง เครื่องเงิน ฯลฯ

(2) นายแพทย์ พอล เนอิส (Dr. Paul Neis) แห่งกองทัพฝรั่งเศสเดินทางมาสำรวจทางวิทยาศาสตร์

ในคาบสมุทอินโดจีนเมื่อ พ.ศ.2427 ผ่านเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เพื่อล่องแม่จางและแม่ปิงไปกรุงเทพฯ เขาบันทึกประสบการณ์การเดินทางไว้ใน “Voyage dans le Haut Laos” in Le Tour du Monde Paris:Hachette 1885 ต่อมาพูนสุข ต้นพรหมแปลหน้า 70-80 มีบางตอนกล่าวถึงเส้นทางเชียงราย-เชียงใหม่ว่า ดอยแถบนี้ปกคลุมด้วยไม้สักขนาดใหญ่เป็นป่าไม้สักที่อุดมสมบูรณ์ยิ่งนัก ป่าไม้สักไม่เหมือนป่าไม้ใดๆที่ข้าพเจ้าเคยผ่านพบมา ตั้งแต่แถบอินโดจีนจนถึงที่นี่ มีไม้ป่าที่ใบในเขตร้อนชื้นที่อุดมด้วยพันธุ์ไม้หลายชนิด หากเป็นป่าที่ทิวทัศน์เจเนดาระยะทางหลายร้อยเมตรจนชวนให้คิดว่าเป็นป่าไม้สักที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ลำต้นไม้สักมีขนาดสูงใหญ่ดั่งตรง พวกเราเดินเข้าไปในป่าแห่งนี้จึงเปรียบเหมือนเดินผ่านเสาโบสถ์มหึมา

Dr. Paul Neis บันทึกว่า เมืองเชียงใหม่เต็มไปด้วยเจดีย์สวยงามหลายองค์ พื้นดินบางส่วนเป็นสวนกว้างใหญ่หลายสวนแต่ละสวนมีบ้านไม้สักปลูกอยู่กลางสวนทุกเช้าข้าพเจ้าจะแวะที่ตลาดบนถนนสายหลักของเมืองเชียงใหม่ มีผู้คนต่างเชื้อชาติกว่าหมื่นคน ต่างเร่งรีบกันในตลาดแห่งนี้มีทั้งชาวลาวทุกเผ่าพันธุ์ ชาวพม่า ชาวกะเหรี่ยง ชาวเงี้ยว และชาวจีนซึ่งขายอาหารหลากหลายชนิด สินค้าที่ขายดีที่สุดคือดอกไม้ ผู้หญิงทุกคนทัดดอกไม้ที่หูและเสียบไว้ที่มวยผม (ดู ศพพรกลีกรรม บรรณาธิการ เชียงใหม่ในสายตาของชาวต่างประเทศ จัดทำโดยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หน้า 7-18)

(3) เจมส์ แม็คคาร์ธีย์ (James Mc Carthy) ชาวอังกฤษ ซึ่งรับราชการไทยช่วง พ.ศ.2424-2436 ได้บรรดาศักดิ์เป็นพระวิภาควรรดตำแหน่งอธิบดีกรมสำรวจหลวงคนแรก ช่วง พ.ศ.2433 แม็คคาร์ธีย์ได้รับมอบหมายให้สำรวจเรื่องเส้นพรมแดนระหว่างไทยกับพม่า จึงได้ขึ้นมาเชียงใหม่และบันทึกไว้ใน James McCarthy. Surveying and Exploring in Siam : with Description of Lao Dependencies and of Battles against the Chinese Haws. Bangkok: White Lotus 1994 ตอนหนึ่งกล่าวถึงเชียงใหม่ว่า เชียงใหม่เป็นเมืองเอกของพวกลาวพุงดำ ตั้งอยู่ที่ระดับความสูง

ราว 1,000 พิตจากระดับน้ำทะเล มีพื้นที่เมืองประมาณ 1 ตารางไมล์ ล้อมรอบด้วยคูเมืองและกำแพงสูง มีประตูเมืองที่สำคัญ 5 ประตู ภายในเมืองมีถนนติดต่อสะดวกดีมาก มีวัดที่สวยงามจำนวนมาก ที่นี่มีตลาดทุกวัน ซึ่งอยู่ในมือของผู้หญิงเกือบทั้งหมด ..ไม่เป็นสิ่งประหลาดเลยที่จะเห็นช่างสักตัวเดินอยู่ท่ามกลางฝูงคนที่ประกอบด้วยพวกยาง พวกเงี้ยว พวกจีน พวกขมุ และแม้แต่พวกไทจากสิบสองจุไท และพวกฮ่อจากยูนนาน ความมีระเบียบและการมีอารมณดีมิให้เห็นอยู่ทั่วไปในหมู่คน และภาพที่ปรากฏก็มีความน่าสนใจมาก (แปลโดย ทศพร กลสิกรรม ใน เชียงใหม่ในสายตาของชาวต่างประเทศ 2539 หน้า 19-24)

(4) หลุยส์ ไวลเลอร์ (Luis Weiler) วิศวกรรมาสร้างทางรถไฟชาวเยอรมัน ขึ้นมาสำรวจสายเหนือเมื่อ พ.ศ.2436 ได้เขียนจดหมายเล่าเรื่องราวให้บิดาทุกอาทิตย์ ต่อมารวมพิมพ์ใน Luis Weiler Anfang der Eisenbahn in Thailand Bangkok:Chalermnit Verlag 1979 เขาบันทึกถึงเชียงใหม่ตอนหนึ่งว่า ดอยสุเทพที่สูงใหญ่เด่นเป็นสง่าไม่ได้เป็นเพียงภาพหนึ่งที่คู่กับเมืองเชียงใหม่แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของความปรารถนาของผู้คนที่รู้คุณในฐานะที่เป็นที่พักตากอากาศบนที่สูง จะยังคงยืนหักทลายผู้คนต่อไปเช่นนั้นอีกนาน (แปลโดยทศพร กลสิกรรม ใน เชียงใหม่ในสายตาของชาวต่างประเทศ 2539 หน้า 25-32)

(5) นายคูร์ก ชมิทท์ (Kurt O.Schmidt) ข้าราชการกระทรวงต่างประเทศของเยอรมันเคยมาประจำการที่สถานทูตเยอรมันในประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2498 และ 2508 ในฐานะเจ้าหน้าที่ด้านวัฒนธรรม

ของสถานทูต เป็นชาวเยอรมันคนแรกที่ได้เขียนหนังสือ นำเที่ยวประเทศไทยเป็นภาษาเยอรมัน เขาได้บันทึกประสบการณ์ไว้ใน Kurt O.Schmidt. Ein Haus in Bangkok-Bangkapi: Erinnerungen und Ansichten Bonn: Deutsch-Thailaendische Gesellschaft, 1989 มีตอนหนึ่งเกี่ยวกับเชียงใหม่ ว่าการนั่งรถเล่นไปรอบเมืองทำให้เราได้พบเห็นสิ่งที่น่าชื่นชมอย่างมาก ซึ่งมีมากเสียเราชมไม่ได้ทั้งหมด เช่น วัดต่างๆ ซึ่งมีค่าและศักดิ์ศรียิ่ง โรงงานเครื่องเงิน โรงงานแกะสลักงาช้าง และโรงทอผ้าที่ลำพูน ประสบการณ์ต่างๆทั้งที่ดีและทั้งที่ร้าย อันเนื่องจากการไปเยี่ยมนิคมผู้ป่วยโรคเรื้อนที่อยู่นอกเมือง ทำให้เรารู้สึกว่าชีวิตมีความสมบูรณ์... ข้าพเจ้ามีความสุขมากที่ได้เข้าจกรยานขี่ชั่วโมงละ 40 เพนนิไปรอบๆ เมืองเชียงใหม่และปริมณฑลไปที่หมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งในเรือนทุกหลังมีการทำร่มหลากหลายสี ไปดูวัดซึ่งมีสิ่งก่อสร้างอันงดงามอายุ 700 ปี ชมกำแพงเมืองเก่าใหญ่ที่ร่วงโรย ชมโรงตลาดที่นับว่าสะอาดอย่างน่าชม (แปลโดย ทศพร กลสิกรรม ใน เชียงใหม่ในสายตาของชาวต่างประเทศ 2539 หน้า 33-40) ทั้งหมดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของนักเดินทางในอดีตที่มีความประทับใจต่อเชียงใหม่และภาคเหนือของไทย

อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2502-2506) ส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยด้วยการจัดตั้งองค์กรต่างๆ เช่น คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (พ.ศ.2502) กระทรวงพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (พ.ศ.2502) กรมวิเทศสหการ (พ.ศ. 2502) สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (พ.ศ.2502) สำนักงบประมาณ (พ.ศ.2502) และส่งเสริมการท่องเที่ยว

ด้วยการตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) (พ.ศ.2502) (ต่อมาเปลี่ยนเป็น ททท : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และตั้งแต่ พ.ศ.2545 เป็นกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา) ส่งเสริมให้เกิดธุรกิจเกี่ยวกับการบริการการท่องเที่ยวในทุกพื้นที่อย่างไม่ถนัดคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ

เจ้าอาณานิคมของล้านนา ไม่ได้เริ่มต้นด้วยการส่งเสริมให้มีการศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์เหมือนเจ้าอาณานิคมบาห์ลี กลับส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมและตัวตนของท้องถิ่นให้สนองตอบความต้องการคนภายนอก เปลี่ยนพื้นที่ของคนเมืองให้มีความหมายต่อนักท่องเที่ยว ทำแหล่งธรรมชาติ เช่น ดอย น้ำตก และวัฒนธรรม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ รวมทั้งหญิงสาวชาวเหนือที่สวยงาม พุดจาอ่อนหวานให้กลายเป็นภาพลักษณ์ของดินแดนล้านนาดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาทัศนอาจร หญิงสาวจากท้องถิ่นถูกคัดเลือกส่งเข้าประกวดบนเวทีนางงาม ทำพื้นที่ “ปิด” ในเรือนร่างสตรีให้กลายเป็นพื้นที่ “เปิด” ในระยะแรกร้านค้าสินค้าพื้นเมืองต่างต้องจ้างหญิงสาวผู้ผ่านเวทีประกวดมาเป็นพนักงานต้อนรับประจำร้านเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ร้านขายสินค้าพื้นเมือง เช่น ปาซาง สันกำแพงได้กลายเป็น “พื้นที่ในจินตนาการ” ที่มีความหมายสำหรับนักท่องเที่ยว

นักธุรกิจท้องถิ่นต่างขานรับ เช่น การสร้าง “ศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่” (2514) เพื่อนำเสนอวัฒนธรรม “คนเมือง” ให้กับนักท่องเที่ยวและข้าราชการที่มาประชุมที่เชียงใหม่ โดยมีบริการอาหารพื้นเมืองแบบขันโตก การแสดงทางศิลปวัฒนธรรม จนกลายเป็นสิ่งหนึ่งในรายการที่นักท่องเที่ยวต้องสัมผัสเมื่อมาเชียงใหม่ ขณะที่บริเวณถนนช้างคลานนักธุรกิจท้องถิ่นก็ทำลายบรรยากาศการค้าสินค้าพื้นเมืองแบบเดิมด้วยการสร้างอาคารขนาดใหญ่เป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง สร้างให้เป็นพื้นที่พิเศษ (Other space) ที่มีความแตกต่างหลากหลายนับตั้งแต่สินค้าวัฒนธรรมเวทีแสดงทางวัฒนธรรม บาร์เบียร์ บาร์เกย์ ฯลฯ โดยเฉพาะสินค้าพื้นเมืองเช่น เครื่องเงิน เครื่องเงิน ผ้าทอพื้นเมือง ผ้าขึ้น ฯลฯ ทั้งจากในเมืองและบนดอย ซึ่ง

เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่ต่างต้องการสินค้าทางวัฒนธรรมโดยไม่สนใจงานฝีมือของแท้ (Authenticity) ได้ถูกเลียนแบบสร้างขึ้นใหม่กลายเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ สร้างความไม่ประทับใจแก่ “คนใน” และนักท่องเที่ยวมากขึ้นตามลำดับ

โดยเฉพาะตั้งแต่ ทศวรรษ 2530 ราชการได้ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นยุทธศาสตร์ของรัฐเพื่อนำเงินตราเข้าประเทศและท้องถิ่น ส่งเสริมให้แต่ละจังหวัดแข่งขันกันสร้างภาพลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว ต่างรื้อฟื้นจัดงานประเพณีที่แสดงเอกลักษณ์ท้องถิ่นให้อลังการ ต่างมีงานใหญ่ล่อใจนักท่องเที่ยวทุกจังหวัด เช่น งานไม้ดอกไม้ประดับที่เชียงใหม่ งานไหว้สาแม่ฟ้าหลวงที่เชียงราย งานแห่สูงหลวงที่ลำปาง งานลำไยที่ลำพูน งานวันล้านช้างที่พะเยา การเผาเทียนเล่นไฟที่สุโขทัย ฯลฯ รวมทั้งงานมหกรรมอาหาร งานชุมนุมแพทย์แผนไทย และสมุนไพร การแสดงสินค้า 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล ในระดับต่างๆ ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ (space) ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่รับน้ำของเมืองเป็นพื้นที่บ้านจัดสรร สนามกอล์ฟ รีสอร์ท อาคารพาณิชย์ อาคารสูง ถนน 2- 4 ช่องทาง ฯลฯ จนถึงการเปลี่ยนแปลง “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ของเมืองเช่น ดอยสุเทพ ดอยหลวงเชียงดาว ดอยอินทนนท์ ดอยตุงให้กลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวขึ้นไปอย่างสะดวกยิ่งขึ้น จึงเกิดโครงการสร้างกระเช้าลอยฟ้า ดอยสุเทพ (พ.ศ.2508/2512/2524-2529 และปัจจุบัน) โครงการสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นดอยหลวงเชียงดาว (พ.ศ.2545-2548) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าต้นน้ำเป็นอุทยานแห่งชาติเพื่อบริการนักท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบมีที่พักหรู มีร้านอาหารดีมีสัตว์ป่าให้ชมยามค่ำคืน เช่น โครงการในทิวเขาพารี (พ.ศ.2544-ปัจจุบัน)

ที่สำคัญกระแสรัฐชาติที่ก่อตัวมาตลอด 1 ศตวรรษ ได้ทำให้ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และความเชื่อ ภาษา ศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น อันเป็นเสน่ห์ของท้องถิ่นหมดสิ้นไปตามลำดับ ตัวตนของ “คนไทย” ได้ซ้อนทับบนตัวตน “คนเมือง” และตัวตนคนพื้นเมือง เช่น ลื้อ ลัวะ เขิน ขมุ ฯลฯ โดยต่างพึงพอใจในผลประโยชน์ที่ได้รับ (ดู

ชยันต์ วรรณะภูติ “คนเมือง” : ตัวตน การผลิตซ้ำ สร้างใหม่และพื้นที่ทางสังคมของคนเมือง” ศึกษาศาสตร์ สาร ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2546)

6. ความเหมือน-ความต่างที่พบเห็น

ภายในเวลาอันจำกัดเพียง 3 วันและส่วนใหญ่อยู่บนรถ BUS PARIWISATA ที่จัดโดยบริษัท P.B. TRAVEL AGENCY เชียงรายและเครือข่ายธุรกิจท่องเที่ยวในบาหลิ ผมพบความเหมือน-ความต่างระหว่างบาหลิกับเชียงใหม่-เชียงรายบางประการดังนี้

1. สภาพภูมิอากาศใกล้เคียงกัน ต้นไม้-ดอกไม้ส่วนใหญ่จึงเป็นไม้เมืองร้อนเหมือนกัน เท่าที่เห็นในสวนของโรงแรมที่พักคือ Rama Beach Resort ได้แก่ต้นโกศลง ดอกบานบุรี ดอกเฮลิโคเนีย ลั่นทม เฟื่องฟ้า บานชื่น มะพร้าว ต้นไทร กอไม้ ฯลฯ ซึ่งเชียงใหม่-เชียงรายได้ เปรียบกว่าที่มีไม้เมืองหนาวด้วย

2. ต้นไม้สองข้างทาง บาหลิมีต้นไม้สองข้างทางเกือบตลอดทางที่ผ่านจนมองเขียวไปหมดถูกสร้างภาพเป็นเกาะมรกต แต่น่าสังเกตว่าต้นไม้ใหญ่มากนัก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับต้นยางสายเชียงใหม่-ลำพูนหรือต้นก้ามปูริมทาง เชียงราย แสดงว่าเขาเพิ่งส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้ริมทางในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา ขณะที่ของเชียงใหม่ - ลำพูน - เชียงราย มีต้นไม้ใหญ่ริมทางที่มีอายุประมาณ 100 ปี แผ่ร่มเงาร่มรื่นยิ่งกว่า น่าเสียดายที่ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีการขยายถนนจาก 2 ช่องทางเป็น 4-8 ช่องทางตัดต้นไม้ริมทางเกือบหมดสิ้นแล้วไม่ปลูกทดแทน ที่เหลืออยู่พอเป็นหน้าเป็นตาของเมืองได้เช่นสายเชียงใหม่-ลำพูน ก็ถูกชาวบ้านที่อยู่บริเวณ

ใกล้เคียงพยายามทำให้ตายโดยเจาะลำต้นใส่สารเคมีอย่างเลือดเย็น ถูกกรมโยธาธิการขยายถนนตัดไปหลายต้น (พ.ศ.2544) ล่าสุดถูกหน่วยงานของราชการขุดทางระบายน้ำทำลายระบบรากทางอ้อม (พ.ศ.2546)

3. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ คนส่วนใหญ่ในบาหลิ นับถือศาสนาฮินดู ผสมผสานกับความเชื่อเรื่องผี วิญญาณบรรพบุรุษ มีพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำครอบครัว มีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ เช่น ไหว้ผีรายที่สิ่งสถิตธรณีประตู ภูตผีตามทางสามแพร่งเป็นกิจวัตรประจำวัน ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมทุกอย่างล้วนอิงศาสนาและความเชื่อซึ่งเป็นเสน่ห์ของบาหลิ ขณะที่เชียงใหม่-เชียงรายส่วนใหญ่เป็นพุทธและส่วนหนึ่งนับถือผี ต่างทำพิธีตามเทศกาลและโอกาสต่างๆ และมีลักษณะทำเป็นปัจเจกมากกว่าในรูปชุมชน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หลายแห่งจึงถูกละเมิดโดยคนในท้องถิ่น และคนต่างถิ่น

4. ที่อยู่อาศัย ภูมิอากาศหนาวพอประมาณแบบเชียงใหม่-เชียงรายทำให้เกิดเรือนพื้นเมือง เช่น เรือนกาแล เรือนผูกแต่ปัจจุบันเหลืออยู่น้อยลงตามลำดับ และอาคารสร้างใหม่ขาดเอกลักษณ์ ขณะที่ภูมิอากาศร้อนชื้นที่บาหลิมีส่วนกำหนดให้สถาปัตยกรรมบ้านเรือนที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะหลังคามีสถาปัตยกรรมและมีเสน่ห์มาก เมื่อประกอบกับความเชื่อในการสร้างประตูลี้และการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านทำให้โดดเด่นยิ่ง

ในคริสต์ศตวรรษที่ 11 เอมพู คุดรัน (Empu Kuturan) ผู้นำทางจิตวิญญาณเดินทางจากชาวไปบาหลิ นำมโนคติแบบฮินดูเกี่ยวกับไตรโลกา (Triloka) เข้าสู่บาหลิ มโนคตินี้เชื่อว่าสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย

มนุษย์ บ้าน วัด ศาลามโหรรพ หมู่บ้าน รวมทั้งตัวเกาะด้วย แบ่งเป็น 3 อาณาจักรคือเทพ มนุษย์ และด้านมโนคตินี้จึงอยู่ในวิถีชีวิตชาวบาหลิและสถาปัตยกรรมบาหลิ

5. วัด ทุกชุมชนในบาหลิมี 3 วัดคือ (1) วัดหลักหันหน้าไปทางภูเขาไฟที่สำคัญ 3 แห่งคือ ภูเขาไฟอะกุง (Agung) ภูเขาไฟปะทุร์ (Batur) ภูเขาไฟปะทุเกา (Batukau) (2) วัดประจำหมู่บ้านตั้งอยู่ที่ใจกลางหมู่บ้าน (3) วัดยมโลกหันหน้าไปทางทะเล ซึ่งเป็นทิศลงเขาหรืออาณาจักรแห่งภูตผี ตั้งอยู่ใกล้สุสาน เป็นที่บูชาพระศิวะเทพผู้สร้างและผู้ทำลาย และนางศุรคามเหสี เทวีแห่งความตาย ทางเข้าวัดอยู่ทางทิศมีทะเลและมีประตูผาแยกตรงกลางซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนการแบ่งแยกของจักรวาลกับทวิภาคของมนุษย์ ทุกวัดมีแท่นบูชาคล้ายสถูปเรียกว่า เมอรู (meru) เป็นสัญลักษณ์แทนเขาพระสุเมรุซึ่งเป็นประทับของเทพตามคติฮินดู และที่สูงที่สุดมี 11 ชั้นเป็นที่ประทับของพระศิวะ (ดู หน้าต่างสู่โลกกว้างบาหลิ 2541 หน้า 115-118) ขณะที่เชียงใหม่-เชียงรายมีวัดตามคติพุทธจำนวนมากที่โดดเด่นเช่นกัน หากแต่คนส่วนใหญ่มีเพียงศรัทธาแต่ขาดความรู้ในความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในวัด

6. ตลาดหรือกาด เป็นเสน่ห์อีกอย่างของเมืองซึ่งเป็นที่ประทับใจของนักเดินทางครั้งอดีต แต่ปัจจุบันทั้งล้านนาและบาหลิต่างสร้างพื้นที่ใหม่เป็นไนท์บาซาร์หรือตลาดจำหน่ายของที่ระลึกทุกแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสนองความต้องการนักท่องเที่ยว กาดพื้นเมือง ซึ่งมีหลายประเภทเช่นในล้านนามีกาดเช้าหรือกาดหมั้ว (ขายเฉพาะตอนเช้า) กาดเล็งหรือกาดลาด (ขายตลอดวัน) กาดแลง (ขายเฉพาะบ่ายถึงเย็น) กาดหลวง (ตลาดขนาดใหญ่) กาดลี (ตลาดขนาดย่อม) กาดช่วง (ตลาดขนาดเล็ก) กาดจัว (ตลาดขายวัวควาย) กาดก้อม (ร้านขายของชำ) กาดแสง (ตลาดค้าเครื่องอัญมณี) ฯลฯ ซึ่งทั้งที่บาหลิ เชียงใหม่-เชียงรายยังมีกาดพื้นเมืองเป็นเสน่ห์ของเมือง โดยเฉพาะที่เชียงรายยังใช้ถนนกลางเวียงเป็นตลาดเหมือนครั้งอดีต แต่บริษัททัวร์มักไม่นิยมพาไปชม (กรณีเชียงรายนักท่องเที่ยวที่นำรถไปเองหากจอดรถผิดที่ผิดเวลาจะถูกตำรวจจราจรลื้อ

ลื้อทันที เช่น คนถูกปรับเมื่อเช้าวันที่ 23 พ.ค.2546 ล้วนเป็นคนต่างถิ่นที่ไปชมกาดเช้า)

7. ชุมชนช่าง ทั้งสองดินแดนต่างมีชุมชนช่างจำนวนมากไม่น้อยเช่นช่างเงิน ช่างทอง ช่างแกะสลัก ฯลฯ แต่ที่บาหลิได้แะเพียงร้านไม้แกะสลักและร้านผ้า ไม่ได้แะชุมชนช่างอื่นๆ ที่อยู่ติดกันตลอดแนวถนนย่าน Batubulan เพื่อรับไปชมพระอาทิตย์ตกทะเลและดูลิงตามรายการของบริษัททัวร์ อย่างไรก็ตามเมื่อเห็นผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักรูปสัตว์ต่างๆ เช่น แมว ยีราฟ เป็ด ฯลฯ ก็หนักใจแทนคนผลิตแะเชียงใหม่-เชียงรายที่ต่างต้องแย่งตลาดต่างประเทศด้วยสินค้ารูปลักษณ์เดียวกัน ขณะที่ของบาหลิราคาถูกกว่ามาก อนึ่งงานช่างเช่นงานปั้น งานแกะสลักที่เห็นส่วนใหญ่นำเข้าเรื่องราวในวรรณคดีฮินดูเช่นรามายณะและมหาภารตะ รวมทั้งเทพในศาสนาฮินดู นำเสนออย่างโดดเด่นอลังการ

8. อาหาร พื้นเมือง ได้ทานอาหารพื้นเมืองเพียงมื้อเดียวในมื้อแรกที่ไปถึงบาหลิ หลายอย่างเหมือนอาหารปักษ์ใต้ โดยเฉพาะชื่ออาหาร Bihun Goreng (ผัดเส้นเล็ก) เหมือนกับผัด “บีหุน” ของปักษ์ใต้ (ผัดเส้นเล็ก) ซึ่งเป็นร่องรอยหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างชาวกับไทยที่มีต่อเนื่องยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและชาวชาวหรือยวบางส่วนได้มาอยู่ในกรุงเทพตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 บริเวณซอยโรงน้ำแข็ง ถนนสารใต้ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร มีสมัยยะวาเป็นศูนย์กลางสืบมาถึงปัจจุบัน (ดู กรณีการ จุฬามาตสุมาลี ยะวา-ชาวในบางกอก กรุงเทพ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2541)

9. บันทึกบนใบลาน จากการเข้าชมหอสมุดมหาวิทยาลัยของ UNIVERSITAS UDAYANA พบว่า บาทลีและอินโดนีเซียก็บันทึกเรื่องราวในอดีตบนใบลานและจารึกแบบเดียวกับล้านนา และหาคนอ่านได้น้อยมากๆ เหมือนกันและผู้เชี่ยวชาญภาษาโบราณทั้งสองดินแดนในอดีตเป็นชาวตะวันตก เช่น ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ (George Coedes) ชาวฝรั่งเศส ผู้นำจารึกในเอเชียอาคเนย์เป็นหลักฐานในการเขียนหนังสือเรื่องรัฐในเอเชียอาคเนย์ที่ได้รับอารยธรรมอินเดีย (The Indianized State of Southeast Asia)

10. ทั้งสองดินแดนต่างมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน แต่บริษัทท่องเที่ยวและผู้จัดการประชุมมักไม่สนใจนำชม หรือชมเพียงผ่านๆ แบบสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป ประวัติศาสตร์อันระทึกใจที่มีอยู่ทั้งในบาทลีและเชียงใหม่ - เชียงรายจึงไม่เป็นที่รับรู้ของคนไปเยือนคนไปบาทลี (ชุดนี้) จึงไม่รู้จักรักดูรูปปั้นสถานที่ทำพิธีปูพูน (puputan) อันหาญกล้า เช่นเดียวกับคนไปเชียงใหม่-เชียงรายต่างไม่รู้จักรักพื้นที่สะดือเมือง และไม่เคียดแค้นพิพิธภณท์ที่มีอยู่หลายแห่งเช่นพิพิธภณท์บาทลีซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจตุรัสปูตันพิพิธภณท์ปูลูกักชัน (วังแห่งจิตรกรรม) หลังวิหารปูราซารัสวาทิ พิพิธภณท์นกา ฯลฯ รวมทั้งไม่แฉะชมพื้นที่ก่อวินาศกรรมบาทลีเมื่อคืน 12 ตุลาคม 2545 ที่ดังทั่วโลก ผู้จัดที่ไม่เคยสนใจนำชมหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงรายและแหล่งประวัติศาสตร์ในเชียงราย - เชียงแสน (รวมทั้งบางคนไม่รู้จักรักหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่) ส่วนใหญ่ต่างพอใจกับการนำไปขบปั๋งที่แม่สาย-ท่าซี้เหล็กเช่นเดียวกับคนไปบาทลี (ชุดนี้) ต่าง

สนุกสนานกับการใช้เงินหมื่นเงินแสนรูเปียส์ (Rupiah) ซื้อสินค้าของที่ระลึกที่กูตา (Kuta) ไนท์บาซาร์ ในเมืองเดนปาซาร์ (Denpasar) และทุกแหล่งท่องเที่ยว

7. ทิศทางเพื่อเชียงใหม่-เชียงราย

เชียงใหม่-เชียงรายมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเช่นเดียวกับบาทลี เพราะเป็นแหล่งที่อุดมด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ เป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีภาษา และความเชื่อดั้งเดิมเหลืออยู่จำนวนหนึ่ง เป็นเสน่ห์ของดินแดนที่นักเดินทางในอดีตประทับใจ แต่ในระยะร้อยปีที่ผ่านมาเชียงใหม่-เชียงรายค่อยๆ สูญเสียสภาพความเป็น “เมือง” และวัฒนธรรมเมือง ถูกแปรเปลี่ยนเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคเรียกว่า “จังหวัด” ที่เป็นกลไกของรัฐส่วนกลาง กำหนดทิศทางการพัฒนาทำลายเสน่ห์ความเป็น “เมือง” ของเชียงใหม่-เชียงรายทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ยึดครองพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ในจินตนาการของ “คนเมือง” เกือบหมดสิ้น

คนที่ได้รับการศึกษาระบบโรงเรียนและมีเงินตรา ส่วนใหญ่ไม่สนใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแดนกำเนิด ไม่รู้จักพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ พื้นที่รับน้ำของเมือง รวมทั้งต้นไม้ใหญ่สองข้างทาง อันเป็นเสน่ห์ของเมืองและเป็น “สมบัติชุมชน” สืบมาตั้งแต่ครั้งอดีต จึงจำเป็นต้องทบทวนระบบคิดและกระบวนการจัดการทรัพยากร เช่น ปรับเปลี่ยนระบบเรียนรู้ให้คนในท้องถิ่นสนใจเรื่องราวของท้องถิ่นใช้มากขึ้น ส่งเสริมให้สร้างสมองค์ความรู้ของท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพของเมือง คนในท้องถิ่นทุ่มคะแนนเลือกตั้งตัวแทนในทุกระดับ คัดสรรคนจากกลุ่มหรือพรรคที่มีนโยบายขยายพื้นที่ทางอำนาจให้คนท้องถิ่น สนับสนุนกลุ่มประชาสังคมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบาย เป็นต้น เพราะโดยโครงสร้างพื้นฐานเชียงใหม่ - เชียงราย มีทุนทางธรรมชาติ ทุนทางประวัติศาสตร์ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคมที่มั่งคั่งไม่แพ้ใคร เป็นเสน่ห์ดึงดูดใจคนมาเยือนตั้งแต่ครั้งอดีต ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นโดยมีฐานความรู้เป็นหลัก

หุ่นละคร ย้อนรอย ร้อยห้าสิบปี ความสัมพันธ์ทางการทูตสยาม - ฝรั่งเศส

เรื่อง : วิลาวัณย์ เศวตเศรนี

เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองโอกาสครบรอบ ๑๕๐ ปี ของการเดินทางเพื่อเจริญความสัมพันธ์ทางการทูตของราชทูตสยามในสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) กับประเทศฝรั่งเศสในรัชสมัยจักรพรรดินโปเลียนที่ ๓ เมื่อปีคริสต์ศักราช ๑๘๖๑ ทางองค์กรมหาชนพระราชวังฟงแตนโบล ได้นำเครื่องราชบรรณาการที่ราชทูตสยามได้เคยเดินทางไปทูลเกล้าฯ ถวายแด่จักรพรรดินโปเลียนที่ ๓ อาทิ เสาชิงพระราชมณเฑียร พระมหาเศวตฉัตร พระมหาพิชัยมงกุฎ ทองพระกรประดับเพชร พระแสงอัษฎาวุธ พระธำมรงค์นพเก้า พระสุพรรณภิงคาร พระแสงขรรค์ชัยศรี และพระมณฑปรัตนกรัณฑ์ ฯลฯ ตลอดจนภาพวาด ภาพถ่าย สิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องในครั้งนั้น มาจัดแสดง ในรูปแบบของนิทรรศการพิเศษ ให้สาธารณชนทั่วไปได้มีโอกาสเข้าชมเป็นพิเศษ เป็นเวลา ๕ เดือน ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ - ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ พระราช

วังฟงแตนโบล สาธารณรัฐฝรั่งเศส (Chateau de Fontainebleau, FRANCE) ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงปารีส (Paris) ประมาณ ๗๐ กิโลเมตร

ในช่วงระยะเวลาที่มีการจัดนิทรรศการดังกล่าวนี้ องค์กรมหาชนพระราชวังฟงแตนโบล โดยความร่วมมือจาก สถานเอกอัครราชทูตไทย กรุงปารีส และหน่วยงานของรัฐบาลไทยประจำกรุงปารีส ประกอบด้วย สำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก สำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือ สำนักงานส่งเสริมการค้าต่างประเทศ สำนักงานส่งเสริมการลงทุน สำนักงานผู้ดูแลนักเรียนไทย สำนักงานคณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การยูเนสโก สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานบริษัทการบินไทย (มหาชน) จำกัด ประจำกรุงปารีส ได้จัดงานสุดสัปดาห์ไทย (le Week - End Thailandais) ในวันที่ ๒๑-๒๒ มกราคม ๒๕๕๕ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีงามของ

ประเทศไทยในแง่มุมต่างๆ อาทิ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ อันยาวนานระหว่างประเทศและประชาชนของทั้งสองชาติ รวมทั้งเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทยในสายตาของชาวฝรั่งเศส และนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ที่เข้ามาเยี่ยมชมพระราชวังฟงแตนโบล อันเป็นหนึ่งในพระราชวังที่ใหญ่และมีความสำคัญไม่ด้อยไปกว่า พระราชวังแวร์ซาย ที่มีชื่อเสียงของกษัตริย์ราชวงศ์ฝรั่งเศส ที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกกล่าวขวัญถึง

ในงานสุดสัปดาห์นี้มีกิจกรรมที่สำคัญของงานคือ การแสดงนาฏศิลป์ไทย การแสดงหุ่นกระบอกไทยยุคล้านนา จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การสาธิตการประกอบอาหารไทย และการสาธิตการแกะสลักผักและผลไม้ไทย การประชาสัมพันธ์ประเทศไทย ทั้งทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว รวมถึงมุมเผยแพร่พระราชกรณียกิจ และพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านการทูตและการต่างประเทศ

ในการนี้ ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับเชิญให้ส่งคณะหุ่นกระบอกไทยประยุกต์แบบล้านนา จากสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เดินทางไปร่วมจัดแสดงในงานนี้ด้วย เนื่องจากเห็นว่ามี ความงดงาม มีองค์ประกอบทางด้านศิลปวัฒนธรรม ครบถ้วน และมีประสบการณ์การจัดแสดงในหลายประเทศในยุโรปมาแล้ว อีกทั้งยังได้รับรางวัลทางการแสดงหลายประเภทในระดับนานาชาติ เช่น จากงานประกวดในเทศกาลหุ่นนานาชาติ ณ กรุงฮานอย เวียดนาม จนได้รับความชื่นชมอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวต่างประเทศ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้จัดส่งคณะนักแสดงเข้าร่วมทั้งหมด จำนวน ๗ คน มีทั้งนักเชิดหุ่นละคร ป้อนรำ นักดนตรี และ ผู้ประกอบพิธีกรรมด้านวัฒนธรรม โดยได้รับการสนับสนุนการเดินทางจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัทการบินไทย และการดูแลรับรอง อาหารที่พัก จากกระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงปารีส และผู้ช่วยทูตทหารบก ทหารเรือ นับเป็นประสบการณ์ที่น่าประทับใจ

จากความเห็นของหนึ่งในนักศึกษา ตัวแทนคณะนักแสดงที่เดินทางไปครั้งนี้แล้วว่า “เป็นการเดินทางที่แสนประทับใจ ในการได้เป็นตัวแทนคนไทยไปเผยแพร่วัฒนธรรมยังประเทศฝรั่งเศส ณ พระราชวังฟงแตนโบล ในงานนิทรรศการที่แสดงถึงการเดินทางมาเจริญสัมพันธไมตรีของคณะราชทูตไทยกับพระเจ้านโปเลียนที่ ๓ เมื่อ ๑๕๐ ปีก่อน โดยมีหุ่นกระบอกล้านนาเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ เปรียบเสมือนผู้ย้อนรอยความสัมพันธ์ของคณะทูตในอดีตอีกครั้ง ถึงจะเป็นเพียงกลุ่มนักแสดงเล็กๆ ที่มีโอกาสทำหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรม แต่กลับได้ความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่ของการเป็นตัวแทนประเทศไทยในสถานที่ที่น้อยคนนักจะได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัส”

สำหรับผู้ร่วมคณะอีกท่านหนึ่งคือ นายสนั่น ธรรมธิ พนักงานมหาวิทยาลัย ระดับชำนาญการ ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญพิเศษในเรื่องของภาษาวรรณกรรมล้านนา การขับขาน และประกอบพิธีกรรม พิธีบายศรีสู่ขวัญ ได้ร่วมอยู่ในคณะนักแสดง ทั้งดีดี สี เครื่องดนตรีล้านนา รวมถึงการวาดลวดลาย ฟ้อนดาบ ฟ้อนเจิง ศิลปะป้องกันตัวของชาวล้านนา ด้วยลีลาอันงดงาม ผู้ซึ่งได้มีโอกาสไปแสดงวาดลวดลายโลดแล่นบนเวที ใน Salle

des Colonnes ห้องโถงรับรอง ส่วนหนึ่งของพระราชวังฟงแตนโบล ก็ได้แสดงความรู้สึกในการเดินทางไปแสดงให้กับคนดูและผู้เข้าร่วมที่เป็นชาวยุโรป บนเวทีระดับนานาชาตินี้ว่า “ดีใจครับ ที่มีโอกาสได้ไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่ฝรั่งเศส สิ่งหนึ่งที่ชาวฝรั่งเศสประทับใจมาก คือการบายศรีสู่ขวัญ แม้ไม่เข้าใจในบทกล่าวนำคำร้องแต่ภาษาใจเชื่อมร้อยถึงกันได้แววดตาที่ฉายแจ่มเป็นประกายเป็นความหมายบ่งบอกถึงความสุขสัมผัสทุกซ่ได้แม้ชั่วขณะ”

การเดินทางไปแสดงที่พระราชวังฟงแตนโบลครั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า ชาวคณะแสดง ทั้งดนตรี นาฏศิลป์ และหุ่นละคร พิธีกรรม อลังดงาม ของศิลปวัฒนธรรมล้านนา ได้สร้างรอยยิ้มแห่ง ไมตรี มิตรภาพ ของคณะผู้จัดทั้งกลุ่มชาวไทย และ ชาวฝรั่งเศส ของนักท่องเที่ยวหลากหลายเชื้อชาติที่เดินทางมาเที่ยวชม เป็นการสร้างสัมพันธภาพ และการเจริญไมตรี แม้ช่วงเดือนมกราคมอากาศจะหนาวเย็น แต่ด้วยการต้อนรับอันอบอุ่น การดูแลของคณะเจ้าภาพทุกภาคส่วนของฝ่ายไทย ประจำกรุงปารีส และคณะเจ้าภาพชาวฝรั่งเศส ของพระราชวังฟงแตนโบล เสมือนว่า ๑๕๐ ปีนั้นสัมพันธภาพมิได้เลือนจางหายไปแต่อย่างใด.....

ลิเกไทใหญ่

ในบริบทของกระบวนการสร้างจิตสำนึกทางชาติพันธุ์

กรณีศึกษาคณะชาตโยดอตแซงแลงใหม่ หมู่บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
เรื่อง : เกียรติทอง ศิลปสนธยานนท์

หากกล่าวถึงงานศิลปะการแสดงไทใหญ่ ผู้คนมักจะนึกถึงการฟ้อนนกกิ้งกะหรี ฟ้อนโต ก้าแลว ก้าลาย อันเป็นการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน อันเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ได้รับความนิยมในแวดวงสังคมวัฒนธรรมวาระต่างๆ อย่างเสมอมา นอกเหนือจากการแสดงดังกล่าวอันเป็นการแสดงที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทใหญ่ ยังมีการแสดงชาตโยดอ ที่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักและเข้าใจว่า การแสดงชาตโยดอมีความสำคัญอย่างไรกับวัฒนธรรมไทใหญ่ การแสดงชาตโยดอเป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมเฉพาะกลุ่มคนไทใหญ่เหตุผลเพราะเนื้อหาทางการแสดงจะใช้ภาษาไทใหญ่ในการสื่อสาร ผู้ชมส่วนมากจึงค่อนข้างเป็น

ผู้ชมเฉพาะกลุ่ม อีกประการหนึ่งคือนักแสดงส่วนมากเป็นบุคคลพลัดถิ่นจึงมีข้อจำกัดพื้นที่ทางการแสดงที่ไม่สามารถเดินทางไปแสดงยังต่างถิ่นได้อย่างสะดวก ชาตโยดอจึงเป็นการแสดงที่ตอบสนองหน้าที่ใน บริบทสังคมไทใหญ่ในพื้นที่ที่เป็นชุมชนไทใหญ่ในวาระต่างๆ เสียส่วนมากจนกลายเป็น “กระแสนิยม” คู่สังคมไทใหญ่ จนถึงปัจจุบัน

ชาตโยดอ หมายถึง การรวมศาสตร์ทางศิลปะการแสดงของไทใหญ่เรียงร้อยรวมกันเป็นหนึ่งเดียวถ่ายทอดในท้องเรื่องที่มีความสอดคล้องกันตาม ลำดับความเหมาะสม เช่น การร้อง รำ ทำเพลง บทกวีพาราสิ การแสดงละคร วัฒนธรรมการแต่งกาย การเล่าเรื่อง

วรรณกรรมหรือประวัติพุทธชาดก อาจถือได้ว่าเป็นมหรสพที่มีความครบเครื่องมากที่สุดของการแสดงไทใหญ่ก็ว่าได้โดยการแสดงชาตโยดอจะหยิบยกการแสดงแบบดั้งเดิมมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในยุคปัจจุบันที่ยังคงรับรสกลิ่นอายของรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทใหญ่อย่างเนืองแน่น

คำว่าชาตโยดอ ได้มีผู้เปรียบเทียบกับเป็นลิเกไทใหญ่ อาจเกิดความสงสัยว่าชาตโยดอมีความเกี่ยวข้องกับแบบแผนลิเกพื้นบ้านไทยภาคกลางหรือไม่ เมื่อสังเกตดูแล้วก็มีแนวคิดเดียวกันคือ รูปแบบการร้องเพลงประกอบดนตรีสด แบบเทคนิคการร้องด้นสด ที่เป็นการแสดงออกถึงความสามารถของผู้แสดงในการดำเนินลำดับการแสดง รวมไปถึงมีละครแทรกอยู่ในการแสดงชาตโยดอด้วย อีกทั้งคนภายนอกอาจจะไม่เข้าใจว่าชาตโยดอคืออะไร หรือมีรูปแบบอย่างไรหากแต่หยิบยกคำว่าลิเกไทใหญ่อาจช่วยวาทมนภาพให้ผู้รับฟังพอเข้าใจได้ แต่สำคัญที่ความแตกต่างระหว่างชาตโยดอ และลิเกไทยนั้นมีหลายประการที่ต้องทำความเข้าใจในเชิงการแสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และสาระของเนื้อหาที่สอดแทรกในรูปแบบการแสดง

ประวัติชาตโยดอ

ชาตโยดอถือกำเนิดในเมืองสีป้อ เขตภาคตอนเหนือของรัฐฉาน ประเทศพม่า เมื่อประมาณ 68 ปีก่อน ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐฉานอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ และถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของของประเทศพม่าในเวลาต่อมา ชาตโยดอถูกคิดค้นขึ้นมาโดยพ่อเฒ่าอ่องเจ๋ยะ ชาวไทใหญ่ที่อยู่ในเมืองสีป้อ ที่มีแนวความคิดต้องการออกแบบศิลปะการแสดงของไทใหญ่ในรูปแบบของการแสดงบนเวที เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีอารยะในสายตาของผู้เจริญแล้ว จุดประกายแห่งความคิดพ่อเฒ่าอ่องเจ๋ยะนั้นเกิดแต่ความรู้สึกเจ็บใจที่ได้รับคำดูหมิ่นของมิสเตอร์กอร์ดิน ชาวอินเดียที่เป็นคณะกรรมการปกครองของอังกฤษในขณะนั้น ได้กล่าวกับพ่อเฒ่าอ่องเจ๋ยะในงานปอยเดือนสี่ ของเมืองแสนหวีเนื่องจากตนเป็นผู้จัดการแสดงต้อนรับคณะปกครองไว้ว่า “การแสดง

ร้านกิ้งกะหรี รำโต ของคนไทใหญ่น่าเบื่อและทำการแสดงอยู่ได้แค่บนดินเท่านั้น ทำไมคนไทใหญ่ไม่คิดค้นการแสดงหรือเครื่องดนตรีแบบใหม่ในรูปแบบการแสดงบนเวทีให้ผู้ชมจากข้างล่างมองขึ้นไปเล่า” จากคำพูดดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้พ่อเฒ่าอ่องเจ๋ยะคิดค้นรูปแบบการแสดงไทใหญ่ในรูปแบบใหม่ โดยนำศิลปะการแสดงแบบพื้นบ้านมาปรับผสมผสานให้เกิดความแปลกใหม่เข้าด้วยกัน

ในที่สุดชาตโยดอถูกเปิดฉากการแสดงครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2487 อันเป็นที่เลื่องลือในกลุ่มชาวไทใหญ่ในการที่จะรับชมการแสดงไทใหญ่ในรูปแบบใหม่ โดยมีพ่อเฒ่าอ่องเจ๋ยะเป็นผู้นำในการ “ความโหลง” หรือการขับร้องบทเพลงโบราณของไทใหญ่ ในท้องเรื่อง พุทธชาดก นิทานเรื่องเล่าในอดีต ประกอบพร้อมเครื่องดนตรี จนเป็นที่ชื่นชอบและเริ่มได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย อาจเปรียบได้ว่าเป็นแก้วแสงดวงใหม่ในแวดวงศิลปะการแสดงไทใหญ่ที่ยังเปล่งแสงสว่างมาจนถึงปัจจุบันนี้ก็ได้

พิธีไหว้ครูชาตโยดอ

1 การร้องเพลงพื้นบ้านไทใหญ่ที่มีลักษณะการด้นกลอนสดและการเตรียมเนื้อร้องมาก่อน ใช้ในการร้องหรือการตอบโต้กัน

การไหว้ครูจ๊าดไต

พิธีไหว้ครูนั้นเป็นขั้นตอนสำคัญของการแสดงจ๊าดไตก่อนที่จะเริ่มดำเนินการแสดงทั้งปวง นักแสดงและนักดนตรีทุกคนจะพร้อมใจกันเข้ามาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันมีพระรัตนตรัยเป็นที่ตั้ง รองลงมาคือครูสรัสสไตรหรือพระนางสุรัสวดีของศาสนาพราหมณ์ ต่อมาคือครูหมอลิกไต² หรือรวมไปถึงครูอาจารย์อันเป็นที่เคารพ เพื่อช่วยคุ้มครองนักแสดงให้มีความปลอดภัยสามารถดำเนินการแสดงให้บังเกิดความราบรื่นในการแสดง อีกทั้งยังอธิษฐานขอให้ตนเองเป็นที่ชื่นชอบและบังเกิดความนิยมกับเหล่าคนชมอีกด้วย

สัญลักษณ์ของการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพถูกจัดแต่งด้วยเครื่องไหว้อันมงคลประดับตกแต่งให้เกิดความสวยงามในรูปแบบขันครู หรือภาษาไทใหญ่เรียกว่า “ผืนครู” อันประกอบไปด้วย มะพร้าว พลุ ผ้าขาว ผ้าแดง กล้วย กรวยดอกไม้ ธงขาว ธงแดง ฉัตรทอง รูป เทียน และเมื่อเวลาทำพิธีไหว้ครูเสร็จก็จะทำการจุดเทียนหน้าห้องอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งการแสดงจะเสร็จสิ้น

เครื่องดนตรีประกอบการแสดงจ๊าดไต

มีเครื่องดนตรีในการบรรเลงดังนี้

ตอยอ หรือ ฮอนตอยอ

กลองป๊อด

1. ตอยอ หรือ ฮอนตอยอ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย มีลำโพงอย่างเครื่องเล่นแผ่นเสียงโบราณเป็นตัวประกอบมีลักษณะรูปร่างคล้ายไวโอลิน

2. ปัดตะยา เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีโลหะ ทำหน้าที่ดำเนินทำนองของวงดนตรี มีลักษณะคล้ายเครื่องระนาดของไทย มีลูกกระนาด 18 – 24 ลูกวางเรียงอยู่บนรางไม้ ตีด้วยไม้หุ้มยาง

3. มองเซิง เป็นเครื่องดนตรีประเภทฆ้องวงหนึ่งชุดจะมี 3 ผวง มีลูกฆ้องบรรจุอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้าลดหลั่นขนาดลงไป 17 ใบ เรียงตัวจากโน้ตต่ำไปสูง เล่นทำนองสนับสนุนตอยออีกที

4. กลองป๊อด เป็นกลองซึ่งหนึ่งสองหน้า มีสายหนังรัดจำนวนมากซึ่งไว้รอบตัวกลอง ชุดหนึ่งจะมีกลอง 3 – 6 ใบ ทำหน้าที่ตีประกอบจังหวะหลักของบทเพลง

5. กลองซี้ค้อน เป็นกลองหนึ่งสองหน้า มีรูปร่างคล้ายถังเบียร์ใช้ในการตีประกอบจังหวะรองจากกลองป๊อด

6. จีต็อก เป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะให้กับดนตรี ดัดแปลงมาจากไม้เคาะจังหวะมีฉาบใหญ่และฉาบเล็กข้างหนึ่งยึดไว้กับหมอนไม้ซึ่งเป็นฐานและใช้ไม้ท่อนยาวขนาดเล็กตีให้เกิดจังหวะ

.....จ๊าดไต เป็นลมหายใจสำคัญทางวัฒนธรรมไทใหญ่ ที่ยังเป็นสิ่งยืนยันอัตตาความเป็นอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมที่สมบูรณ์มากที่สุด...

เครื่องแต่งกายแบบทั่วไป

เครื่องแต่งกายแบบพิเศษในชุดการแสดง มังซากับนางซามี่

เครื่องแต่งกายจ๊าดไต

รูปแบบการแต่งกายของชายและหญิงในการแสดงจ๊าดไตสามารถจำแนก 4 ประเภทดังนี้

1. ชาย (แบบทั่วไป) เครื่องแต่งกายชายไทใหญ่นิยมสวมเสื้อแขนยาวผ่าหน้า ติดกระดุมขดเป็นปม คอเสื้อมีทั้งแบบคอกลมหรือแบบคอจีน มีกระเป๋าสีเสื้อบริเวณชายเสื้อทั้งสองข้าง สวมกางเกงขายาวทรงกางเกงทรงเตี้ยสะดือและนิยมใช้ผ้าสีพื้นผืนยาวเคียนรอบศีรษะ

2. ชาย (แบบพิเศษ) ในบางการแสดงที่มีนักแสดงชายในบทบาทผู้มีฐานะอันดรศักดิ์ ก็จะแต่งกายเลียนแบบกษัตริย์หรือเจ้าชายในอดีต เรียกว่า “มังซา” อันมีเครื่องประดับศีรษะ (ปานกุ่ม) เครื่องกระบังไหล่ (ลอปเป) ผ้ามัดเอว (ผ้าแหวดเอว) เครื่องรัดแขน (กาบแขน) และเสื้อผ้าที่มีสีสดใส

3. หญิง (แบบทั่วไป) เครื่องแต่งกายหญิงไทใหญ่นิยมสวมเสื้อสามส่วนแบบเสื้อทรงผ่าหน้าหรือแบบเฉียงไปด้านข้าง เรียกเสื้อปัด กระดุมทำมาจากผ้าขมวดปมคล้ายกระดุมจีน พร้อมนุ่งผ้าถุงลายน้ำไหลทั้งแนวตั้งหรือแนวนอนที่มีสีสดใส นิยมนำผ้าสีดำมีลวดลายหลากหลายสีแบบไทใหญ่มาเคียนศีรษะแบบมีหูกระต่ายสองข้าง

4. หญิง (แบบพิเศษ) รูปแบบชุดพิเศษมีการแต่งกายแบบกษัตริย์หรือเจ้าหญิง แบบชุดนางรำพม่า เรียก “นางซามี่” สวมเสื้อแขนยาวทรงผ่าหน้า สวมเกาเขาด้านใน นุ่งผ้าถุงปักลวดลายสวยงามที่มีชายผ้าถุงยาวแบบโครงสร้างผ้าลุนตยาพม่า พร้อมผ้าคล้องคอและเครื่องประดับตามความเหมาะสม

จ๊าดไตยอดแสงแลงใหม่

เดิมทีหมู่บ้านเปียงหลวง อ.เวียงแหง จ.เชียงใหม่ เคยเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญแห่งหนึ่งที่เคย เป็นศูนย์กลางของกองบัญชาการปฏิวัติไทใหญ่ SURA (Shan United Revolutionary Army) อันมีนายพลโมเฮงหรือเจ้ากองเจิง เป็นผู้นำการต่อสู้รัฐบาลทหารพม่า ในขณะนั้นคณะจ๊าดไตจากรัฐฉานอันมีพ่อเผ่าอ่อเจ๋เย่เดินทางมาถึงหมู่บ้านเปียงหลวงในปี พ.ศ. 2516

2 ครูหมอลิกไตคือ นักปราชญ์ผู้รอบรู้มีความชำนาญเชิงศิลปะหรือวิชาการสายต่างๆ 8 คน อันมี เจ้าธรรมะดินนะ, เจ้ากางเสอ, เจ้ากอหลี่, เจ้านางคำกู, เจ้าหน่อกา, เจ้ามาตน์หลวงเมืองหนอง, เจ้าวระคะ, เจ้าปัญญาโกะ

งานวันชาติไทใหญ่

เพื่อมาทำการฝึกสอนการละเล่นจ๊าดไตให้แต่คนในพื้นที่ตามคำเชิญของนายพลโมเฮง ที่ต้องการช่วยส่งเสริมฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ในพื้นที่ดังกล่าว มีการสืบทอดการแสดงจ๊าดไตตั้งแต่ครั้งนั้นมาถึงปัจจุบันโดยตั้งชื่อคณะจ๊าดไตว่า คณะจ๊าดไตยอดแขแลงใหม่ บ้านเปียงหลวงที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงในแวดวงวัฒนธรรมไทใหญ่

บทบาทจ๊าดไตในสังคมไทใหญ่

การแสดงจ๊าดไตนอกเหนือจากเป็นสิ่งบันเทิงที่มอบความสุขทางจิตใจแก่ผู้ชมแล้ว ยังเป็นสื่อที่ช่วยเตือนสติหรือสอนเรื่องการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมแก่ผู้ชมด้วยการแผงนัยยะหรือแฉ่คิดสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาของการแสดงที่มีความสอดคล้องกับวันสำคัญทางสังคมไทใหญ่ในท้องเรื่องต่างๆ เช่น

วันสำคัญทางศาสนา นอกเหนือจากการประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา การแสดงมหรสพก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีคู่ในสังคมวัฒนธรรมไทใหญ่เสมอมา เช่น งานบอยสำอาง บอยออกหว่า

บอยขึ้นจ่องใหม่ (งานฉลองสิ่งปลูกสร้างใหม่ในศาสนสถาน) จ๊าดไตมักได้รับหน้าที่เป็นสิ่งบันเทิงที่ช่วยแต่งเติมสีสันบรรยากาศของงานให้มีความคึกครื้นและช่วยเสริมบรรยากาศความเป็นไทใหญ่มากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการแสดงฟ้อนรำหรือการกวนนั้น การแสดงละครก็ได้รับความสนใจจากผู้ชมเนื่องจาก ความน่าสนใจของเนื้อหาการละครที่มีความสอดคล้องกับวาระสำคัญทางศาสนาที่ถูกถ่ายทอดในท้องเรื่องต่างๆไว้อย่างน่าสนใจ เช่น เรื่องชู้ป่าน่าสำ พุทธประวัติพระพุทเจ้าขณะมาร 8 ประการ ความฮักหน้าเสหลังกำสับโท (รามเกียรติ์) เป็นต้น

วันสำคัญทางชาติพันธุ์ไทใหญ่ เมื่อถึงกำหนดวันสำคัญทางชาติพันธุ์ไทใหญ่ คณะจ๊าดไตยอดแขแลงใหม่มักได้รับการเชื้อเชิญให้มีส่วนร่วมในงานพิธีสำคัญในวันต่างๆ เช่น วันเจื้อจ๊าดจั้งไต³ วันปีใหม่ไต เป็นต้น นอกเหนือจากการร่ายรำและกวนบทเพลงอันลึกซึ้งกินใจแก่ผู้ชม หากแต่มีการสอดแทรกเนื้อหาหรือการละครที่มีท้องเรื่องในเชิงการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทใหญ่อันภาคภูมิ พร้อมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้ที่ทำการต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระภาพทางการเมืองรวมไปถึงผู้ที่เคยประสบปัญหาภัยการเมืองจากรัฐบาลทหารพม่า ยกตัวอย่างวันเจื้อจ๊าดจั้งไต (วันชาติไทใหญ่) ณ ดอยไตแลงเป็น เขตที่มั่นของกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ หรือ SSA นำโดยพลโทเจ้ายอดศึก นอกเหนือจากพิธีกรรมทางการเมืองทหารไทใหญ่ คณะจ๊าดไตก็ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญเฉกเช่นเดียวกัน เพื่อทำหน้าที่ส่งมอบความสุขและปลุกขวัญกำลังใจแก่ทหารไทใหญ่ให้มีแรงต่อสู้เพื่ออิสรภาพที่รอคอย พร้อมทั้งถ่ายทอดให้ผู้ชมรุ่นใหม่ได้รับทราบถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ตนหรือเหตุการณ์สงครามทางการเมืองให้รับทราบผ่านการแสดงละครหรือบทเพลงอันบาดลึกไปในหัวใจ เพื่อให้ทุกคนมีสำนึกความรักชาติร่วมกัน ดังคำในบทเพลงตอนหนึ่งว่า “เป็นเสือต้องมีลาย เป็นไตต่อฮักจ๊าด”

สมาชิกนักแสดงจ๊าดไตยอดแขแลงใหม่มีตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ นักแสดงบางท่านเคยประสบ

การแสดงจ๊าดไตที่ได้รับความนิยมจากเหล่าทหาร

พบเจอภัยจากสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางการเมืองจึงเป็นเหตุต้องลี้ภัยทางการเมืองมาอยู่ในหมู่บ้านเปียงหลวง และบางคนได้อินแต่เรื่องราวที่บอกผ่านโดยผู้คนรอบข้างหรือจากการแสดงจ๊าดไต ซึ่งเหตุนี้เองทำให้บุคคลดังกล่าวยังหวัดจิตสำนึกความรักชาติและต้องการอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมไทใหญ่โดยถ่ายทอดออกมาในการแสดงจ๊าดไต อันเป็นเอกลักษณ์ตามแบบฉบับไทใหญ่ ที่ไม่ใช่พม่าอย่างที่หลายคนยังเกิดความสับสนในการชี้วัดทางเชื้อชาติ การแสดงจ๊าดไตถึงแม้จะเป็นงานที่สามารถทำรายได้รองจากอาชีพเกษตรกรหรืออาชีพรับจ้างทั่วไปของนักแสดง ที่อาจได้ค่าตอบแทนจากการแสดงในแต่ละครั้งไม่มากนัก หากแต่เกิดจากความเต็มใจที่รักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมพร้อมส่งมอบความสุขทางใจโดยใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการต่อยอดจิตสำนึกความเป็นไทใหญ่แก่ผู้รับชม มิให้ลืมความเป็นไทใหญ่ในดินแดนต่างบ้านต่างเมืองและการสืบทอดหรือผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมแก่เยาวชนรุ่นใหม่ให้ทำการสืบสานต่อไปภายใต้กระแสยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังถูกคุกคามเข้ามายังวัฒนธรรมไทใหญ่และถือว่า

จ๊าดไตเป็นลมหายใจสำคัญทางวัฒนธรรมไทใหญ่ที่ยังเป็นสิ่งยืนยันหยัดความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สมบูรณ์มากที่สุด คณะจ๊าดไตยอดแขแลงใหม่ได้แต่หวังว่าการแสดงจ๊าดไตเป็นสิ่งย้าเตือนทำให้คนรุ่นใหม่รู้ตัวตนเองคือใคร มาจากไหน ไม่ลืมในสิ่งที่บรรพบุรุษทำการส่งสมมาเพื่อลูกหลานจนถึงทุกวันนี้

บรรณานุกรม

- วันดี สันติวุฒิเมธี, กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทใหญ่ชายแดนไทย-พม่ากรณีศึกษาหมู่บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- สาละวินโพสดี, ย้อนรอยจ๊าดไต ลิไทใหญ่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง ฉบับที่ 48, 2551.
- อมรรัตน์ กานต์ธัญลักษณ์, รูปแบบและลักษณะทางดนตรีของเฮ็ดความชาวไต จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยมหิดล. 2549

3 ทุกวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ของทุกปีถูกกำหนดให้เป็นวันชาติรัฐฉาน หรือ วันชาติไทใหญ่

ลดความดันเลือดสูงด้วยตนเอง

เรื่อง : พญ.ลลิตา ชีระศิริ

“คนไทยป่วยด้วยความดันเลือดสูงมากขึ้นขนาดนี้ อาจจะเพราะเรามีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป จากสังคมเกษตรกรรม อยู่แบบสบายๆ กลายเป็นมีการงานเร่งรัดมากขึ้น เครียดมากขึ้น”

ตัวเลขสุขภาพของคนไทยในปี 2554 ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สรุปว่า อัตราป่วยด้วยโรคเรื้อรังของคนไทย ซึ่งได้แก่ความดันเลือดสูง เบาหวาน โรคหัวใจ และมะเร็ง ในปี 2552 ล้วนเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2544 ตามตารางดังต่อไปนี้

จะเห็นว่าโรคเรื้อรังที่คนไทยเป็นกันมากที่สุดคือ ความดันเลือดสูง รองลงมาเป็นโรคหัวใจและเบาหวาน สำหรับอัตราเพิ่มของโรคเรื้อรังในปี 2552 คนไทยเป็นความดันเลือดสูงเพิ่มจากปี 2544 สูงถึง 30.8% โรคหัวใจเพิ่มขึ้น 28.9% และเบาหวานเพิ่มมากขึ้น 25.5%

ในปี 2550 กระทรวงสาธารณสุขได้ทำการตรวจวัดความดันเลือดในคนไทย 20 ล้านคน แล้วพบว่า ในจำนวนนี้ 2.3 ล้านคนป่วยด้วยความดันเลือดสูง โดยเอาค่าความดันเลือด 140/90 มม.ปรอท เป็นเกณฑ์ เฉลี่ยทั้งประเทศคนไทยป่วยเป็นความดันเลือดสูงร้อยละ 11 โดยคนที่ป่วยโรคความดันเลือดสูงมากที่สุด อันดับ 1 ได้แก่ คนในกรุงเทพมหานคร มากถึงร้อยละ 27 รองลงมาได้แก่ เชียงใหม่ ร้อยละ 25 พระนครศรีอยุธยา ร้อยละ 22 สมุทรสงคราม ร้อยละ 20.31 และนครสวรรค์ ร้อยละ 20.02

ที่คนไทยป่วยด้วยความดันเลือดสูงมากกันขนาดนี้ อาจจะเพราะเรามีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป จากสังคมเกษตรกรรม อยู่แบบสบายๆ กลายเป็นสังคมที่การทำงานเร่งรัดมากขึ้น เครียดมากขึ้น

อย่างไรที่เรียกว่าความดันเลือดสูง

ที่จริงความดันเลือดสูงในระยะเริ่มต้นแทบจะไม่มีอาการแสดงให้รู้สึกตัวเลย อย่างไรก็ตามหากแรงดันในเลือดสูงขึ้นมากผิดปกติ หรือการไหลเวียนของเลือดผิดปกติไปจากเดิม ก็อาจจะมีอาการดังต่อไปนี้

หูอื้อ มีเสียงดังในหู เวียนศีรษะ โดยเฉพาะเวลาเปลี่ยนท่า เช่นจากนั่งเป็นยืน ถ้าเป็นมากอาจจะถึงขั้นหน้ามืด มึนศีรษะ หรือหน้ามืด หายใจเหนื่อยหอบ หากรุนแรงขึ้นก็อาจจะรู้สึกปวดศีรษะ หรือรู้สึกวูบวาบคล้ายจะหมดสติได้ถึงการเต้นตุบๆ หัวใจเต้นแรงจนรู้สึกได้ เหนื่อยง่าย ขาดสมาธิ บวม ปัสสาวะบ่อย ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อโดยไม่มีสาเหตุ อ่อนเพลีย เลือดกำเดาไหลโดยที่ไม่เคยมีประวัตินี้มาก่อน

หากมีอาการที่กล่าวมาและสงสัย ควรวัดความดันเลือดเสีย ก็จะรู้ว่าไข้ความดันเลือดสูงหรือไม่ ซึ่งในทางการแพทย์มีหลักเกณฑ์พิจารณาว่าความดันเลือดเป็นเท่าไรจึงจะถือว่าสูงดังนี้

ระดับความดันเลือด	ความดันเลือดค่าบน (มม.ปรอท)	ความดันเลือดค่าล่าง (มม.ปรอท)
ปกติ	น้อยกว่า 130	น้อยกว่า 85
ปกติค่อนข้างสูง (ต้องระวัง)	130-139	85-89
ความดันเลือดสูง ระยะเริ่มแรก	140-159	90-99
สูงปานกลาง	160-179	100-109
ระยะร้ายแรง	มากกว่า 180	มากกว่า 110

ตารางแสดงความดันเลือดสูง

อะไรทำให้ความดันเลือดสูงได้บ้าง

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์การแพทย์ไม่อาจอธิบายถึงสาเหตุของความดันเลือดสูงได้ทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตาม มีปัจจัยที่เป็นที่ยอมรับว่าทำให้ความดันเลือดสูงขึ้นคือ

1. หลอดเลือดในร่างกายเสียความยืดหยุ่น หรือหลอดเลือดที่แข็งตัวขึ้น อาจจะเพราะอายุเพิ่มมากขึ้น หลอดเลือดเสื่อมลง หรือเพราะมีตะกรันของไขมันไปพอกตามหลอดเลือด เนื่องจากมีประวัติไขมันเลือดสูงมาก่อน เมื่อหลอดเลือดแข็งตัว แรงกระแทกของเลือดที่ส่งมาจากหัวใจที่ไม่มีความยืดหยุ่นของผนังหลอดเลือดรองรับ ก็จะมีแรงดันที่มากกว่า ความดันเลือดจะสูงมากกว่า 140/90 มม.ปรอท

2. แรงบีบของหัวใจเพิ่มมากขึ้น ในกรณีนี้มักจะเกิดเพราะเจ้าตัวมีน้ำหนักมากขึ้น หัวใจจำเป็นต้องออกแรงบีบตัวเพื่อส่งเลือดไปเลี้ยงก่อนเนื้อที่เพิ่มมาให้ทั่วถึง ความดันเลือดที่ส่งออกมาจากหัวใจจึงเพิ่มมากขึ้น

หรือไม่เช่นนั้น อาการเครียด นอนไม่พอนอนไม่หลับ หรือการได้รับยาบางชนิด ก็ทำให้ความดันเลือดเพิ่มสูงขึ้นได้ แต่เมื่อสาเหตุต่างๆ นี้ผ่านพ้นไป หายเครียด นอนหลับได้ ฯลฯ ความดันเลือดก็จะลดกลับมาเป็นปกติ

3. ความดันเลือดสูงเป็นโรคที่เกิดขึ้นตามหลังโรคเบาหวานเสมอ โรคเบาหวานมีน้ำตาลในเลือดสูงระดับน้ำตาลที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้หลอดเลือดแข็งตัวและเสียความยืดหยุ่น เนื่องจากน้ำตาลคือสารกลุ่มเดียวกับฟอสฟอรัส หากมีน้ำตาลในเลือดสูงนานๆ หลอดเลือดของเราจะถูกขัดหรืออุดตัน การที่มีหลอดเลือดแข็งตัวก็จะทำให้ความดันเลือดเพิ่มสูงขึ้น

4. ความดันเลือดสูงเกิดจากหลายสาเหตุ ความดันเลือดสูงส่วนใหญ่ไม่มีเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจจะมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้ความดันเลือดเพิ่มสูงขึ้น เช่นอ้วนเรอ เบาหวาน และนอนไม่หลับ แลมีไขมันไปพอกตามหลอดเลือด แบบนี้ก็จะยิ่งทำให้ความดันเลือดสูงขึ้นเรื่อย ๆ และแก้ยากยิ่งขึ้น

5. เกิดจากโรคอื่นที่เป็นอยู่ก่อน ซึ่งพบได้น้อย ได้แก่โรคไต ไตวาย และโรคของต่อมไร้ท่อ จะทำให้เกิดความดันเลือดสูงเป็นผลตามมา วิธีนี้ต้องรักษาโรคอื่นๆ ควบคู่ไปกับการรักษาความดันเลือดสูงด้วย หากเป็นเช่นนี้การดูแลตัวเองอาจจะทำได้

6. เป็นความดันเลือดสูงที่ไม่ทราบสาเหตุ อาจจะเพราะกรรมพันธุ์ โดยจะมีญาติสายตรงเช่นพ่อแม่ พี่น้องท้องเดียวกันที่ป่วยด้วยความดันเลือดสูงด้วย แต่คนที่มีความดันเลือดสูงโดยที่ไม่มีประวัติในครอบครัวเลยก็มี ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเพราะสาเหตุนี้เสียด้วย

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมียาจากอะไรทำให้ความดันเลือดสูง เราสามารถแจกแจงรายละเอียดของสาเหตุที่ทำให้ความดันเลือดสูง ให้เป็นรูปธรรม

“การเครียดจัด นอนไม่พอนอนไม่หลับ หรือการได้รับยาบางชนิด ก็ทำให้ความดันเลือดเพิ่มสูงขึ้นได้”

ดังต่อไปนี้คือ ความเครียด กินเกลือมาก หมายความว่ารวมทั้งการกินเค็ม กินผงชูรส และใส่กรอก การที่มีน้ำตาลในร่างกายนอกจากสาเหตุอะไร ความอ้วน หลอดเลือดแดงแข็งตัวจากความเสื่อมตามอายุและไขมันในเลือดสูง การสูบบุหรี่ เพราะนิโคตินในบุหรี่ทำให้หลอดเลือดหดตัวลง การดื่มแอลกอฮอล์ และเกิดจากกรรมพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อหาหนทางทางธรรมชาติมาบำบัดความดันเลือดสูงด้วยตนเอง

อันตรายของความดันเลือดสูง

อันตรายของความดันเลือดสูงที่คนทั่วไปเข้าใจกันก็คือ จะทำให้เส้นเลือดแตกในสมอง ที่จริงก็เป็นตรงกันข้าม เพราะหากมีแรงดันในหลอดเลือดมากเกินไป หลอดเลือดที่มีดำหนึ่เช่นจากโรคเบาหวานหรือไขมันในเลือดสูงก็อาจจะเปราะและปริออกได้

แต่ที่อันตรายแฝงของความดันเลือดสูงมีมากกว่านั้นคือ

1. ความดันเลือดสูงทำให้อายุสั้นลง เช่นมีงานวิจัยยืนยันว่าผู้ชายอายุ 35 ปีที่มีความดันเลือด 130/90 มม.ปรอท ซึ่งก็ถือว่าเป็นความดันเลือดสูงด้วยซ้ำไป จะมีอายุสั้นลง 4 ปี แต่ถ้าสูงถึง 140/95 มม.ปรอท อายุจะสั้นลงถึง 9 ปีเลยทีเดียว และถ้ามีความ

ดันเลือดสูงกว่า 150/100 มม.ปรอท อายุจะสั้นลงมาก ถึง 16 ปีเอาเลยทีเดียว

2. เสี่ยงต่อโรคหลอดเลือด ทั้งโรคหลอดเลือดหัวใจและอัมพาต คือมีโอกาสเป็นโรคนี้นี้มากกว่า คนที่ความดันเลือดปกติถึง 3 เท่า และเสี่ยงต่อโรคหัวใจล้มเหลวมากกว่า

3. เสี่ยงต่อโรคไต หากความดันเลือดสูงนานๆ จะทำให้สมรรถภาพของไตเสื่อมลง

4. เสี่ยงต่อตาบอด เพราะความดันเลือดสูง จะทำให้เส้นเลือดในจอตาแตก และมีน้ำในลูกตามากขึ้น

5. ความไม่สบายเนื้อตัว โดยเฉพาะจะมีอาการวิงเวียน จะทำให้เสียความมั่นใจในตนเอง บางคนไม่กล้าไปไหน ไม่กล้าขับรถเอง เพราะเกรงว่าจะไปหน้ามืดกลางทาง ทำให้การใช้ชีวิตไม่มีความสุขเหมือนเพื่อนๆ คนอื่นๆ เท่าที่ควร

ลดความดันเลือดสูงด้วยตนเอง

การลดความดันเลือดสูง หากสูงไม่มากหรืออยู่ในระยะเริ่มต้น คุณสามารถลดความดันเลือดได้ด้วยตนเองที่บ้านดังนี้

1. ลดน้ำหนักตัวลงเพราะ น้ำหนักตัวทำให้หัวใจออกแรงบีบเลือดไปเลี้ยงก้อนเนื้อที่เกินมา เพิ่มมากขึ้น ค่าความดันเลือดจึงสูงกว่าปกติ เมื่อใดที่น้ำหนักตัวลดลง หัวใจออกแรงบีบน้อยลง ความดันเลือดก็จะลดลงได้เอง

2. คลายเครียด เพราะความเครียดทำให้ความดันเพิ่มสูงขึ้น เช่นคนนอนไม่หลับ คนที่ใช้สมองมาก คนที่ทำงานไม่หยุด กล้ามเนื้อจะเกร็งตัว ระบบประสาทอัตโนมัติเสียสมดุล ประสาทซิมพาเทติกทำงานมากเกินไป ย่อมทำให้ความดันเลือดเพิ่มขึ้นได้

คลายเครียดด้วยการออกกำลังกายสม่ำเสมอ โยคะ ชีกง ฟังเพลง ใช้น้ำมันหอมระเหย นวด อบสมุนไพร ผักสมานิ จะใช้วิธีไหนก็ได้ที่คุณชอบ หรือจะใช้ทุกวิธีที่กล่าวมารวมกันไปก็ยังดี

“สมุนไพรที่ออกฤทธิ์ลดความดันเลือดสูงโดยตรง หมายความว่า ความดันเลือดก่อนกินสมุนไพรชนิดนั้น กับหลังกินสมุนไพร สามารถวัดวัดได้แตกต่างกัน 5 - 10 มม.ปรอทขึ้นไป”

3. อาหารลดความดันเลือดได้ โดยไม่กินเกลือโซเดียมมากเกินไป แปลว่าไม่กินเค็มจัด ผงชูรส ผงปรุงรสซึ่งเป็นโมโนโซเดียมกลูตาเมต อย่างเด็ดขาด ดัชนีการออกฤทธิ์ เพราะมีโซเดียมสูงมาก การที่ต้องงดเกลือโซเดียมเพราะเกลือมันอ้วนน้ำ เมื่อกินเกลือมาก น้ำก็คั่งในตัวมาก ทำให้ความดันเลือดเพิ่มสูง

4. ใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน มีทั้งที่สามารถลดความดันเลือดลง ขับปัสสาวะและลดไขมันในเลือด

สมุนไพรลดความดันเลือดโดยตรง

สมุนไพรที่ออกฤทธิ์ลดความดันเลือดสูงโดยตรง หมายความว่า ความดันเลือดก่อนกินสมุนไพรชนิดนั้น กับหลังกินสมุนไพร สามารถวัดได้แตกต่างกัน 5 - 10 มม.ปรอทขึ้นไป

สำหรับสมุนไพรในแต่ละฤดูกาลมีตัวยาไม่เท่ากัน และสำหรับแต่ละคนสมุนไพรที่ออกฤทธิ์ไม่เท่ากัน ดังนั้นหากใช้สมุนไพรจะต้อง สังเกตความดันเลือดก่อนและหลังการใช้ให้ดี หากมีอาการปวดศีรษะ เวียนศีรษะ หน้ามืด ใจสั่น แน่นหน้าอก หรือมีอาการผิดปกติใดๆ ให้หยุดยาทันที

สมุนไพรที่ใช้ได้ ได้แก่ กระเทียม ขึ้นชื้อ ชาผู่เอ๋อ ชาหลงจิ่ง บัวบก ดอกมะขาม ระวังน้อย โสมสกัด และใบหม่อน เป็นต้น

สมุนไพรขับปัสสาวะ

สมุนไพรต่อไปนี้ ออกฤทธิ์เป็นยาขับปัสสาวะ เมื่อกำจัดน้ำและเกลือที่มีอยู่ในระบบไหลเวียนของเลือดทิ้งไปบ้าง ระดับน้ำในหลอดเลือด ตัวหายบวม ความดันเลือดก็ควบคุมได้ง่ายขึ้น ในทางการแพทย์แผนปัจจุบันก็ใช้ยาขับปัสสาวะในการควบคุมความดันเลือดเช่นเดียวกันหากต้องการการขับปัสสาวะโดยใช้สมุนไพรก็น่าจะได้ แต่ควรสำรวจยาแผนปัจจุบันที่กินอยู่ก่อนว่ามียาขับปัสสาวะอยู่หรือไม่ จะได้ไม่กินยาซ้ำกัน

สมุนไพรในกลุ่มนี้ ได้แก่ กระเจี๊ยบแดง กระชาย ขลุ่ หนวดข้าวโพด โคกกระสุน รากชุมเห็ดไทย เหง้าตะไคร้ รากเตยหอม เถาวัลย์เปรียง ผักกาดน้ำ ไม้ยราบ เหง้าและเนื้อสับปะรด กล้วยงวงช้าง รากหญ้าคา กล้วยอดปล้อง หัวแห้วหมู

“การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน ที่สะดวกที่สุดน่าจะเป็นการชงชาดื่ม โดยดื่มต่างน้ำ หรือคั้นสมุนไพรสดเอาน้ำมาดื่มเป็นประจำทุกวัน”

ที่มาภาพ : www.vaddhanaherbal.com

สมุนไพรลดไขมันในเลือด

สมุนไพรที่ใช้เป็นยาลดไขมันในเลือดนั้นมี หากไขมันในเลือดสูงจะทำให้มีอัตราเสี่ยงต่อความดันเลือดสูงไปด้วย สามารถใช้สมุนไพรได้ดังต่อไปนี้ กระเจี๊ยบแดง ดอกคำฝอย ชาผู่เอ๋อ มะเขือพวง ใบหม่อน และหอมใหญ่

การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวัน

การใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวันที่สะดวกที่สุดน่าจะเป็นการชงชาดื่ม โดยดื่มต่างน้ำ หรือคั้นสมุนไพรสดเอาน้ำมาดื่มเป็นประจำทุกวัน เช่น

1. ชงเป็นชาดื่มต่างน้ำ วิธีทำคือ ใช้น้ำร้อนชงชา เมื่อคั้นน้ำหมดแล้วก็เทน้ำร้อนลงไปใหม่ พอหมดวันก็ทิ้งชาไป เช่น ชาใบหม่อน สะดวกมาก เพราะมีขายทั่วไป สามารถเอาใบชาแห้งนำมาชงน้ำร้อนดื่มต่างน้ำ หรือเอาใบหม่อนสดๆ มา 4 - 5 ใบต้มน้ำดื่มจะสามารถควบคุมความดันเลือด และไขมันในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์ได้ง่ายขึ้น

ชาผู่เอ๋อ เป็นชาจีนชนิดหนึ่ง ต้องเป็นผู้เอ๋อเท่านั้น (ไม่ใช่ชาแดง ชาดำ ชาเขียว ไม่ใช่ชาอู่หลง) จึงจะลดความดันเลือดและไขมันในเลือดได้

ชาเหง้าตะไคร้ มีฤทธิ์ขับปัสสาวะ มีขายทั้งชาเป็นห่อชงกินทั้งวัน หรือจะเอาตะไคร้มา 4 - 5 ต้นทุบให้แตกแล้วต้มน้ำกินทั้งวันก็ได้

2. น้ำคั้นจากสมุนไพรสด วิธีทำคือ คั้นเอาน้ำสดๆ โดยใช้เครื่องคั้นน้ำผลไม้แยกกาก หรือจะใช้เครื่องปั่นเบลนเดอร์ปั่น แล้วดื่มทั้งกากทั้งน้ำก็ได้ ให้ดื่มเป็นประจำทุกวัน เช่น

น้ำขึ้นชื้อ เอาขึ้นชื้อสดมา 1 กำมือ คั้นเอาแต่น้ำมาดื่ม จะสามารถลดความดันเลือดลง 5-10 มม.ปรอทแทบจะทันที

น้ำกระชาย เอากระชายทั้งราก ทั้งหัว กระชายสด มา 1 เหง้า ล้างน้ำให้สะอาด เอามาปั่นกับน้ำประมาณ 1 ลิตร กรองเอากากออก ดื่มภายใน 1-2 วัน

คอลัมน์ ของกินบ้านเฮา

เรื่อง : สุนทร บุญมี

แกงกระด้าง

โดยทั่วไปอาหารประเภทแกงต้องมีน้ำ อาจจะมากหรือน้อยก็แล้วแต่ชนิดของอาหารนั้นๆ แต่มีแกงของล้านนาอยู่หลายอย่างที่ไม่ใช่น้ำ เช่น แกงบอน แกงกระด้าง ซึ่งแกงกระด้างนั้นในสมัยก่อนจะหารับประทานได้ในฤดูหนาวเท่านั้นแต่ปัจจุบันนี้มีวิธีเพิ่มเติมส่วนผสมและวิธีการเก็บไว้ในที่เย็นจึงทำให้รับประทานได้ตลอดปี แต่ไม่รู้ว่าทำในช่วงไหนความรู้สึกในการรับประทานแกงกระด้างก็ไม่อร่อยเท่าในฤดูหนาว อาจจะเป็นเพราะบรรยากาศที่หนาวเย็น มีหมอกบางในตอนเช้าประกอบกับแสงแดดอ่อนๆ แกงกระด้างในสำหรับมือเช้าจึงอร่อยยิ่งนัก แกงกระด้างมี 2 ชนิด คือแกงกระด้างแดงและแกงกระด้างขาว ต่างกันตรงที่เครื่องแกง แกงกระด้างแดงจะใช้พริกแห้งส่วนแกงกระด้างขาวจะใช้พริกไทย ในฉบับนี้จะขอนำสูตรแกงกระด้างแดงมาเผยแพร่ครับ

ส่วนผสม

- ข่าหุเผาะและขูดขมิ้นสะอาด 1 ขา
- รากผักชี 5 ราก
- น้ำปลา 1 ช้อนโต๊ะ
- ต้นหอมผักชีหั่นฝอย 1 ช้อนโต๊ะ

เครื่องแกง

- พริกแห้งเม็ดใหญ่ 8-10 เม็ด
- ตะไคร้ 1 ต้น
- ข่าหั่น 1 ช้อนโต๊ะ
- หอมแดง 5 หัว
- กระเทียม 7 กลีบ
- เกลือป่น 1 ช้อนชา
- กะปิ 1 ช้อนชา

วิธีทำ

1. นำข่าหุลงต้มในหม้อพร้อมรากผักชี จนเปื่อย ยกลงตักออกพักไว้ให้เย็นแล้วหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ
2. โขลกเครื่องแกงให้ละเอียด นำไปละลายในน้ำต้มข่าหุ แล้วนำข่าหุที่หั่นเติมลงไปหากน้ำต้มข่าหุมีน้อย อาจเติมน้ำเปล่าอีกนิดหน่อยพอท่วมข่าหุ
3. ยกขึ้นตั้งไฟให้เดือดแล้วหรีไฟกลางเคี่ยวต่อไปจนน้ำแกงเริ่มข้นเป็นยางมะตูม ปรงรสด้วยน้ำปลา คนให้ทั่วแล้วเทลงในภาชนะเช่นถาดหรือชาม พักไว้ให้เย็นข้ามคืน แกงจะแข็งตัวเป็นแกงกระด้าง ก่อนรับประทานตัดเป็นชิ้นแล้วโรยด้วยต้นหอมผักชีหั่นฝอย

หมายเหตุ

1. ข่าหุมีเ็นมากเวลาต้มจนเปื่อยเจลาตินจะละลายในน้ำแกงช่วยให้แกงแข็งตัวได้ดีกว่าเนื้อหมูส่วนอื่นๆ
2. หากต้องการให้แกงแข็งตัวได้เร็วขึ้นอาจเติมผงวุ้นลงไปเล็กน้อยในขณะที่เคี่ยวหรือพอแกงคลายร้อนให้นำเก็บเข้าตู้เย็น

แนะนำบุคลากร

นางรุจิรา คอทอง
ตำแหน่ง เลขานุการ
สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

นายต่อพงษ์ เสมอใจ
นักช่างศิลป์

นางสาวรพีพร ศรีธรรมชา
พนักงานปฏิบัติงาน

นางสาวชุติมา พรหมวัฒน์
พนักงานปฏิบัติงาน

แนะนำจุดบริการข้อมูล Information point

และจุดบริการเครื่องดื่ม Refreshment point

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จุดบริการข้อมูล หรือ Information point สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งอยู่ใต้ร่มไม้ใหญ่ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา โดยเป็นจุดบริการข้อมูลให้นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจที่เข้ามาเยี่ยมชม และศึกษาสถาปัตยกรรมล้านนา นอกจากนี้ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ยังมีจุดบริการเครื่องดื่ม (Refreshment Point) ไว้คอยบริการให้กับผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมอีกด้วย สนใจเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา โทร 053 94 3625

ต้อนรับคณะผู้เข้าประกวด Miss Belgium ประจำปี ๒๐๑๒

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี กล่าวต้อนรับคณะผู้เข้าประกวด Miss Belgium ประจำปี ๒๐๑๒ พร้อมด้วยรองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ ศิริธัญญลักษณ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และนักศึกษาเก่าสัมพันธ์ รองศาสตราจารย์ธีรภัทร วรรณฤมล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายมวลชนสัมพันธ์และนักศึกษาเก่าสัมพันธ์ให้การต้อนรับ ในโอกาสเดินทางมาทำกิจกรรมเก็บตัวผู้เข้าประกวด โดยการนำของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การแสดง และชมสถาปัตยกรรมเรือนโบราณ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันจันทร์ที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

วันวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๔

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ดำเนินรายการในการเสวนาวิชาการ “ปัญญาแห่งล้านนา ต้นความรู้สู่การสร้างสรรค์สังคม” โดยมีคุณวิเศษ เพชรประดับ ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๘ จังหวัดเชียงใหม่ อ.วิถี พานิชพันธ์ คณะวิจิตรศิลป์ ศ.ดร.เกตุกรุดพันธ์ คณะวิทยาศาสตร์ คุณทศนีย์ ยะจากรรมการผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด บ้านศิลปาคราชเชียงใหม่ และ อ.สนั่น ธรรมธิ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นวิทยากรในวันวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๔ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โครงการบรรพชาอุปสมบทเพื่อถวายแด่พระราชาคณะ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๘๔ พรรษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา จัดโครงการบรรพชาอุปสมบทเพื่อถวายแด่พระราชาคณะ เนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๗ รอบ ๘๔ พรรษา ระหว่างวันที่ ๒-๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ณ วัดฝายหิน วัดราเปิง วัดอุโมงค์ และวัดเจ็ดยอด โดยมีศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธี รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวรายงาน ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันศุกร์ที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

พิธีจุดเทียนชัยถวายพระพรชัยมงคลในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๘๔ พรรษา

คณะผู้บริหารและบุคลากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมพิธีจุดเทียนชัยถวายพระพรชัยมงคล ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๘๔ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โรงเรียนวาริชเชียงใหม่ทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

คณะครูจากโรงเรียนวาริชเชียงใหม่ นำนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ ๓ จำนวน ๔๓ คน เข้าศึกษาเรียนรู้พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา รูปแบบ ลักษณะของบ้านและความแตกต่างของบ้านโบราณและบ้านปัจจุบัน พร้อมทั้ง

วาดภาพเรือนโบราณที่หาได้ยาก วันพุธที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๘.๓๐ -๑๑.๓๐ น. ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีทำบุญเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๕๕

รองศาสตราจารย์นายแพทย์อำนาจ อยู่สุข รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาและกิจการพิเศษ พร้อมด้วยรองศาสตราจารย์โรม จิรานุกรม ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ, อาจารย์ผดุงศักดิ์ คชสำโรง รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะวิจิตรศิลป์ และคุณเพ็ญสุพรรณ นาคะปรีชา เข้าร่วมพิธีทำบุญเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๕๕ ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คณะผู้บริหาร และบุคลากร สำนักฯ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี เป็นประธานในพิธี วันพุธที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๔

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

อาจารย์ ม.ล.วโรดม สุขสวัสดิ์ และคณาจารย์ 2 ท่าน พร้อมด้วยนักศึกษาจำนวน 54 คน จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งกำลังศึกษาวิชาคุณค่าศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย ได้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา ในวันเสาร์ที่ 7 มกราคม 2555 ระหว่างเวลา 14.30 น. - 16.00 น. โดยมีคุณพิชัย แสงบุญ เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้และแนะนำเรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มอกระเช้าของขวัญเพื่อสวัสดีปีใหม่ ๒๕๕๕ แต่อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะผู้บริหารและบุคลากร สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการนำของผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะเขม รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อม

ด้วยบุคลากรสำนักฯ เข้ามอบกระเช้าของขวัญเพื่อ สวัสดิ์ปีใหม่ ๒๕๕๕ แต่ ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันจันทร์ที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ ณ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เข้าร่วมงานสุดสัปดาห์ไทยและนิทรรศการ การทูตของไทยในรัชสมัยของจักรพรรดินโปเลียนที่ ๓

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับเชิญจากสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีส และองค์กรมหาชน พระราชวังโปงแตงโบล์สาธารณรัฐฝรั่งเศส ให้เข้าร่วมในงานสุดสัปดาห์ไทยและนิทรรศการการทูตของไทยในรัชสมัยของจักรพรรดินโปเลียนที่ ๓ ในโอกาสครบรอบ ๑๕๐ ปี ของการเดินทางเจริญความสัมพันธ์ทางการทูตของราชทูตสยามในสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ กับฝรั่งเศสโดยมีสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำคณะนักแสดงหุ่นกระบอก ภายใต้การกำกับดูแลของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ไปจัดแสดง ณ ห้อง Salle des Colonnes ในวันที่ ๒๑-๒๒ มกราคม ๒๕๕๕ พระราชวังโปงแตงโบล์ สาธารณรัฐฝรั่งเศสโดยมีท่าน

เอกอัครราชทูตไทย และผู้อำนวยการพระราชวังให้การต้อนรับและมีผู้ชมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าร่วมชมการแสดง

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เข้าร่วมรายการมองเมืองเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าร่วมรายการมองเมืองเหนือ เพื่อร่วมประชาสัมพันธ์โครงการลานสรวงช่วงศิลป์ครั้งที่ ๖ และโครงการนาฏศิลป์ลานพญาพิทักษ์ พร้อมทั้งเชิญชวนให้ผู้สนใจเข้าร่วมโครงการของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เพื่อร่วมสืบสานศิลปวัฒนธรรมล้านนา ณ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑ เชียงใหม่ วันอังคารที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๕

พิธีมงคลสมรสแบบล้านนา

คุณภราดร ศิละวงษ์เสรี จัดพิธีมงคลสมรสแบบล้านนา ขึ้น ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริม

ศิลปวัฒนธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๕

พิธีเปิดงาน เทศกาลนิทานในสวน เชียงใหม่ ปีที่ ๓ โดย มูลนิธิ เอส ซี จี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ร่วมพิธีเปิดงาน เทศกาลนิทานในสวน เชียงใหม่ ปีที่ ๓ จัดโดย มูลนิธิเอสซีจี ร่วมกับสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์การจัดงานเพื่อรณรงค์ให้พ่อแม่ที่มีลูกน้อยในช่วงปฐมวัย หรือแรกเกิดถึง ๖ ปี เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเล่านิทานและอ่านหนังสือให้ลูกฟังอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นวัฒนธรรมการเลี้ยงลูกด้วยหนังสือในสังคมไทย โดยกิจกรรมภายในงานเป็นกิจกรรม อาทิ การแสดงละครนิทานสำหรับเด็ก การแนะนำเทคนิคและประสบการณ์การเล่านิทานด้วยหนังสือโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ร่วมเสวนา ถาม-ตอบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาลูกน้อยโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก และกิจกรรมสำหรับเด็ก วันเสาร์ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดเสวนาเรื่อง “นาฏศิลป์บนลานพฤษภา” และการแสดง “ดนตรีและนาฏลักษณ์ลีลาบนลานพฤษภา”

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดเสวนาเรื่อง “นาฏศิลป์บนลานพฤษภา” ในวันศุกร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น. ณ ห้องสิริภูมิ โรงแรมฮอติเคอร์การ์เดน และจัดการแสดง “ดนตรีและนาฏลักษณ์ลีลาบนลานพฤษภา” ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีแขกผู้มีเกียรติและประชาชนตลอดจนนักศึกษาเข้าร่วมการเสวนาและชมการแสดงดนตรีเป็นจำนวนมาก

พิธีเปิดโครงการ “ลานสรวงช่วงศิลป์ ครั้งที่ ๖”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารทั่วไปและทรัพยากรบุคคลและงานสภามหาวิทยาลัย ,ประธานคณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นประธาน

จัดงานระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้กล่าวรายงานและผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญรัตน์ ณ วิชัย ประธานชมรมส่งเสริมสลาล้านนา เป็นผู้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมงาน วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายในงานมีกิจกรรมต่างๆ อาทิ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและสาธิตการผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านล้านนา จำนวน ๑๔ ฐาน, การแสดงผลงานศิลปหัตถกรรมของกลุ่มสลาล้านนาและศิลปินอิสระ, กาดเมือง, การแสดงดนตรีคาวเมือง, การแสดงละครหุ่นกระบอกล้านนา

มหาวิทยาลัย Kyoto Seika ประเทศญี่ปุ่น เข้าศึกษาศิลปวัฒนธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ให้การต้อนรับและให้ความรู้ แก่นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย Kyoto Seika โดยการนำของคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย Kyoto Seika ประเทศญี่ปุ่นและคณาจารย์ผู้ควบคุม ซึ่งการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในครั้งนี้เป็นโครงการศิลปวัฒนธรรมศึกษา อาทิ การประดิษฐ์และการแสดงหุ่นกระบอกล้านนา วิถีชีวิตล้านนา นาฏศิลป์ล้านนา และดนตรีล้านนา ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีทำบุญตักบาตร เนื่องด้วยด้วยวันมาฆบูชา ประจำปี 2555

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยบุคลากรจากสำนักฯ เข้าร่วมพิธีทำบุญตักบาตร เนื่องด้วยด้วยวันมาฆบูชา ประจำปี 2555 ซึ่งตรงกับวันที่ 7 มีนาคม 2555 โดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา โดยมีการทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ในตอนเช้า (07.00 - 08.00 น.) ณ ถนนสายวัฒนธรรม (ถนนขึ้นสู่ฝายหิน) ทั้งนี้เพื่อเป็นการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ โดยมีผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษา และบุคคลทั่วไป เข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ เข้าศึกษา ดูงาน ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้บริหารและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับ ผู้อำนวยการและบุคลากร ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่เข้าศึกษาดูงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา และเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษาดูงานด้านการ ประกันคุณภาพการศึกษา ณ สำนักบริการ วิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าศึกษาดูงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ณ สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีนางกรรมา บุญพันธ์ เลขานุการสำนักบริการวิชาการ พร้อมทั้งบุคลากรสำนักฯ ให้การต้อนรับ วันพุธที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๕

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เข้าร่วมขบวนแห่สงกรานต์พระพุทธรูปสำคัญของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการสำนักฯ พร้อมด้วยบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าร่วมขบวนแห่สงกรานต์พระพุทธรูปสำคัญของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๕ โดยมีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พระพุทธรูปปางสมาธิ และพระพุทธรูปปางวิมลกมล ประดิษฐานบนบุษบก ตกแต่งแบบศิลปะล้านนา ร่วมขบวนสงกรานต์ในงานประเพณีมหาสงกรานต์ จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๕ เพื่อร่วมสนับสนุนและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น โดยมี ศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมคณะผู้บริหาร คณาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา เข้าร่วมขบวนวันศุกร์ที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๕

พิธีสงฆ์และดำหัว คณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักฯ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารทั่วไปและทรัพยากรบุคคล และงานสภามหาวิทยาลัย ,ประธานคณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมพิธีสงฆ์และดำหัวคณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๕ เพื่อเป็นการขอขมา และขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล วันจันทร์ที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๕ เวลา ๑๔.๓๐ น. ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีเปิดโครงการ การจัดงานประเพณีพื้นบวงสรวงบรรพชนล้านนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวรายงานวัตถุประสงค์ของการจัดโครงการ การจัดงานประเพณีพื้นบวงสรวงบรรพชนล้านนา โดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และกลุ่มหน่อศิลป์ เป็นผู้จัดโครงการในครั้งนี้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม บริษัทป้อมคลังจำกัด และศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารงานทั่วไปและทรัพยากร

บุคคลและงานสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานจุดธูปเทียน เครื่องบวงสรวงสักการะ และผู้แทนผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คุณวิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ ผู้อำนวยการฝ่ายกิจกรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประธานในพิธีกล่าวเปิดโครงการฯ พร้อมด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา ประชาชน ม้าขี่ร่างทรง สื่อมวลชนฯ วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๓๐ น. ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีทำบุญ และเปิดจุดบริการข้อมูล พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จัดพิธีทำบุญ และเปิดจุดบริการข้อมูล พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา เพื่อเป็นแหล่งบริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่เข้ามาศึกษาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ฯ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นประธานในพิธีฯ ในวันจันทร์ที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะผู้บริหาร และบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศึกษา

งานด้านวัฒนธรรม และสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายด้านวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม และบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เดินทางไปศึกษาดูงานในโครงการศึกษาดูงานด้านวัฒนธรรม และสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายด้านวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๗ มีนาคม ๒๕๕๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเหนือ-ใต้

อาจารย์รัชวิษ มุสิการุณ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา นำนักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ร่วมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคใต้ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อติพล กันตังค์ค นำนักศึกษาจากคณะจิตรศิลป์เข้าร่วมกิจกรรมการ แลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในครั้งนี้ ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ เมษายน ๒๕๕๕ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

สัมมนาวิชาการเรื่อง “ประโยชน์จากคัมภีร์โบราณล้านนา”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวรายงานและกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการ เรื่อง “ประโยชน์จากคัมภีร์โบราณล้านนา” โดยได้รับเกียรติจาก ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ราชบัณฑิตยสถาน เป็นองค์ปาฐกถา วันเสาร์ที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมเชียงใหม่ ฮิลล์ จังหวัดเชียงใหม่

พิธีดำหัวอดีตอธิการบดี อธิการบดี และผู้อาวุโส มข. ประจำปี ๒๕๕๕

คณะผู้บริหาร และบุคลากร สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักฯ ร่วมพิธีดำหัว อดีตอธิการบดี อธิการบดี และผู้อาวุโส มข. ประจำปี ๒๕๕๕ เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านศิลป วัฒนธรรม และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คณะผู้บริหาร และบุคลากรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันศุกร์ ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๕ ณ บริเวณลานสัก หน้าศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีมอบรางวัล “ภูมิแผ่นดิน ปันล้านนา” ประจำปี ๒๕๕๕

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินโครงการคัดเลือกศิลปินพื้นบ้านและผู้มีผลงานดีเด่นด้านศิลปวัฒนธรรมในเขต ๘ จังหวัดภาคเหนือ (ล้านนา) เพื่อมอบรางวัล “ภูมิแผ่นดินปันล้านนา” ประจำปี ๒๕๕๕ เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติให้กับศิลปิน ผู้อนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของล้านนา โดยพิธีดังกล่าวได้จัดขึ้นในพิธีสระเกล้าดำหัวอดีตอธิการบดี อธิการบดี และคณาจารย์ผู้อาวุโส มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๕ โดยมีศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้มอบรางวัลและประกาศนียบัตรให้แก่ศิลปิน ๒ ท่าน ได้แก่ พระครูวิบูลย์ กิตติรักษ์ สาขาศิลปะการขับขาน (พิธีกรรม) และนางเอื้องคำ คำสันทราย สาขาศิลปะการขับขาน วันศุกร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๕ ณ บริเวณลานสัก หน้าศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การประชุมทางวิชาการเรื่อง “ความร่วมมือทางด้านการจัดการข้อมูลเอกสารโบราณ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานการประชุมทางวิชาการเรื่อง “ความร่วมมือทางด้านการจัดการข้อมูลเอกสารโบราณ” เพื่อสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนวัตกรรมของ หน่วยงานความร่วมมือด้านการจัดการข้อมูลเอกสาร โบราณ ณ ห้องประชุมพระยาศรีวิสารวาท สำนักงาน มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันอังคารที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ให้การต้อนรับนักศึกษาจาก Hong Kong University of Science & Technology

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยบุคลากรสำนักฯ ให้การต้อนรับนักศึกษาจาก Hong Kong University of Science & Technology พร้อมทั้งเป็นวิทยากร บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ในโครงการ แลกเปลี่ยนและศึกษาดูงานระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ Hong Kong University of Science & Technology วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ เวลา ๑๕.๐๐ น. ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีทำบุญเมืองและสืบชะตาเมืองเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๕

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมพิธีทำบุญเมืองและ

สืบชะตาเมืองเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๕ เพื่อความเป็นสิริมงคลและสืบทอดประเพณีล้านนา ตลอดจนการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแด่เทพยดา อารักษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย โดยมีศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ ประตูดอก อ.เมือง จ.เชียงใหม่

การตรวจสอบและประเมินระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๕

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักฯ ให้การต้อนรับ คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๕ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว เป็น

ประธานกรรมการฯ ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕

พิธีมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้เข้าร่วมอบรมวาดภาพสีน้ำ เือนโบราณ รุ่นที่ ๑ และรุ่นที่ ๒

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มอบประกาศนียบัตรแก่ผู้เข้าร่วมอบรมวาดภาพสีน้ำ รุ่นที่ ๑ ในวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มอบประกาศนียบัตรแก่ผู้เข้าร่วมอบรมวาดภาพสีน้ำ รุ่นที่ ๒ ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๕ เวลา ๑๖.๐๐ น. ณ พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีเปิดนิทรรศการ “ทัศนวันทา ไหว้ขอสา พ้าพระภู ความงามแห่งผ้าพระภูล้านนา”

ศาสตราจารย์ ดร.วิภาดา คุณาวิกติกุล รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีเปิดนิทรรศการ “ทัศนวันทา ไหว้ขอสา พ้าพระภู ความงามแห่งผ้าพระภูล้านนา” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม กล่าวรายงาน พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาเข้าร่วมพิธีดังกล่าว วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี เป็นประธานในพิธีทำบุญเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๙ ปีแห่งการสถาปนาสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการสำนักฯ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ร่วมพิธี ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันจันทร์ที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕

ต้อนรับคณาจารย์จาก University of Vermont ประเทศสหรัฐอเมริกา

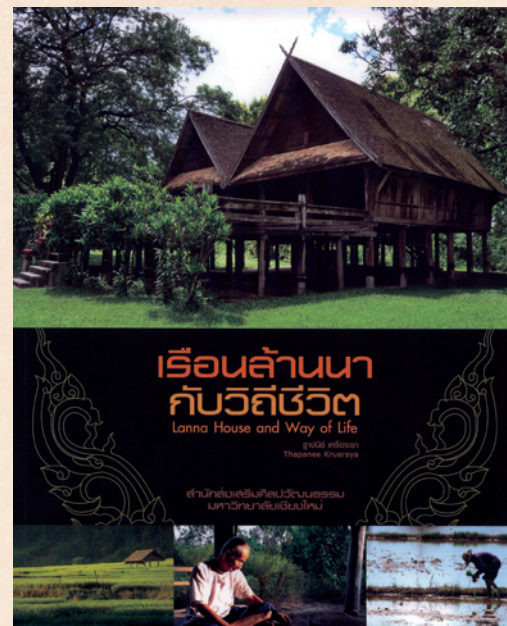
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับคณาจารย์จาก University of Vermont ที่เดินทางมาทัศนศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งเป็นวิทยากรบรรยายและสาธิตการประดิษฐ์หุ่นกระบอกล้านนา เพื่อเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมล้านนาสู่สายตาชาวต่างชาติ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๑.

๒.

๓.

๑. ภูมิปัญญาเชิงช่างเชียงใหม่ 2554, 128 หน้า
ราคา 120 บาท

๒. หางดงถิ่นหัตถกรรม 2554, 98 หน้า
ราคา 120 บาท

๓. เรือนล้านนากับวิถีชีวิต 2554, 78 หน้า
ราคา 280 บาท

สั่งซื้อได้ที่ : สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทร ๐๕๓-๙๔๓๖๓๗ , ๐๘-๖๑๑๑-๕๒๗๗

ส่งทางไปรษณีย์เพิ่มค่าจัดส่งเล่มละ ๓๐ บาท (ณาคณัติส่งจ่าย นางสาวเสาวณีย์ คำวงศ์)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ได้รับรางวัล ชนะเลิศ
การประกวดกระทงใหญ่
ในงานประเพณีฮ่อเป็ง เชียงใหม่ ปี ๒๕๕๔

RACHAMANKHA
CHIANG MAI

Rachamankha, Your home in Chiang Mai.

Best Boutique Accommodation Award

Condé Nast Traveler :
Hot List Hotels 2005